

Itsekorjaus huumorin keinona verkkokeskustelussa

Pro gradu -tutkielma

Jenni Harle

Helsingin yliopiston suomen kielen,
suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten
kielten ja kirjallisuuksien laitos

Toukokuu 2011

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimusaihe	2
1.2 Aineisto.....	4
1.3 Keskustelunanalyysi ja sen soveltaminen verkkokeskusteluun.....	5
1.4 Aiempaa tutkimusta.....	8
1.4.1 Verkkokeskustelun piirteitä	9
1.4.2 Itsekorjaus puhutussa ja kirjoitetussa keskustelussa	10
1.4.3 Huumori puhutussa ja kirjoitetussa keskustelussa	11
2. Tahattomat sormen lipsahdukset luomassa huumoria.....	14
2.1 Sanan merkitys muuttuu	15
2.2 Merkityksetön sana	23
2.3 Lyöntivirheellä leikittely myöhemmin keskustelussa	29
2.4 Yhteenveto.....	34
3. Tarkoituksella kirjoitetut väärät muodot vitsailussa	36
3.1 Keskustelun alussa	37
3.2 Keskellä keskustelua	43
3.3 Yhteenveto	51
4. Noei kumoamassa keskustelijan oma edellinen vuoro.....	53
4.1 Noei heti korjattavan vuoron jälkeen	55
4.2 Noei toisen keskustelijan reaktion jälkeen.....	62
4.3 Yhteenveto	68
5. Päätelmät.....	70
LÄHTEET.....	75
LIITTEET	80

1. Johdanto

Teknologian kehitys on laajentanut vuorovaikutusympäristöjä valtavasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Suurin muutos kommunikoinnissa on tietokoneiden ja matkapuhelinten ansiota: niiden avulla reaaliaikainen vuorovaikutus voi tapahtua kirjoittamalla. Sähköiset viestimet tarjoavat uuden, mielenkiintoisen tutkimuskohteen, jota tarkastelemalla voidaan selvittää, miten tällainen teknologiavälitteinen vuorovaikutus rakentuu ja mitä ominaispiirteitä sillä on. Internet-verkko tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia keskustella lähettämällä kirjoitettuja viestejä: sähköpostiviestit, erilaiset keskustelufoorumit ja chat-ympäristöt ovat paikkoja, joissa vuorovaikutus perustuu kirjoittamiseen. Verkko-keskustelu on erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten suosiossa, ja se yleistyi Jarkko Oikarisen vuonna 1988 kehittämän IRC-keskusteluohjelman (Internet Relay Chat) myötä¹. Tämän jälkeen on syntynyt lukuisia muita verkkopohjaisia pikaviestinohjelmia vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi. Vaikka erilaisia reaaliaikaisia keskusteluohjelmia on paljon, niitä kaikkia yhdistää vuorovaikutuksessa oleminen kirjoitettuja viestejä lähettämällä.

Verkkokeskustelu etenee sitä mukaa, kun keskustelijoiden viestit eli vuorot liittyvät osaksi keskustelua. Tällainen vuorovaikutus on synkronista: keskustelijat ovat fyysisesti eri paikoissa, mutta silti ajallisesti yhdessä. Keskustelijoiden tulee olla samanaikaisesti kirjautuneena keskusteluohjelmaan, jotta viestien lähettäminen toiselle on mahdollista. Lähetetty viesti saavuttaa vastaanottajan sen lähetyshetkellä – eri asia on, lukeeko tämä viestin sen saapuessa tietokoneen ruudulle. Sähköpostiviestien lähettäminen sen sijaan on asynkronista kommunikaatiota, koska vuorovaikutus ei ole sidoksissa keskustelijoiden sijaintiin samaan aikaan tietokoneen ääressä, vaan viestejä voidaan lähettää vastaanottajalle milloin tahansa. Verkkokeskustelua voi luonnehtia lisäksi dynaamiseksi, mikä tarkoittaa, että keskustelijat lähettävät viestejä tiheästi toisilleen. Lähetetyt viestit ovat usein lyhyitä, mikä myös lisää keskustelun dynaamisuutta. (Crystal 2001: 11–12, 145, 157.)

Suurin puhetta ja kirjoitettua keskustelua erottava tekijä on luonnollisesti se, että puhe tuotetaan äänellä ja kirjoitettu keskustelu motorisesti kirjoittamalla. Lisäksi puhutussa keskustelussa vastaanottaja kuulee toisen keskustelijan puheen, kun taas verkkokeskustelussa viestin tulkinta perustuu lukemiseen – tästä syystä verkkokeskuste-

¹ Katso lisää esimerkiksi Crystal 2001: 151–152 ja <http://fi.wikipedia.org/wiki/IRC>.

luiden yhteydessä onkin selvempää puhua keskustelijoista äänessäolijoiden sijaan. Tämä perustavanlaatuinen keskustelun tuottamiseen ja vastaanottamiseen liittyvä seikka tekee verkkokeskustelun tutkimisesta haastavaa: tietoa puhutusta keskustelusta ei voi suoraan käyttää verkkokeskusteluun. Verkkokeskustelu on silti ihmisten välistä vuorovaikutusta, ja tästä syystä sitä voidaan tarkastella keskusteluna. Kirjoitettua keskustelua tulee kuitenkin lähestyä sen omista lähtökohdista käsin ja pyrkiä löytämään siitä piirteitä, jotka ovat sille ominaisia.

Verkkokeskustelussa kirjoittamiseen on syntynyt omia käytänteitä. Niissä käytetään samanaikaisesti puhe- ja kirjakielisiä muotoja ja rakenteita, ja kieli voi esimerkiksi olla hyvinkin murteellista – normeja ei ole. Keskustelu kuitenkin noudattaa jossain määrin kirjoitetun kielen oikeinkirjoituskäytänteitä ja ilmaisutapaa: esimerkiksi välimerkki- en avulla viestejä voidaan jaksottaa, ja välimerkeillä voidaan ilmaista erilaisia toimintoja, kuten kysymistä tai huutamista. Jokaisella keskustelijalla on kuitenkin omat tapansa ja tyyliinsä kirjoittaa viestejä eri vuorovaikutustilanteissa, ja nämä eri tavat elävät rinnakkain verkkoviestinnässä. (Kts. esim. Laihanen 1999; Tiensuu 2008; Vauras 2006.)

Verkkokeskustelussa yhdistyvät puhutun ja kirjoitetun kielen piirteet ovat siis luoneet uudenlaisen kielimuodon – eräänlaisen kirjoitetun puhekielen. Sen vuorovaikutuskäytänteet ovat syntyneet palvelemaan keskustelijoiden tarpeita heidän keskustellessaan toisiaan näkemättä. Olen koonnut ja selventänyt joitakin analyysini kannalta tärkeitä verkkokeskustelun ominaisuuksia ja ilmaisukeinoja luvun lopussa. Verkkokielen muoto- ja syntaktisen rakenteen selvittäminen ja vertaaminen puhuttuun kieleen ei kuitenkaan ole ensisijainen tavoitteeni tutkielmassani. Sen sijaan pyrin selvittämään kirjoitetun keskustelun rakennetta sen osalta, kuinka itsekorjaukset osallistuvat huumorin luomiseen.

1.1 Tutkimusaihe

Tutkin tässä tutkielmassa itsekorjauksia osana kielellistä leikittelyä ja huumoria verkkokeskustelussa. Tarkastelen niitä keinoja, joita keskustelijat käyttävät korjatessaan edeltävää keskusteluaan, ja sitä, kuinka korjaus ja sen kohde muodostavat yhdessä vitsin. Korjaus osoittaa jotain aiemmassa keskustelussa jollain tapaa vääräksi tai virheelliseksi, ja tarkastelenkin, mitä keskustelussa tapahtuu korjauksen avulla vitsailtaessa, ja miten keskustelijat käsittelevät virhettä. Analysoin myös sitä, mistä väärän muodon tai vuoron ja sen korjauksen humoristisuus syntyy. Pyrin löytämään säännönmukaisuuksia, joita

verkkokeskustelussa esiintyy tällaisessa vitsailussa. Lähestyn itsekorjausta siitä näkökulmasta, onko keskustelija kirjoittanut ja lähettänyt korjattavan ja leikittelevän ilmauksen tai vuoron tahattomasti vai tarkoituksella.

Korjausten esiintymisen verkkokeskustelussa tekee huomionarvoiseksi se, että keskustelija voi periaatteessa korjata kirjoitusvirheen, viestin syntaktista rakennetta tai sen sisältöä pyyhkimällä muuttamista vaativat osat pois ja kirjoittamalla ne uudestaan ennen viestin lähettämistä. Tästä syystä voisi ajatella, ettei korjauksia esiintyisi verkkokeskustelussa. Keskustelijat kuitenkin korjaavat viestejään jälkeinpäin, mikä kertoo vuorovaikutuksen reaaliaikaisesta prosessoinnista ja keskustelunomaisuudesta. Seuraava esimerkki havainnollistaa jo ennen viestin lähetystä tapahtunutta viestin muokkaamista. Siinä keskustelija kertoo kumppanilleen, mitä kirjoitti alun perin viestiinsä, vaikkei sitä keskusteluun lähettänytkään:

1	23:26	Heidi	mut onks mikko (meinasin kirjottaa taas mestari)
2			rintama? ;)

Tällaisiin verkkokeskustelun itsekorjauksiin ei yleensä pääse käsiksi muuten kuin tarkkailemalla keskustelijoita ja heidän motoriikkaansa keskusteluhetkellä: ne ovat näkymättömiä muille keskustelijoille. Sen vuoksi tarkastelen tutkielmassani tahattomasti ja tarkoituksella lähetettyjä virheellisiä muotoja ja viestejä, joita keskustelijat käsittelevät korjausta vaativina ja humoristisina. Se, että virheellisyyksiä ei ole korjattu ennen viestin lähetystä, voi johtua useasta eri tekijästä: keskustelija ei ole esimerkiksi huomannut tapahtunutta sormen lipsahdusta tai korjattavalla muodolla tai viestillä on tarkoitus leikitellä. Kaikkia esittelemiäni esimerkkejä, olivatpa ne tahattomia tai suunniteltuja, yhdistää kuitenkin se, että ne luovat keskusteluun huumoria.

Spontaani huumori, joka on itsekorjauksen lisäksi toinen tutkimuskohteeni, on jokapäiväistä toimintaa keskustelussa. Huumoritutkimuksessa on yleensä erotettu toisistaan standardivitsit ja spontaani keskustelutilanteesta nouseva huumori, ja niitä on tutkittu omina lajeinaan. Standardivitsit ovat keskustelukontekstista toiseen kierrätettäviä ja uudelleen esitettäviä, kun taas spontaani huumori on kontekstisidonnaista. (Mulkay 1988: 57.) Se, mikä tällaisissa spontaanissa leikittelyssä kulloinkin huvittaa, riippuu keskustelukontekstin lisäksi esimerkiksi kielestä sekä kulttuurisista, sosiaalisista ja persoonallisista tekijöistä (Chiaro 1992: 5). Samat asiat eivät aina ole universaaleja vitsailun aiheita eivätkä ne huvita samalla tavalla kaikkia keskustelijoita. Analysoidessani

korjauksen avulla luodun leikittelyn humoristisuutta tarkastelen niin leikittelyn sekventiaalista kontekstia kuin vuorojen kielellistä rakennetta, mutta jätän persoonalliset tekijät tarkastelun ulkopuolelle.

Lekseemin *vitsi* merkitys on Kielitoimiston sanakirjan (2006) mukaan lyhyt huvittava juttu; vrt. pila, sukkeluus, kompa, sutkaus, kasku, anekdootti, (s. v. *vitsi*), mutta tässä tutkielmassa käytän sitä myös analysoidessani viestejä, joilla keskustelija luo leikittelyn. Tämä johtuu ensinnäkin ilmausten leikittely ja vitsailu toisteisuuden välttämiseksi, mutta myös siitä, että käsittelemissäni esimerkeissä leikittelyllä on tietäntyyppinen rakenne, joka muodostuu tahattomasti tai tarkoituksella väärin kirjoitetusta aineksesta ja sen korjauksesta: tutkimani tapaukset noudattavat jäsentynyttä kaavaa. Haakana (1995: 361) esittääkin, että vitsin käsitteellä voidaan kenties nykyään viitata laajemmin erilaisiin humoristisiin esityksiin kuin vain kierrätettäviin standardivitseihin.

1.2 Aineisto

Aineistonani on Messenger-keskusteluohjelmassa käytyjä kahdenkeskisiä verkkokeskusteluja vuosilta 2004–2010. Messenger on Internetin välityksellä toimiva pikaviestinohjelma, jonka kuka tahansa voi ladata ilmaiseksi tietokoneelleen. Käyttäjät luovat itselleen käyttäjätunnuksen ja palveluun kirjautumisen jälkeen he voivat lisätä kontaktilistalleen ihmisiä ja keskustella heidän kansaan viestejä lähettämällä. Keskustelut on mahdollista tallentaa erillisiksi tiedostoiksi, jolloin niitä voi lukea jälkepäin keskustelun ollessa jo päättynyt. Tiedostoihin tallentuvat käydyn keskustelun lisäksi myös kellonajat, jolloin viestit on lähetetty. Aineistoni jakautuu kahtia: vanhemmassa aineistossa kellonajat ovat näkyvissä sekunnin kymmenesosan tarkkuudella, kun taas uusimmissa keskustelutiedostoissa lähetysaika näkyy minuutin tarkkuudella. Viestien lähetysajat ovat tärkeitä analyysini kannalta, koska ne kertovat keskustelun reaaliaikaisuudesta ja niiden avulla voidaan myös tarkastella vuorottelua verkkokeskustelussa.

Aineistoni koko on 25088 kilotavua, ja se vastaa kooltaan noin 2531,5 sivua tekstinkäsittelyohjelmalla kirjoitettua tekstiä. Se sisältää 71 tapausta, joissa itsekorjaus on huumorin osana. Korjausten tarkastelemiseksi tarvitaan suuri aineisto, koska viestejä voidaan editoida ennen niiden lähettämistä keskusteluun. Kaikki itsekorjaukset eivät siis päädy näkyviin eikä itsekorjaus aina esiinny leikittelyn keinona. Aineistoa tarvitaan runsaasti myös, jotta tulosten yleistettävyys on mahdollista. Keskustelut ovat tallentuneet kirjalliseen muotoon eikä niitä ole tarvinnut litteroida kuten puhetta: aineisto on

valmiiksi käsiteltävässä muodossa, ja siinä näkyvät kaikki merkit, jotka keskustelijat ovat kirjoittaneet viesteihinsä.

Olen rajannut aineistoni siten, että olen ottanut tutkittavaksi sellaisia keskusteluja, jotka ovat mahdollisimman reaaliaikaisia ja aktiivisia, jotta vuorovaikutustilanteet olisivat mahdollisimman keskustelunomaisia. Valitsin aineistoksi keskusteluja, jotka käydään toisilleen läheisten ihmisten kesken, koska havaitsin, että mitä läheisempiä keskustelijat toisilleen ovat, sitä spontaanimpaa, reaaliaikaisempaa ja vitsailevampaa keskustelua yleensä on. Osa aineistosta on omaani, osan taas olen saanut yhdeltä aineistoni keskustelijalta. Kaikki informantit, yhteensä viisi, ovat iältään 20–25-vuotiaita. Yksi heistä on mies ja muut neljä naisia. Esimerkeissä esiintyvistä henkilöistä Ville ja Paula ovat ystäviä keskenään, kuten myös Petra ja Jenna. Riikka ja Heidi sen sijaan ovat sisaruksia. Olen saanut informanteiltani luvat aineiston käyttöön tutkielmassani. Olen muuttanut heidän nimensä ja muut mahdolliset tekijät, joiden perusteella heidän henkilöllisyytensä voisi tunnistaa.

1.3 Keskustelunanalyysi ja sen soveltaminen verkkokeskusteluun

Lähestyn aineistoani etnometodologisen keskustelunanalyysin avulla. Se on metodi, joka on kehittynyt Harold Garfinkelin etnometodologisesta sosiologiasta ja on kielen-
tutkijoille tärkeä väline vuorovaikutuksen tarkasteluun. Harvey Sacks, joka oli Garfinkelin oppilas, loi yhdessä Emanuel Schegloffin ja Gail Jeffersonin kanssa tieteenalan perustan 1960-luvulla. Sacksin luennot (1992a, b), jotka levisivät aluksi monistettuina maailmalle, ovat yhä keskusteluntutkimuksen keskeisintä kirjallisuutta. Keskustelunanalyttisen tutkimuksen kohteena on ihmisten välinen luonnollinen ja arkinen vuorovaikutus, ja se tarjoaa välineitä löytää siitä säännönmukaisuuksia ja jäsenyneyisyyttä. Keskustelunanalyysin näkökulmasta keskustelu ei ole kaoottista, vaan rakenteellisesti jäsentynyttä toimintaa, jonka pienimmillään piirteillä on potentiaalisesti merkitys. Niinpä tauot, eleet ja pienimmätkin kielen yksiköt, kuten partikkelit, eivät ole kontekstissaan merkityksettömiä. Käyttämällä keskustelunanalyysia pystyn tarkastelemaan, mitä keskustelussa tapahtuu, kun itsekorjausta käytetään leikittelyn keinona ja analysoimaan vitsailevien ja korjaavien vuorojen rakennetta. (Keskustelunanalyysista, kts. esim. Heritage 1984; Tainio 1997; Sidnell 2010.)

Vuorovaikutuksen jäsenyneyisyyden peruseriaatteita ovat keskustelun kolme universaalia perusjäsenyneystä: vuorottelu-, sekvenssi- ja korjausjäsenyney (Hakulinen

1997a: 16). Vaikka keskustelu rakentuu näiden jäsenysten varaan, ne eivät ole ehdottomia sääntöjä, vaan eräänlainen keskustelijoiden sisäistämä normisto, joka mahdollistaa järjestyneen keskustelun. Keskustelijat orientoituvat keskustelun jäsenyisyyteen omalla toiminnallaan rakentamalla vuoronsa edellisen vuoron odotuksiin sopivaksi. Keskustelunanalyysin näkökulmasta myös konteksti vaikuttaa äänessäolijan toimintaan: se on sekä sen muovaamaa että sitä uudistavaa. (Kts. esim. Heritage 1984: 241–244.)

Toiminnan tarkastelu onkin yksi keskustelunanalyysin keskeinen piirre ja sen avulla selvitetään, mitä puheenvuoroilla keskustelussa tehdään. Puhutussa keskustelussa vuoro koostuu keskustelijan lausumasta tai lausumista, vuoron rakenneyksiköstä, ja se on toiminnallinen kokonaisuus (kts. esim. Sacks & Schegloff & Jefferson 1974: 702–703; Hakulinen 1997b: 36–45). Verkkokeskustelussa yhdeksi keskustelijan vuoroksi käsitetään yleensä yhden keskustelijan kerrallaan lähettämä rakenteellinen kokonaisuus, jossa voi olla yksi tai useampia rakenneyksiköitä (Lähtevänoja 2002: 12; kts. esim. 18, rivit 1–3). Analysoidessani aineistoani olen kuitenkin havainnut, ettei vuoroja ole aina mahdollista rajata tämän määritelmän mukaisesti. Kirjoitetun keskustelun vuoroa ja vuorottelua tarkasteltaessa on otettava huomioon sekä viestien rakenne että sijainti keskustelussa. Verkkokeskustelussa vuoro voi nimittäin koostua myös useasta viestistä, jotka on lähetetty osaksi keskustelua laajemman rakenneyksikön ollessa kesken, jolloin toiminnallinen kokonaisuus muodostuu vasta yhdessä seuraavan tai seuraavien viestien kanssa. Seuraava esimerkki aineistostani havainnollistaa useassa viestissä keskusteluun lähetettyä vuoroa (rivit 6–7):

1	23:02:30	Paula		mis pankis sä kävit?
2	23:02:35	Ville		Aktia
3	23:02:37	Paula		mun pitää käydä op pohjolas
4	23:02:38	Ville		Espoo
5	23:02:41	Ville		okei.. no sit
6	23:02:45	Paula	=>	no espoos
7	23:02:47	Paula	=>	seki o
8	23:02:50	Ville		niin on

Puhetoiminnot jäsenyvät keskustelussa sekvensseiksi, toiminnallisiksi jaksoiksi, joista pienin on kahden eri puhujan esittämästä puheenvuorosta koostuva vieruspari. Tällaisia ovat esimerkiksi tervehdys ja vastatervehdys ja kysymys ja vastaus, joissa etu- ja jälki-jäsenen kytkös on erityisen vahva ja konventionaalistunut. (Heritage 1984: 261; Rae-

vaara 1997: 75–77.) Myös verkkokeskustelu rakentuu vieruspareista, vaikka etu- ja jälkijäsen eivät välttämättä sijoitukaan lähelle toisiaan kuten puhutussa keskustelussa, sillä niiden välissä voi olla aikaisempiin etujäseniin reagoivia jälkijäseniä. Verkkokeskustelussa useat toiminnot ja puheenaiheet voivat siis limittyä keskenään, mikä ei kuitenkaan häiritse vuorovaikutuksen etenemistä. Uusinta viestiä ei nimittäin esimerkiksi aina huomata, koska keskustelija voi sen liittyessä osaksi keskustelua olla reagoimassa vasta johonkin aikaisempaan viestiin (Garcia & Jacobs 1999: 350–351). Viesteihin voidaan kuitenkin helposti palata myöhemmin keskustelussa, koska kaikki, mitä kirjoitetaan, on luettavissa keskusteluikkunasta rullaamalla keskustelua taaksepäin.

Puhutussa keskustelussa vuorotteluun kuuluu, että puheenvuorot vaihtuvat ja useimmiten yksi puhuu kerrallaan, vaikka päällekkäisyyksiäkin esiintyy. Useimmiten päällekkäispuhunta kuitenkin kestää lyhyen aikaa. Lisäksi vuorojen järjestystä, pituutta tai niiden sisältöä ei ole ennalta määritetty, vaan ne vaihtelevat. (Sacks & Schegloff & Jefferson 1974: 700–701.) Myöskään verkkokeskustelussa vuorojen järjestystä, pituutta tai sisältöä ei ole ennalta määrätty, mutta puhujan valinta tapahtuu eri tavoin: kuka tahansa keskustelijoista voi ottaa puheenvuoron itselleen lähettämällä viestin enter-näppäimellä (Garcia & Jacobs 1999: 346). Vuoroista ei tarvitse siis kilpailla kirjoitetussa keskustelussa.

Vuorotellen toimiminen on verkkokeskustelussa myös joustavampaa: keskustelijat voivat tuottaa ja lähettää samanaikaisesti vuorojaan keskusteluun ilman, että kyse olisi varsinaisesta päällekkäispuhunnasta. Samanaikaisesti kirjoitetut ja lähetetyt vuorot ovat hyvin tyypillisiä reaaliaikaiselle kirjoitetulle keskustelulle, sillä keskustelijat näyttävät käsittelevän kumppanin lähettämää viestiä vuoron siirtymisen mahdollistavana kohtana alkaen kirjoittaa omaa viestiään (Garcia & Jacobs 1999: 350). Esimerkiksi keskustelija A:n lähetettyä vuoronsa B ryhtyy reagoimaan siihen, vaikka A lähettäisikin seuraavassa viestissään vaikkapa lisäyksen vuoroonsa B:n yhä kirjoittaessa reaktiota A:n ensimmäiseen viestiin. Tämän jälkeen A saattaa reagoida B:n lähettämään vastausviestiin, jonka aikana B puolestaan reagoi A:n lisäykseen. (Crystal 2001: 152–153.) Seuraava esimerkki havainnollistaa tällaista vuorottelua, ja olen mukaillut sen Crystalin esityksestä.

1	Keskustelija A:	lähettää viestin 1a
2	Keskustelija B:	alkaa reagoida viestiin 1a
3	Keskustelija A:	lähettää lisäyksen 1b viestiin 1a
4	Keskustelija B:	lähettää reaktion 1c viestiin 1a

5	Keskustelija A:	reagoi B:n viestiin 1c
6	Keskustelija B:	reagoi A:n lisäykseen 1b

Puhumisen, kuulemisen ja ymmärtämisen käsittelemiseksi keskustelijoilla on käytössään oma keinostonsa, korjausjäsenitys. Sen avulla he voivat editoida aikaisempaa puhetta tai kirjoitusta ja käsitellä sen ongelmia. Korjausjakso on prosessi, jolla on alku ja loppu, ja korjauksen voi aloittaa ongelmakohdan tuottanut keskustelija itse tai vastaanottaja. Äänessäolijan paikkoja aloittaa korjaus ovat ongelmavuorossa ennen sen vuoron rakenneyksikön loppua, jossa ongelma sijaitsee, vuorojen välisessä siirtymätilassa tai 3. vuorossa. Vastaanottaja voi tehdä korjausaloitteen ongelmavuoroa seuraavassa vuorossa tai 4. positiossa. Itsekorjauksen on havaittu olevan puhutussa keskustelussa preferredumpaa kuin toisen keskustelijan tekemän korjauksen (kts. kuitenkin Haakana & Kurhila 2009), ja näin näyttää olevan myös verkkokeskustelussa. Esittelen itsekorjauksen tarkemmin alaluvussa 1.4.2. (Kulkula 2003; Schegloff & Jefferson & Sacks 1977; Sorjonen 1997.)

Koska keskustelunanalyysi on kehitetty palvelemaan puhutun keskustelun tutkimusta, sovellan sitä verkkokeskusteluaineistooni tietyllä varovaisuudella. Tarkastelussani otan huomioon sen, että puhutun keskustelun perusjäsennykset ilmenevät eri tavalla kirjoitetussa keskustelussa. En tarkastele aineistoani valmiiden puhutun keskustelun kategorioiden lävitse vaan etsin aineistosta sille ominaisia itsekorjauskäytänteitä ja huumorin piirteitä. Keskustelunanalyysi tarjoaa minulle kuitenkin keskeiset välineet analysoida kirjoitettua keskustelua, koska myös verkkokeskustelu on ihmisten välistä luonnollista vuorovaikutusta.

1.4 Aiempaa tutkimusta

Esittelen seuraavaksi tutkimusaiheeni kannalta tärkeimpiä ja keskeisimpiä tutkimuksia, joissa tarkastellaan verkkokeskustelua, korjausjäsennystä ja huumoria. Osa tutkimuksista käsittelee puhuttua keskustelua, mutta voin peilata niissä tehtyjä havaintoja kirjoitettuun keskusteluun. Luonnehdin myös lyhyesti joitakin verkkokeskustelulle ominaisia piirteitä ja käytänteitä. Tarkoitukseni ei ole vertailla puhutun ja kirjoitetun keskustelun jokaista piirrettä tai tarkastella kirjoitetussa keskustelussa käytettyjä kielimuotoja yksityiskohtaisesti. Sen sijaan esittelen ne käsitteet ja käytänteet, joita analyysissä tarvitsen.

Keskustelunanalyysia ei ole vielä juuri sovellettu verkkokeskustelun tutkimukseen, koska verkkokeskustelu on vasta viime vuosikymmeninä yleistynyt kommunikaatiomuoto. Tutkimusta on lähinnä tehty verkossa käytetystä kielimuodosta ja vuorottelun rakentumisesta, joita on verrattu puhuttuun kieleen (kts. esim. Crystal 2001). Joitakin keskustelunanalyttisiä pro gradu -tutkielmia on kuitenkin tehty suomenkielisestä verkkokeskustelusta, mutta niissä aineistona on monenkeskisiä IRC-keskusteluohjelmassa käytyjä keskusteluja. Kahdenkeskisestä verkkokeskustelusta ei tietojeni mukaan ole ilmestynyt tutkimusta Suomessa.

1.4.1 Verkkokeskustelun piirteitä

Puhutulle keskustelulle ominaisia ääniä ja äännähdyksiä ilmaistaan verkkokeskustelussa erilaisilla onomatopoeettisilla, äänteellisesti motivoituneilla sanoilla. Tällaisia ovat esimerkiksi yskimistä kuvaava *köh*, suosionosoituksia kuvaava *taptap* ja *iik* kuvattaessa säikähdystä, joka voidaan puhutussa keskustelussa ilmaista esimerkiksi sisäänhengityksellä. Onomatopoeettisilla sanoilla keskustelija kuvaa suhtautumistaan ja tekemistään, jotka kasvokkaishenkisessä keskustelussa ilmenevät esimerkiksi ilmeinä ja liikkeinä. Äänen ilmaisuun liittyy myös tarkoituksellisuus, sillä ilman kirjoittamista ne eivät päädy keskustelun osaksi. Lähettäessään onomatopoeettisen sanan tai kirjoitetun interjektion (esim. *hmm*, *huh*, *hyi*, *krhm*) keskustelija ilmaisee sillä olevan keskustelun kannalta merkitys, jonka hän haluaa välittää. Myös puheen intonaatiota ja voimakasta äänenpainoa on pyritty jäljittelemään verkkokeskustelussa kirjainten toistolla ja kirjoittamalla viesti isoilla kirjaimilla: esimerkiksi koko viestin kirjoittaminen isoja kirjaimia käyttäen tulkitaan huutamiseksi. Äänenpainon voimakkuutta voidaan tehostaa myös huutomerkeillä. (Crystal 2001: 34–35, 87; Laihanen 1999: 33–34, 37; Tiensuu 2008: 26.)

Vaikka verkkokeskustelussa ei esiinny samanlaisia taukoja kuin puheessa, keskustelija voi tauottaa viestinsä käyttämällä useita perättäisiä pisteitä sen sisällä. Tauoilla ei kuitenkaan ole verkkokeskustelussa aina sama merkitys kuin puheessa. Ne eivät toimi joka kerta esimerkiksi vuoronvaihdon merkinä, vaan hiljaisuus voi tarkoittaa sitä, että keskustelija kirjoittaa viestiään. Pisteillä voidaan ilmaista myös harkintaa ja epäröintiä. (Laihanen 1999: 37; Garcia & Jacobs 1999: 359; <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kielenopas/4.4.html#ell>.) Välimerkkejä, kuten pilkkua, käytetään viestien jaksottamiseen ja lausumien erottamiseen toisistaan, mutta pilkkusäännöt eivät noudata kirjakielen normeja, eivätkä kaikki keskustelijat käytä niitä vies-

teissään. Myös muiden välimerkkien, kuten kysymysmerkin ja huutomerkkin, käyttö on käyttäjäkohtaista. (Tiensuu 2008: 24–28, 34–36.)

Edellä esiteltyt keinot ilmaista puhutulle keskustelulle ominaisia piirteitä ovat syntyneet keskustelijoiden ilmaisutarpeesta heidän keskustellessaan kirjoittamalla. Käytänteitä ja lyhenteitä syntyy koko ajan lisää, mikä kertoo osaltaan keskustelijoiden pyrkimyksestä luoda verkkokeskustelusta entistä ilmaisuvoimaisempaa.

1.4.2 Itsekorjaus puhutussa ja kirjoitetussa keskustelussa

Itsekorjaus toimii verkkokeskustelussa eri tavoin kuin puhutussa keskustelussa – eroavathan keskustelumuodot jo tuottamistavaltaan. Puhutussa keskustelussa äänessäolija voi aloittaa ja tehdä itsekorjauksen ongelmavuoron sisällä, siirtymän mahdollistavan kohdan jälkeen tai 3. vuorossa (Schegloff & Jefferson & Sacks 1977: 366; Sorjonen 1997: 113). Verkkokeskusteluaineistossani itsekorjaus voi sijaita samalla tavalla ongelmakohdan sisältävän viestin sisällä tai keskustelijan seuraavaksi keskusteluun lähettämissä viesteissä, kuitenkin mahdollisimman lähellä korjauksen kohdetta.

Itsekorjaus voidaan suomenkielisessä keskustelussa aloittaa esimerkiksi partikkeleilla *eiku*, *tai* tai *siis*, ja korjausta voi ennakoida myös tauko, epäröinti tai sanan kesken jättäminen (Sorjonen & Laakso 2005: 247–259). Verkkokeskustelussa itsekorjaus aloitetaan joissain tapauksissa samoja keinoja käyttäen kuin puhutussa keskustelussa. Tautkoa tai sanan kesken jättämistä ei kuitenkaan esiinny aineistossani itsekorjauksen alussa, mikä johtuu todennäköisesti keskustelun kirjoitetusta muodosta: keskustelijat pyrkivät luomaan viesteistään ymmärrettäviä ja luettavia. Aineistossani korjaus voidaan sen sijaan lähettää keskusteluun kokonaan ilman sitä ennakoivaa ainesta, jolloin korjauksen kohde on pääteltävissä aikaisemmasta keskustelusta. Keskustelijat käyttävät lisäksi kiiteytyntä ilmausta *noei* kumoamaan edeltävän vuoronsa ja osoittamaan sen olevan eivakava. Yksi väärinymmärryksiä aiheuttava tekijä keskustelussa onkin se, onko lausuma tarkoitettu vakavaksi vai ei (Schegloff 1987: 206).

Itsekorjausta käytetään puhutussa keskustelussa esimerkiksi hylkäämään, korvaamaan tai lisäämään vuoroon jokin osa, jonka keskustelija itse on merkinnyt korjausta vaativaksi (Sorjonen & Laakso 2005: 259–264). Verkkokeskusteluaineistossani itsekorjauksen tehtävät ovat samat: sen avulla editoidaan keskusteluun lähetettävää tai keskustelijan aikaisemmin sen osaksi kirjoittamaa viestiä. Itsekorjauksella voidaan korjata esimerkiksi kirjoitetussa keskustelussa esiintyviä grafeemi-, sana-, lause- tai pragmaatti-

sen tason ongelmia (Kulkula 2003). Sitä käytetään aineistossani myös huumorin keinona samalla, kun keskustelija korjaa jotain aikaisempaa keskustelussa. Vuoronalkuisella kiellolla keskustelija voi siirtyä ei-vakavasta moodista vakavaan: hän voi ensin vitsailla, minkä jälkeen kumoaa ja korjaa kiellon avulla aikaisempaa puhettaan ja jatkaa vakavassa moodissa (kts. esim. Schegloff 2001).

Puhutussa keskustelussa itsekorjaus keskeyttää meneillään olevan vuorovaikutustoiminnan etenemisen korjauksen ajaksi (Sorjonen 1997: 113), mutta verkkokeskustelussa itsekorjaus toimii toisin: se ei välttämättä pysäytä vuorovaikutusta ja keskustelun etenemistä korjaukseen, vaan toinen keskustelija saattaa samanaikaisesti kirjoittaa omaa viestiään ja lähettää sen keskusteluun tietämättä tulevasta korjauksesta. Tästä syystä korjattavan viestin ja itsekorjauksen välissä voi olla toisen keskustelijan viesti tai viestejä, jotka eivät kuitenkaan käsittele korjattavaa viestiä ongelmallisena.

1.4.3 Huumori puhutussa ja kirjoitetussa keskustelussa

Verkkokeskustelu voi olla humoristista ja siinä leikitellään, vaikka verkkokeskustelun ehkä voisi ajatella olevan ilmaisuvoimaltaan köyhempää siksi, että siitä puuttuvat puhutun keskustelun ei-kielelliset ja prosodiset keinot. Keskustelijat kuitenkin hyödyntävät keskustelumudon ja -ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ilmaista huumoria esimerkiksi hymiöin. He voivat lisäksi leikitellä esimerkiksi sanan kirjoitusasulla, tekstin väreillä, kertomalla vitsejä tai luomalla kuviteltuja tilanteita. Leikittelyn keinot, kuten sanaleikit, vitsinkerronta ja kuviteltujen tilanteiden luominen, voivat olla siis samoja puhutun keskustelun kanssa. (Kts. esim. Danet 2001; Laihanen 1999: 50–71; Mulkay 1988; Norrick 1993a.)

Puhutussa keskustelussa prototyyppisenä merkinä ei-vakavasta voidaan pitää naurua ja hymyä. Huumorin kontekstivihjeinä voivat toimia myös eleet, ilmeet ja prosodia, kuten esimerkiksi äänenpainon ja -sävyn muutokset, joilla äänessäolija voi merkitä vuoronsa ei-vakavaksi. Vastaanottaja voi reagoida ja osoittaa havainneensa huumorin esimerkiksi nauramalla, hymyilemällä tai eksplikoimalla verbaalisesti leikittelyn huvittavuuden. Huumori puhutussa keskustelussa on siis monikanavaista: se voi ilmetä sekä kielellisin että ei-kielellisin keinoin. (Kts. esim. Glenn 2003: 53–84; Haakana 1995: 367–368, 370; Mulkay 1988: 46–52; Norrick 1993a: 122–124.)

Verkkokeskustelussa vuoro voidaan merkitä humoristiseksi tähän tarkoitukseen kehittyneillä hymiöillä (esim. :, :D, :P). Hymiöt muodostuvat kirjainmerkeistä, jotka

luetaan kääntämällä päätä 90 astetta vasempaan (esim. :D). Nykyään hymiöt voivat olla myös graafisia, jolloin ne voidaan lukea päätä kääntämättä (esim. 😊). Niillä voidaan ilmaista ilmeitä, eleitä (esim. 🙄) ja tunnetiloja ja niitä käytetään esimerkiksi reaktiona leikittelyyn osoittamaan sen huvittavuus. Vaikka hymiöillä voidaan ilmaista erilaisia tunnetiloja ilosta suruun ja fyysistä tai mentaalista toimintaa, niitä erottaa kasvokkaaisesta keskustelusta se, että niiden kuvaaman tunnetilan tai toiminnan ilmaiseminen keskustelussa on tietoisista – hymiö on kirjoitettu tarkoituksella viestin osaksi. Tunneikoneilla ei myöskään aina voida ilmaista tunnetilan asteittaisuutta, vaikka niiden kuvaamaa toimintaa tai tunnetta voidaankin korostaa toistamalla hymiö tai venyttämällä sen muodostavia osia. (Vauras 2006: 8–9, 67–79.)

Hymiöt toimivat verkkokeskustelussa viestien tulkintavihjeinä, ja niiden lopullinen merkitys muodostuu kontekstista, jossa ne sijaitsevat. Ne voivat sijaita missä kohtaa viestiä tahansa ja muodostaa vuoron yksinkin. (Vauras 2006: 63–67.) Erityisen tärkeitä tunneikonit ovat silloin, kun vuoro ei sisällä mitään muuta vihjettä sen humoristisuudesta. (Mts. 71.) Aineistossani viestin humoristinen implikaatio merkitään usein hymiöillä, mutta se voidaan myös eksplikoida verbaalisesti etenkin silloin, jos toinen keskustelija ei näytä käsittävän vuoroa hymiöistä huolimatta humoristiseksi. Tunneikoni ilmaisee vastaanottajalle, ettei viestin kirjoittaja ole vakavissaan, mutta se voi olla lisäksi keskustelijan oma huvittunut reaktio ilmaisemaansa asiaan. Teksti ja hymiö voivat toisinaan olla myös ristiriidassa keskenään, jolloin kumpikin vaikuttaa viestin tulkintaan ja voi luoda siihen sarkastisen sävyn (Walther & D’Addario 2001: 330). Olen koonnut liitteeksi esimerkeissäni esiintyvien hymiöiden peruserkityksiä, jotka ovat suuntaa antavia, koska tunneikonien tulkinta on kontekstisidonnaista.

Naurua kirjoitetussa keskustelussa ilmaistaan hymiöiden (esim. :D, 😊) lisäksi kirjoittamalla viesteihin erilaisia naurupartikkeleita (esim. *hahhah*, *heh*). Termiä naurupartikkeli käytetään puhutussa keskustelussa teennäisen naurun yhteydessä (kts. esim. Norrick 1993a: 123), mutta käytän sitä kuvaamaan myös aidon naurun yhteydessä esiintyviä naurupartikkeleita verkkokeskustelussa. Puheessa naurupartikkelit voivat esimerkiksi ilmaista, että keskustelija tietää, kuinka vitsiin tulisi reagoida, vaikkei se huvittaisikaan häntä (kts. esim. Bell 2009; Haakana tulossa).

Naurun kuvaamiseen verkkokeskustelussa käytetään esimerkiksi partikkeleita *hah*, *heh* ja *hih*, joiden merkityseroja ei ole toistaiseksi tutkittu. Kielitoimiston sanakirjassa (2006) mainitaan naurupartikkeleista *heh* ja *hah* (s. v. *heh*; s. v. *hah*), ja Nykysuo-

men sanakirjan mukaan *häh* kuvaa ilkeää naurua (s. v. *häh*). Aineistossani esiintyy myös naurupartikkeli *ehe*, joka havaintojeni mukaan vaikuttaa teennäisemmän naurun kuvaukselta. Naurun ja huvittuneisuuden ilmaisemiseen voidaan käyttää lisäksi esimerkiksi kirjainlyhennettä *lol*, jonka merkitys on 'lots of laugh' tai 'laughing out loud'. Se on saanut myös sarkastisen sävyn puhutussa keskustelussa käytettynä. (Crystal 2001: 85; <http://www.urbaanisanakirja.com/word/lol/>.)

Esittelemäni verkkokielen piirteet ja käytänteet auttavat seuraamaan tulevaa analyysia. Aloitan tarkastelun tahattomista sormen lipsahduksista, jotka jo tapahtuessaan huvittavat keskustelijoita ja jotka niiden tekijä pysähtyy keskustelussa korjaamaan (luku 2). Tarkastelen sitä, miksi virheentekijä korjaa tällaisen kirjoitusvirheen ja mikä siinä huvittaa keskustelijoita. Sen jälkeen (luku 3) analysoin tapauksia, joissa keskustelija on ensin tarkoituksella kirjoittanut viestiinsä väärän muodon, joka harkitulla tilanteeseen sopimattomuudella ja sitä seuraavalla itsekorjauksella muodostaa vitsin. Lopuksi tarkastelen (luku 4), kuinka keskustelija voi kiteytyneellä ilmauksella *noei* kumota edeltävän viestinsä ja osoittaa sen humoristiseksi.

2. Tahattomat sormen lipsahdukset luomassa huumoria

Tarkastelen tässä luvussa tahattomasti syntyneitä kirjoitusvirheitä ja niiden luomaa huumoria verkkokeskustelussa. Virheiden tahattomuus näkyy sanan muodossa: lyöntivirhe kohdistuu usein sanan yhteen kirjoitusmerkkiin, mutta aineistossani on myös tapauksia, joissa se kohdistuu useaan kirjaimeen sanan sisällä. Tällaisten grafeemitason kirjoitusvirheiden tapahtumiseen vaikuttaa kirjainten sijainti tietokoneen näppäimistössä, ja usein aineistoni esimerkeissä väärä kirjain sijaitseekin sanaan tarkoitetun kirjaimen läheisyydessä. Kirjainten läheinen sijainti ei kuitenkaan ole syy kaikissa tapauksissa lyöntivirheeseen: keskustelija on voinut myös painaa sanan kirjaimia väärässä järjestyksessä. Yhden kirjaimen väärin painaminen voi muuttaa sanan merkityksen toiseksi tai sanasta voi tulla suomen kielessä tuntematon. Kirjoitusvirheen sisältämää muotoa voidaan myös käyttää tarkoituksella myöhemmin keskustelussa leikittelyyn. Usein leikki ja vitsailu lähtevätkin verkkokeskustelussa liikkeelle lyöntivirheestä (kts. esim. Danet yms. 1997).

Virheiden tahattomuus näkyy aineistossani keskustelijoiden toiminnassa: virhe voi luoda keskusteluun sekvenssin, jossa se osoitetaan korjausta vaativaksi ja sitä käsitellään usein lipsahduksena ja huvittavana. Lyöntivirheen seurauksena keskustelu saatetaan siis siirtyä humoristiseen moodiin ja keskeyttää meneillään olevan vuorovaikutustoiminnan. Tahattomat sormen lipsahdukset voivat tapahtuessaan johtaa kiusoitteeluun, vaikka virhe itsessään ei olisikaan huvittava – huumori perustuu itse virheen tekemiseen. Myös puheessa esiintyvät lipsahdukset voivat huvittaa keskustelijoita, ja niiden tekijää saatetaan kiusoitella (Chiaro 1992: 17–18; Glenn 2003: 131).

Lyöntivirheitä voi esiintyä missä tahansa verkkokeskustelun kohdassa, koska keskustelija saattaa painaa vahingossa väärää kirjainta minkä tahansa kirjoittamansa merkin kohdalla. Korjauksellaan virheentekijä saattaa haluta osoittaa, että hallitsee kirjoitetun kielen oikeinkirjoitussäännöt ja on tietoinen tapahtuneesta kirjoitusvirheestä, vaikka virhe ei olisikaan niin vakava, että se vaarantaisi keskustelun etenemisen tai viestin ymmärtämisen. Kaikkia lyöntivirheitä ei myöskään pysähdytä korjaamaan, koska usein ne huomataan vasta sen jälkeen, kun viesti on jo lähetetty osaksi keskustelua, tai silloin, kun niiden korjaus ei ole enää relevanttia.

Tarkastelen seuraavissa alaluvuissa sitä, milloin keskustelija osoittaa korjauksellaan vääräksi kirjoitusvirheensä seurauksena syntyneen muodon ja minkä vuoksi keskustelijat käsittävät sen humoristiseksi. Aineistossani tällaisia tapauksia on yhteensä 20.

Esittelen ensiksi sellaisten kirjoitusvirheiden luomaa huumoria, joissa sanan merkitys muuttuu toiseksi lyöntivirheen seurauksena. Toisessa alaluvussa tarkastelen kirjoitusvirheitä, joiden keskustelija osoittaa korjauksellaan voivan vaikeuttaa vuoron ymmärrettävyyttä, vaikka sanan merkitys olisikin muusta vuorosta tai keskustelukontekstista pääteltävissä. Virheen tekeminen ja poikkeava kirjoitusasu myös huvittavat keskustelijoita. Kolmannessa alaluvussa käsitelen puolestaan sellaisia tapauksia, joissa kirjoitusvirhettä käytetään myöhemmin keskustelussa leikittelyn keinona.

2.1 Sanan merkitys muuttuu

Seuraavissa esimerkeissä tahaton lyöntivirhe muuttaa sanan merkityksen toiseksi. Vuoron osan, yhden lekseemin, merkityksen muuttuminen muuttaa samalla myös vuoron implikaation. Humoristisuus syntyy vahingossa tuotetun sanan sopimattomuudesta keskustelukontekstiin, mutta sopimattomuus tulee ilmi vasta keskustelijan tekemän itsekorjauksen seurauksena. Esimerkeissä 1 ja 3 toinen keskustelija ei osoita tapahtunutta lyöntivirhettä ongelmalliseksi, koska viesti on sellaisenaan ymmärrettävä eikä hänellä ole pääsyä keskustelukumppaninsa intentioihin, mutta esimerkissä 2 myös toinen keskustelija havaitsee muodon sopimattomuuden kontekstiin. Aineistossani on sanan merkityksen muuttumisen luomasta huumorista seitsemän esimerkkiä, joista esittelen seuraavaksi kolme.

Kirjainten läheisyys näppäimistössä on kirjoitusvirheen syynä esimerkissä 1, jossa sanaan lipsahtanut väärä kirjain muuttaa sen merkityksen toiseksi ja halventavaksi. Katkelma on keskustelusta, jonka ystävykset Petra ja Jenna ovat juuri aloittaneet. Lyöntivirhe sijaitsee Petran ensimmäisessä keskusteluun lähettämässä viestissä sanassa, jolla hän kutsuu Jennaa (rivi 1). Tapahtunut huvittaa kumpaakin keskustelijaa, ja he käsittelevät sitä keskustelussa usean vuoron ajan.

ESIMERKKI 1

1	12:24:38	Petra	=>	kinkki
2	12:24:40	Jenna		piip
3	12:24:42	Petra	=>	eiku kinkku :D
4	12:24:54	Jenna		hahahaa
5	12:24:56	Jenna		voinhan olla kiinalainen porsas
6	12:25:00	Jenna		:D
7	12:25:03	Petra		okei :D

8	12:25:10	Petra	tuli kirjoitusvirhe
9	12:25:18	Jenna	joks sun siskos on kateissa?
10	12:25:43	Petra	on :/ ne lähti kai joskus ihan aamulla ajelee sinne eikä
11			iskä oo tullu vieläkään kotiin
12	12:25:49	Petra	se on varmaan eksynyt paluumatkalla :D
13	12:26:00	Jenna	:D voi olla,,,

Petra avaa keskustelun vuorollaan *kinkki*. Sana *kinkki* on slangia, ja sitä käytetään haukkumasanana tarkoittaessa syntyperältään kiinalaista (Paunonen 2000: s.v. *kinkki*; <http://www.urbaanisanakirja.com/word/kinkki/>). Vuoro sijaitsee paikassa, jossa konventionaalistuneet ja rutiininomaiset keskustelun avauskäytännöt, kuten tervehdykset ja keskustelukumppanin esittäytymiset, sijaitsevat puhelinkeskusteluissa (Hakulinen 2001: 174). Viestissä ei kuitenkaan ole varsinaista tervehdyssanaa, vaan se toimii ennemminkin huomionkohdistimena (ISK § 1077): Petra kohdistaa viestillään Jennan huomion itseensä ja varmistaa, että Jenna kuuntelee häntä.

Jenna vastaa Petralle kirjoittamalla *piip* (rivi 2). Hän ei ilmaise esimerkiksi olevansa loukkaantunut nimityksestä *kinkki*, mikä näkyy hänen vuorostaan: *piip* näyttää toimivan ilmaisemassa kuulolla oloa ja sitä, että Jenna on huomannut Petralta tulevan Messenger-viestin. Vuoro voidaan sijaintinsa vuoksi nähdä myös keskustelun avausrutiinina, vaikkei sekään sisällä varsinaista tervehdyssanaa, mutta rivien 1–2 vuorot ovat ensimmäiset keskusteluun lähetetyt viestit, joilla vuorovaikutustilanne aloitetaan. Keskustelijoiden keskinäiset keskustelukonventiot ja suhde vaikuttavat siihen, millä tavoin he aloittavat keskustelun toistensa kanssa. Esimerkiksi ystävien välisiin vuorovaikutuskäytänteisiin voi kuulua toisen leikkimielinen kiusoittelu (Norrick 1993a: 44).

Petra palaa korjaamaan ensimmäistä viestiään rivillä 3. Korjattavan vuoron ja korjauksen välissä on vain neljä sekuntia ja niiden väliin Jenna on tuottanut kuulolla oloa ilmaisevan viestinsä. Petran korjaava vuoro *eiku kinkku :D* alkaa partikkelilla *eiku*, joka implikoi, että tulossa on aiemmin tuotetun ilmauksen korvaus toisella (Sorjonen & Laakso 2005: 251). Sen jälkeen vuorossa seuraa korvaava muoto *kinkku*, joka tarkoittaa yleiskielessä ruokaa, mutta slangikäytössä sillä voidaan viitata myös naiseen tai naisen takamukseen (Paunonen 2000: s.v. *kinkku*; <http://www.urbaanisanakirja.com/word/kinkku/>). Petran oli siis ensimmäisessä vuorossaan tarkoitus kutsua Jennaa naiseksi, mutta hän kirjoitti vahingossa *u*-kirjaimen tilalle kirjaimen *i*. *I* sijaitsee tietokoneen näppäimistössä *u*:n oikealla puolella heti sen vieressä (kts. liite 2): näin sanasta muodostui kansallisuutta kuvaava nimitys. Vuoron lopussa on

lisäksi tunneikoni :D (kts. liite 1), jolla Petra todennäköisesti ilmaisee nauravansa omalle kirjoitusvirheelleen.

Jenna ilmaisee olevansa huvittunut Petran lyöntivirheestä ja sen korjauksesta naurupartikkeleilla *hahahaha* (rivi 4). Nauru voidaan tulkita myös teennäiseksi, koska sen seurana ei esiinny esimerkiksi hymiötä. Jenna jatkaa keskustelua ja ryhtyy leikittelemään esittäessään seuraavassa viestissään tulkinnan kahden eri muodon luomasta mielikuvasta (*voinhan olla kiinalainen porsas*, rivi 5). Hän on tulkinnut Petra käyttämän muodon *kinkku* tarkoittavan porsasta, josta kyseinen ruoka valmistetaan. Edellisen viestinsä lisäykseksi lähettämällä tunneikonilla :D (rivi 6) Jenna ilmaisee pitävänsä kirjoitusvirheen ja sen korjauksen luomaa mielikuvaa huvittavana.

Petra vastaanottaa huvittuneena Jennan esittämän tulkinnan dialogipartikkelilla *okei* :D (rivi 7), jonka voidaan nähdä ennakoivan topiikin lopettamista. Näin hän implikoi, ettei ole jatkamassa kirjoitusvirheen seurauksena syntyneestä mielikuvasta keskustelua ja seuraavassa vuorossaan hän selittää väärän sanan aiheutuneen kirjoitusvirheestä (*tuli kirjoitusvirhe*, rivi 8). Väärän muodon selittäminen tahattomaksi lipsahdukseksi siirtää myös vastuun mahdollisesta loukkaamisesta pois kirjoittajalta itseltään: Petra ei suunnitellut nimittelevänsä Jennaa, vaan halventava nimitys johtui hänen virhelyönnistään. Seuraavaksi Jenna siirtyy keskustelussa eteenpäin ja tuo siihen uuden topiikin kysymällä, joko Petran sisko on kadonnut (*joks sun siskos on kateissa?*, rivi 9).

Esimerkki osoittaa, kuinka näppäimistö ja siinä olevien kirjainten läheisyys voi verkkokeskustelussa aiheuttaa sellaisia lyöntivirheitä, joiden seurauksena koko leksemmin merkitys muuttuu. Virheentekijä korjasi vahingossa syntynyttä väärää muotoa luultavasti sen vuoksi, että sitä käytetään haukkumasanana eikä hänen ollut tarkoitus nimittää keskustelukumppaniaan. Kun keskustelijat olivat ilmaisseet huvittuneisuutensa virhettä kohtaan ja virheentekijä oli myös itse selittänyt muodon kirjoitusvirheeksi sulken sitä käsittelevän sekvenssin, keskustelussa siirryttiin vakavaan moodiin.

Esimerkissä 2 kirjoitusvirhe ja sen luoma huumori ei selity kirjainten läheisistä sijainnista tietokoneen näppäimistössä. Kyseessä on tilanne, jossa kirjoittajan sormet ovat painaneet näppäimistössä eri puolella sijaitsevia kirjaimia väärässä järjestyksessä, jolloin sanasta on muodostunut erimerkityksinen. Myös kirjoitusvirheen korjaus tehdään toisin kuin edellisessä esimerkissä: oikea muoto lähetetään sellaisenaan uudessa viestissä osaksi keskustelua ilman merkkiä, joka ennakoisi sitä, että kyseessä on korjaus. Katkelmassa kaksi ystävää, Ville ja Paula, keskustelevat Villen työpäivästä ja hänen vartijan ammatistaan.

ESIMERKKI 2

1	23:15:57	Ville		hihi.. Jep. koville otti kyllä Puksu ja
2				Ogeli.. Tuli iha hiki, prkl
3	23:18:23	Paula		ai kauhee :D
4	23:18:37	Ville		no jumalauta :D
5	23:18:42	Ville		steve, jolle tuli hiki ²
6	23:19:00	Paula		aika outoo
7	23:19:05	Paula		täytyy kyl myöntää
8	23:19:52	Ville		sekin nähty :D
9	23:19:57	Ville	=>	Muutenkin kuin painamalla :D
10	23:19:59	Ville	=>	oho :D
11	23:20:04	Paula		OHO :D
12	23:20:07	Ville	=>	PAINIMALLA tarkoitin :P
13	23:20:20	Ville		painamiset taas mielessä, niin
14	23:20:29	Paula		lipsahdus
15	23:20:32	Paula		noi on just noit :D
16	23:20:36	Ville		freudilainen
17	23:20:37	Paula		nii mut painimalla joo :D
18	23:20:40	Paula		se just
19	23:20:44	Ville		jalat suusta? ³
20	23:20:52	Paula		puoliks
21	23:21:04	Ville		ku olin niin laiska etten jaksanu kirjottaa sit
22				freudilaista :D
23	23:21:16	Paula		sitä mä kyl ajattelin
24	23:21:54	Ville		okei.. sä tiedät liikaa mitä mä ajattelen
25	23:21:59	Ville		mä joudun tappaa sut :D

Ville kertoo ensimmäisessä vuorossaan *hihi.. Jep. koville otti kyllä Puksu ja Ogeli.. Tuli iha hiki, prkl* (rivit 1–2) työpäivästään, joka oli uuvuttava vartiointikohteidensa vuoksi. Paula ottaa Villen kerronnan vastaan ironisella vuorollaan *ai kauhee :D*, jossa vuoron verbaalinen sisältö on ristiriidassa loppuasemaisen tunneikonin kanssa: päivittelevä *ai kauhee* ilmaisee myötätuntoa uuvuttavaa työpäivää kohtaan, mutta nauruhymiö implikoi, ettei Paula ole tosissaan. Ironialle ominaista on juuri sananmukaisuuden ja epäsanamukaisuuden muodostama merkitys (Rahtu 2006: 38–39). Vuoro siirtää keskustelun humoristiseen moodiin, johon myös Ville siirtyy reagoidessaan huvittuneesti voimasa-

² *Steve* tarkoittaa slangissa vartijaa (Paunonen 2000: s.v. *steve*; <http://www.urbaanisanakirja.com/word/stevare-steve/>).

³ Tulkitsen *jalat suusta* -ilmauksen tarkoittavan tässä kontekstissa samaa kuin sanonta *sanat suusta*, josta Ville on muodostanut leikittelevän version.

nan sisältävällä vuorollaan *no jumalauta :D* (rivi 4). Seuraavaksi hän lähettää keskusteluun vuoron *steve, jolle tuli hiki* (rivi 5), jolla hän viittaa itseensä ja joka implikoi hikoilun hänen ammatissaan olevan jollain tapaa poikkeuksellista. Paula vahvistaa Villen implikoiman poikkeuksellisuuden vuoroillaan *aika outoo* ja *täytyy kyl myöntää* (rivit 6–7). Ville päivittelee hikoiluaan yhä viestissään *sekin nähty :D* (rivi 8), jolla hän ilmaisee leikkisästi, että on nyt hikoillut töitä tehdessään.

Keskustelu Villen hikoilusta jatkuu yhä humoristisessa moodissa. Villen vuoro *Muutenkin kuin painamalla :D* (rivi 9) voidaan nähdä lisäykseksi hänen rivin 5 vuoroonsa (*steve, jolle tuli hiki*), jonka osaksi se kytkeytyy rakenteensa vuoksi. Kyseisten viestien välissä on Villen vuoro, jossa hän kommentoi hikoiluansa, mutta tämän jälkeen hän kuitenkin palaa takaisin aikaisempaan vuoroonsa tuottaen siihen kieliopillisen jatkoon. Painaminen sisältää seksuaalisen konnotaation: se merkitsee slangissa sukupuoliyhteydessä olemista (Paunonen 2000: s.v. *painaa*; <http://www.urbaanisanakirja.com/word/painaa/>). Vuoro yhdessä rivillä 5 sijaitsevan viestin kanssa siis implikoi, että Villelle oli tullut hiki tällä kertaa muutenkin kuin vain seksiä harrastaessaan. Kahden sekunnin kuluttua Ville lähettää keskusteluun uuden viestin (rivi 10), joka sisältää hämmästystä ilmaisevan interjektion *oho* (ISK § 856) ja nauruhymiön *:D*. Interjektioilla hän nostaa edellisen vuoronsa huomionarvoiseksi, ja sen voidaan myös katsoa ennakoivan siihen palaamista. Myös Paula reagoi samalla interjektioilla ja hymiöllä (*OHO :D*, rivi 11), jolla hän osoittaa Villen käyttämän verbivalinnan *painamalla* keskustelukontekstissa yllättäväksi. Isoja kirjaimia käyttämällä hän lisäksi jäljittelee voimakasta äänenpainoa.

Ville korjaakin viestiään rivillä 12. Vuorollaan *PAINIMALLA tarkoitin :P* hän korvaa painamisen painimisella, jota vartijat voivat toisinaan työssään joutua tekemään. Korvaava *MA*-infinitiivin muoto *PAINIMALLA* sijoittuu korjaavan lausuman alkuun ja se on korjattavan vuoron osan kanssa samassa sijamuodossa adessiivissa. Vuoron alku ei sisällä korjausta ennakoivaa kielenainesta, kuten esimerkiksi partikkelia, vaan korvaava muoto on kirjoitettu sellaisenaan ensimmäiseksi vuoroon. Se on lisäksi painokas eli kirjoitettu isoilla kirjaimilla todennäköisesti sen vuoksi, että sen korvaavuus kävisi selvästi ilmi keskustelussa. Korvausta seuraa vuorossa yksikön 1. persoonan imperfektimuoto *tarkoitin*, joka osoittaa eksplisiittisesti viestin olevan aiemmin sanotun korjaus. Lisäksi vuoron lopussa oleva hymiö *:P* (kts. liite 1) merkitsee ikonisesti tulkittuna irvistystä, joka todennäköisesti kuvaa Villen reaktiota kirjoitusvirheeseensä.

Ville esittää leikkisästi vuorollaan *painamiset taas mielessä, niin* (rivi 13), että väärä kirjain, joka muutti sanan merkityksen, olisi johtunut siitä, että hän ajatteli muita asioita viestiä kirjoittaessaan. Kirjoitusvirhe ei nimittäin selity kirjainten läheisyydellä tietokoneen näppäimistössä, koska *a* ja *i* ovat lähes vastakkaisissa laidoissa, toinen vasemmassa ja toinen melkein oikeassa reunassa. Sen sijaan Ville on todennäköisesti painanut sanan muodostavia kirjaimia väärässä järjestyksessä. Virhelyönnin seurauksena syntynyt muoto *painamalla* huvittaa keskustelijoita luultavasti sen kontekstiin sopimattomuuden ja seksuaalisen merkityksensä vuoksi: naurua voi esiintyäkin juuri arkaluontoisten keskustelutoimintojen ja puheenaiheiden, kuten seksin, yhteydessä (kts. esim. Haakana 2001; Jefferson 1985; Jefferson & Sacks & Schegloff 1987).

Paula käsittää Villen virhelyönnin vahingoksi vuoroillaan *lipsahdus* ja *noi on just noit :D* (rivit 14–15). Ville tarkoittaa rivin 16 viestissään (*freudilainen*) lipsahduksensa olleen freudilainen, jolla tarkoitetaan sellaista väärin sanomista – tai tässä tapauksessa kirjoittamista –, jolla ihminen ilmaisee tahattomasti sen, mitä ajattelee (kts. esim. Freud 1961: 50–90). Paula palaa Villen korjaukseen vuorollaan *nii mut painimalla joo :D* (rivi 17), jossa hän toistaa oikean muodon ja ilmaisee samanmielisyyttä Villen korjauksen kanssa vuoron lopussa olevalla dialogipartikkelilla *joo*. Se implikoi samalla, että keskustelussa voidaan siirtyä eteenpäin ja lipsahduksen käsittely riittää. Keskustelu siirtyykin Paulan vuoron myötä vakavaan, ja seuraavassa viestissään *se just* (rivi 18) hän hyväksyy Villen tarjoaman selityksen freudilaisesta lipsahduksesta. Keskustelu jatkuu Villen kysyessä Paulalta, veikö hän Paulalta sanat suusta ehdottaessaan kirjoitusvirheen johtuvan freudilaisesta lipsahduksesta (*jalat suusta?*, rivi 19) ja puheenaiheeksi vaihtuu Paulan taito lukea Villen ajatukset.

Kirjoitetussa keskustelussa tapahtuvia lyöntivirheitä ei siis aiheuta vain kirjainten läheisyys tietokoneen näppäimistössä vaan myös se, etteivät viestin kirjoittajan sormet pysy aina nopeasti etenevässä keskustelussa ajatusten tahdissa. Esimerkissä 2 kirjoitusvirheen sisältämä sana kyllä sisälsi oikeat kirjaimet, mutta väärissä kohdissa. Itsekorjaus aloitettiin ja suoritettiin vain kirjoitetulle keskustelulle ominaisella tavalla: sitä ei ennakoanut minkäänlainen puhutussa kielessä korjausta ennakoiva aines, kuten esimerkiksi sanan katkaisu tai partikkeli. Interjektion *oho* voidaan kuitenkin nähdä osoittavan, että edellä on ollut jotain sellaista, johon keskustelija palaa seuraavassa vuorossaan – se ei kuitenkaan ole varsinainen korjausaloite. Virhelyönnin seurauksena syntynyt muoto huvitti kumpaakin keskustelijaa siksi, että se oli keskustelukontekstiinsa sopimaton ja muutti vuoron implikaation seksuaaliseksi.

Lyöntivirhe voi tapahtua myös erikoismerkissä, kuten tunneikonissa, joka toimii vuoron tulkintavihjeenä sen vastaanottajalle. Esimerkissä 3 hymiöön lipsahtanut väärä osa muuttaa sen ilmaiseman merkityksen toiseksi ja vaikuttaa näin myös vuoron tulkintaan. Tällaisen virhelyönnin korjaukseen vain viestin kirjoittajalla itsellään on pääsy, koska hymiöstä ei aina voi ennen korjausta päätellä, onko kyseessä virhelyönti vai tarkoituksella tuotettu tunneikoni – ellei virheellinen muoto ole sellainen, ettei sitä ole mahdollista tulkita yleisesti tunnetuksi tunneikoniksi. Katkelmassa sisarukset Heidi ja Riikka valitsevat majoituspaikkaa Lontoon matkaansa varten. Esittäessään mielipiteensä mahdollisesta majoituspaikasta Riikka tekee tahattoman kirjoitusvirheen vuoron lopussa sijaitsevassa tunneikonissa (rivi 10).

ESIMERKKI 3

1	23:07:41	Heidi	vittu onks toi joku hotelli???
2	23:08:17	Riikka	:D
3	23:08:20	Riikka	oha se varmaa
4	23:09:53	Heidi	joo, toi se vois olla
5	23:10:01	Heidi	olis varmaan ainakin turvallinen :)
6	23:10:06	Riikka	no niinpä
7	23:10:10	Riikka	vielä on tilaa ainaskin
8	23:10:37	Heidi	mielummin sit vähän maksaa
9	23:10:46	Heidi	on ainakin sit turvallinen olo
10	23:10:53	Riikka =>	joo ku on keskellä vittu lontoota :S
11	23:10:55	Riikka =>	eiku :D
12	23:11:01	Heidi	::D:D:D
13	23:11:01	Riikka	ja keittiö käytös
14	23:11:50	Riikka	ei vittu toi on siisti
15	23:13:05	Heidi	no niin on ::

Heidi ja Riikka pohtivat katkelman alussa mahdollisen majoituspaikkansa ominaisuuksia ja turvallisuutta (rivit 1–9). Riikka esittää näkemyksensä sen sijainnin luomasta turvallisuudesta vuorossaan *joo ku on keskellä vittu lontoota :S* (rivi 10). Vuoron lopussa sijaitsevaan tunneikoniin on lipsahtanut lyöntivirhe, minkä vuoksi se implikoi, ettei Riikka ymmärrä, kuinka hostellin sijainti keskellä kaupunkia olisi sen turvallisuutta lisäävä tekijä: hymiö *:S* merkitsee sen käyttäjän olevan ymmällään (kts. liite 1). Hymiöön kohdistuva lyöntivirhe on pääteltävissä kuitenkin vasta Riikan seuraavasta korjaavasta viestistä *eiku :D* (rivi 11), jonka hän lähettää keskusteluun kahden sekunnin kulut-

tua. Partikkeli *eiku* ilmaisee korjauksen alkaneen, ja sen jälkeen vuorossa seuraa tunneikoni :D, joka korvaa edeltävän vuoron lopussa sijaitsevan tunneikonin :S.

Hymiön kuulumattomuus vuoroon voidaan päätellä myös edeltävästä kontekstista. Heidi ja Riikka ovat kehuneet majoituspaikan ominaisuuksia, minkä kanssa rivin 10 vuoro on ristiriidassa implikoidessaan majoituspaikan turvattomuutta sijaintinsa vuoksi. Lyöntivirhe selittyy kirjainten läheisyydellä, sillä *s*- ja *d*-kirjain sijaitsevat näppäimistön vasemmassa laidassa vierekkäin. Korjauksellaan Riikka muuttaa vuoronsa implikaation: hän esittää, että sijainti keskellä kaupunkia on hostellin turvallisuuden kannalta hyvä asia. Ilman partikkelia *eiku* korjaava vuoro rivillä 11 voisi toimia ilmaisemassa vain Riikan huvittuneisuutta virhettään kohtaan sen sijaan, että se käsitettäisiin korjaukseksi.

Heidi ilmaisee olevansa huvittunut Riikan lyöntivirheestä naurullansa ::D:D:D (rivi 12). Ensimmäiseen tunneikoniin on lipsahtanut lyöntivirhe: se sisältää kahdet silmät (:). Ne eivät kuitenkaan vaaranna hymiön ymmärrettävyyttä, koska tunneikonin merkitys voidaan päätellä kontekstista. Kumpikaan keskustelijoista ei myöskään osoita tätä virheellisesti kirjoitettua hymiötä korjausta vaativaksi. Riikka lähettää samanaikaisesti Heidin naurun kanssa keskusteluun viestin *ja keittiö käytös* (rivi 13), jossa hän palaa takaisin vakavaan moodiin ja jatkaa majoituspaikan ominaisuuksista keskustelemista. Hän ei siis itse osoita olevansa huvittunut tekemästään lyöntivirheestä, vaan siirtyy keskustelussa eteenpäin.

Esimerkissä hymiöön lipsahtanut väärä osa muutti hymiön sellaiseksi, jota keskustelija ei ollut tarkoittanut vuoronsa tulkintavihjeeksi. Kirjoitusvirhe vaati korjauksen, koska virheellinen tunneikoni muutti vuoron implikaation positiivisesta negatiiviseksi. Korjaus aloitettiin partikkelilla *eiku*, jotta viestin korjaava funktio oli myös vastaanottajalle selvä: se ei ollut vain esimerkiksi keskustelijan tunnetilan ilmaus. Vain virheen tekijällä itsellään oli pääsy korjaukseen, sillä toinen keskustelija voi harvoin tietää keskustelukumppaninsa intentiot, vaikka keskustelukontekstista saattaa olla mahdollista joissain tapauksissa päätellä virheen tapahtuneen. Esimerkissä keskustelijat pysähtyivät käsittelemään kirjoitusvirhettä poikkeuksellisesti vain kahden vuoron ajaksi: virhelyöntin tekijä korjasi väärän hymiön ja toinen keskustelija ilmaisi lyöntivirheen olleen huvittava. Se, että virhettä ei käsitelty enempää, voi johtua esimerkiksi siitä, että majoituspaikasta sopiminen oli ensisijaisempaa toimintaa keskustelussa.

Edellä olevissa tapauksissa lyöntivirhe muutti sanan tai hymiön merkityksen, mikä puolestaan muutti myös koko vuoron implikaation. Esimerkeissä virheentekijä korjasi itse kirjoittamansa väärän muodon, koska vain hänellä itsellään oli pääsy siihen, mitä

tarkoitti vuoronsa osaksi. Lyöntivirhe siirsi keskustelun humoristiseen moodiin (esimerkit 1 ja 2), josta palattiin takaisin vakavaan korjauksen ja virheelle nauramisen jälkeen. Esimerkissä 3 keskustelu puolestaan siirtyi humoristiseen moodiin vain yhden vuoron ajaksi: ainoastaan vastaanottaja osoitti lyöntivirheen olevan huvittava.

2.2 Merkityksetön sana

Tahattoman kirjoitusvirheen tulos voi olla myös suomen kielessä tuntematon sana. Aineistossani keskustelijat käsittelevät syntynyttä virheellistä muotoa sen poikkeavan kirjoitusasun vuoksi, mutta myös siksi, että kirjoitusvirhe huvittaa heitä muutenkin. Seuraavissa esimerkeissä virhelyönnin tuottaja korjaa itse väärän muodon, vaikka oikea muoto saattaisi olla myös vastaanottajan pääteltävissä viestin muiden osien ja keskustelukontekstin perusteella – sen ennustettavuus voi olla suuri. Virheentekijä osoittaa korjauksellaan virhelyönnin voivan uhata keskustelun etenemistä ja ilmaisee todennäköisesti samalla myös osaavansa oikeinkirjoitussäännöt. Tällaisia tapauksia on aineistossani 10 kappaletta, joista tarkastelen seuraavaksi kahta.

Esimerkissä 4 virheentekijä osoittaa korjauksellaan kokevansa vuoronsa tulkinnan vaarantuvan kirjoitusvirheensä seurauksena. Katkelmassa sisarukset Heidi ja Riikka keskustelevat Heidin yöllä saamasta tekstiviestistä. He miettivät viestin tarkoitusta, ja esittäessään oman tulkintansa Riikka tekee vuoronsa lopussa lyöntivirheen (rivi 14), joka yhdessä hänen ensimmäisen epäonnistuneen korjauksensa kanssa huvittaa keskustelijoita. Esimerkissä kirjoitusvirhe korjataan kummallakin kerralla aineistolleni tyypillisellä tavalla: lähettämällä korvaava muoto keskusteluun ilman merkkiä korjauksen alkamisesta.

ESIMERKKI 4

1	12:15:09	Heidi	se lähetti mulle viestin 00:58
2	12:15:14	Heidi	siin vaan luki näin:
3	12:15:17	Heidi	kahvia ?
4	12:15:19	Heidi	:D:D:D:D
5	12:15:25	Heidi	vähän välilyöntei
6	12:15:30	Heidi	luin sen aamulla vasta
7	12:15:44	Riikka	:D:D:D:D:D:
8	12:15:44	Heidi	mitäköhän se kelaat et haluaisin kahvii joskus yöllä
9			:D:D:D

10	12:15:46	Riikka	AAAAHAAA :D::D
11	12:15:59	Riikka	eiku ehkä et keitetäis sille kahvii
12	12:16:07	Heidi	:D:D:D:D
13	12:16:11	Heidi	olin keittämäs jooooooooo
14	12:16:13	Riikka =>	sitä se varmaan eminas
15	12:16:14	Riikka =>	mainas
16	12:16:17	Riikka =>	MEINAS
17	12:16:18	Riikka	:D
18	12:16:37	Riikka	mä kirjotan täs niit kirjeit
19	12:16:38	Heidi	MAINAS
20	12:16:40	Heidi	:DD:D:
21	12:16:50	Riikka	ni sais vihdoinki lähetetty

Katkelman alussa Heidi ja Riikka keskustelevat tekstiviestin tarkoituksesta ja ilmaisevat viestin olevan huvittava. Kumpikin heistä pohtii, tarkoittiko ilmaus *kahvia* ? viestin lähettäjän tahtovan kahvia vai oliko kyseessä kahvin tarjoaminen Heidille. Heidn mielestä viestin tarkoitus oli tarjota hänelle kahvia (rivit 8–9), Riikan tulkinta puolestaan rivillä 11 on, että tarkoituksena oli pyytää heitä keittämään kahvia yöllä (*eiku ehkä et keitetäis sille kahvii*). Vuoro on vastaanottajan tekemä korjaus, joka alkaa partikkelilla *eiku* ja kieltää jotakin keskustelussa aikaisempaa tarjoten siitä uuden tulkinnan (Haakana & Kurhila 2009: 158). Korjaus kohdistuu Heidn näkemykseen viestin tarkoituksesta riveillä 8–9 ja korvaa sen Riikan omalla tulkinnalla.

Riikka jatkaa näkemyksensä esittämistä vielä seuraavassa vuorossaan *sitä se varmaan eminas* (rivi 14), joka ilmaisee hänen edellisen vuoronsa olleen hänen oma tulkintansa viestin tarkoituksesta. Vuoron lopussa sijaitsee sana, jota esimerkiksi Kielitoimiston sanakirja (2006) ei tunne, enkä ole kuullut sitä käytettävän missään (verbi *eminata*). Sanaan onkin lipsahtanut tahaton kirjoitusvirhe. Se voidaan kuitenkin Riikan edeltävän viestin ja vuoron muiden osien perusteella päätellä yksikön 3. persoonan imperfekti-muodoksi *meinas*, jossa ensimmäinen ja toinen kirjain ovat vaihtaneet paikkaa. Riikka on siis painanut sanaan kuuluvia kirjaimia väärässä järjestyksessä, jolloin siitä on tullut vieraan näköinen. Hän korjaa virhettään sekunnin kuluttua viestissään *mainas* (rivi 15). Vuoro on lähetetty keskusteluun ilman korjausta ennakoivaa ainesta eikä siinä myöskään osoiteta tarkemmin, mihin edeltävän vuoron osaan korjaus kohdistuu tai millainen korjaus on tulossa. Se jättää myös vastaanottajan pääteltäväksi sen, mitä edeltävästä keskustelusta korjataan, ja tässä tapauksessa Heidn tehtävä on helppo: korjauksen kohteena on Riikan edellisessä viestissä sijaitseva tuntematon sana *eminas*.

Riikan korjaus rivillä 15 ei kuitenkaan ole onnistunut, vaan se on saman verbin väärin kirjoitettu muoto *mainas*. Kyseessä on jälleen sanaan kuuluvien kirjainten tuottaminen väärään kohtaan: verbin toinen kirjain *e* on korvautunut kirjaimella *a*. Riikka tekeekin uuden itsekorjauksen seuraavassa viestissään *MEINAS* (rivi 16), jossa korvaava muoto on kirjoitettu isoilla kirjaimilla. Kirjoitusasulla Riikka ilmaisee luultavasti sen, että onnistuu lopultakin kirjoittamaan sanan oikein. Sekunnin kuluttua hän lähettää keskusteluun nauruhymiön *:D* (rivi 17), jolla todennäköisesti ilmaisee olevansa huvittunut useasta korjausyrityksestään ja väärinkirjoitetuista muodoista. Seuraavassa viestissään (*mä kirjotan täs niit kirjeit*, rivi 18) Riikka siirtyy keskustelussa vakavaan moodiin ja selittää kirjoitusvirheidensä johtuvan siitä, että hän on tekemässä keskusteluhetkellä muutakin eikä siis keskity vain viestien kirjoittamiseen.

Heidi kuitenkin vielä toistaa Riikan ensimmäisen korjauksen *MAINAS* (rivi 19). Virheellisen muodon toistolla keskustelija voi ilmaista sen olevan erityisen hauska (Norrick 1993b: 395). Vuoro saa lisäyksen monta nauravaa tunneikonia (*:DD:D:*, rivi 20), joilla Heidi ilmaisee nauravansa Riikan ensimmäiselle korjausyritykselle. Hänen huvittuneeseen reaktioonsa voi korjauksen epäonnistumisen lisäksi vaikuttaa myös keskustelijoiden suhde, sillä toisilleen läheiset keskustelijat voivat esimerkiksi kilpailla vitseillä ja tarttua tilaisuuksiin, joissa toista voi kiusoitella (Norrick 1993a: 44). Heidn viestin kahden viimeisen tunneikonin osien, silmien ja suun, järjestys on mennyt sekaisin, mikä voi johtua nopeasta kirjoittamisesta. Tässä tapauksessa se ei kuitenkaan vaikeuta vuoron ymmärtämistä, koska hymiön osien oikea paikka voidaan päätellä kontekstista: kaksoispiste ja iso *D*-kirjain muodostavat nauravan tunneikonin. Kumpikaan keskustelijoista ei myöskään osoita väärin tuotettujen hymiöiden vaativan korjausta. Tämän jälkeen Riikka selittää kirjeiden kirjoittamistaan (*ni sais vihdoinki lähetetty*, rivi 21) eikä keskustelu lyöntivirheestä enää jatku.

Esimerkissä virheentekijä osoitti korjauksellaan tahattoman kirjoitusvirheen voivan uhata vuoron tai sen osan ymmärtämistä, vaikka oikea muoto olisikin pääteltävissä kontekstistaan. Hän korjasi kummatkin lyöntivirheensä aineistossani tyypillisellä käytänteellä: keskustelija kirjoitti korvaavan muodon heti virheellisen muodon jälkeen ilman korjausta ennakoivaa ainesta, jollaista ei myöskään seurannut korvaavan muodon jälkeen. Vuorot olivat kuitenkin pääteltävissä korjauksiksi, koska ne sijaitsivat heti korjattavan vuoron jälkeen sisältäen sanan, jossa väärä kirjainten järjestys tai kirjain oli korvattu oikealla. Vahingossa lipsahtanut kirjoitusvirhe loi kirjoitusasunsa, tapahtumissensa ja korjausyritystensä seurauksena huumoria keskusteluun.

Myös esimerkki 5 koskee sellaista tahatonta kirjoitusvirhettä, jonka seurauksena keskustelija katsoo vuoronsa ymmärrettävyyden kärsivän ja osoittaa tämän korjauksellaan. Korjaus implikoidaan edellisestä esimerkistä poiketen partikkelilla ja virheentekijä vielä eksplikoi sen seuraavassa vuorossaan. Lisäksi esimerkki osoittaa, kuinka keskustelu siirtyy kirjoitusvirheen seurauksena humoristiseen moodiin ja johtaa virheentekijän kiusoitteeluun. Katkelmassa Ville ja Paula keskustelevat omasta alkoholinkäytöstään. Kertoessaan omasta tilanteestaan Vilelle sattuu kirjoitusvirhe vuoronsa lopussa (rivi 3).

ESIMERKKI 5

1	23:11:07	Paula	en mäkään nyt viime aikoina oo pahemmin dokaillu :P
2	23:11:16	Paula	ei oo ehtiny tai jaksanu
3	23:11:20	Ville =>	Hehee.. En miekään.. piiiiiiiiitkään sikssn
4	23:11:22	Ville =>	aikaan siis :D
5	23:11:27	Ville =>	sikssn=aikaan :D
6	23:11:45	Paula	ai osaat kymmensormijärjestelmän..
7	23:11:50	Paula	missäs ne sormet äsken sit oli :D
8	23:11:54	Ville	no kirjoitin aivan vitun nopeesti :D
9	23:12:01	Ville	no näppäilin kuule itteeni

10	23:13:29	Ville	Höh.. Mul on ikävä Niinaa :\$
11	23:13:39	Paula	no huomen näät sen :)

Paula kertoo vuoroissaan *en mäkään nyt viime aikoina oo pahemmin dokaillu :P* ja *ei oo ehtiny tai jaksanu* (rivit 1–2), ettei ole nauttinut alkoholia aikoihin. Ville vastaa tähän kertomalla omasta viime kerrastaan olevan kauan vuorollaan *Hehee.. En miekään.. piiiiiiiiitkään sikssn* (rivi 3). Viestissä on kirjoitusvirhe, joka sijaitsee vuoron lopussa sijaitsevassa sanassa *sikssn*. *Sikssn* ei ole suomenkielinen sana, koska suomen kielessä sananloppuinen konsonanttijärjestelmä *kssn* ei ole mahdollinen (ISK § 31–32). Virheelisen muodon merkitys voidaan kuitenkin päätellä kontekstista ja kirjainten sijainnista näppäimistössä: se on osa konventionaalista kieltomuotoista ajan adverbialia *pitkään aikaan*, jossa jokaisen *a*-kirjaimen tilalle on lipsahtanut sen oikealla puolella sijaitseva *s*-kirjain. Kahden sekunnin kuluttua Ville korvaa virheelisen muodon vuorossaan *aikaan siis :D* (rivi 4). Korvaava sana on kirjoitettu vuoron alkuun ilman merkkiä korjauksen alkamisesta, mutta sitä seuraa korjausta implikoiva partikkeli *siis* (Sorjonen & Laakso 2005: 257). Viestin lopussa on myös naurava tunneikoni osoittamassa Villen huvittuneisuutta virhelyöntiään kohtaan.

Ville eksplikoi tekemänsä korjauksen vielä seuraavassa viestissään *sikssn=aikaan :D* (rivi 5), joka on lähetetty keskusteluun viisi sekuntia hänen itsekorjauksensa jälkeen. Vuoron alussa on virheellinen muoto *sikssn*, jonka jälkeen seuraa matemaattinen yhtäläistä suuruutta kuvaava merkki =, jota käytetään verkkokeskustelussa korjaamaan grafeemitason ongelmia (Kulkula 2003: 27–28). Merkin jälkeen seuraa korvaava muoto *aikaan*. Vuorollaan Ville osoittaa tarkasti ja näin varmistaa, mihin hänen korjauksensa kohdistuu, vaikka kohde olisikin ollut pääteltävissä jo hänen korjauksestaan ja keskustelukontekstista.

Paula ei osoita virheellisen muodon huvittavan häntä esimerkiksi hymiöllä tai nauramalla. Sen sijaan hän kyseenalaistaa Villen kirjoitustaidon lähettämällä keskusteluun kiusoittelleen viestinsä *ai osaat kymmensormijärjestelmän..* (rivi 6). Hän jatkaa kiusoittelevaan seuraavassa vuorossaan kysymällä *missäs ne sormet äsken sit oli :D* (rivi 7), jolla hän vihjaa, että Villen sormet olisivat olleet jossain muualla kuin näppäimistöllä viestin kirjoitushetkellä. Ville ei reagoi kiusoitteeluun heti, vaan vastaa ensin vakavasti kirjoitusvirheensä johtuvan hänen kirjoitusnopeudestaan (*no kirjoitin aivan vitun nopeesti :D*, rivi 8), jolla hän myös implikoi virheensä olleen vahinko. Kirjoitusnopeus on myös Kulkulan (2003: 21) ja Laihasen (1999: 25) mukaan yksi syy kirjoitusvirheiden esiintymiseen verkkokeskustelussa: vuorot halutaan keskustelun osaksi mahdollisimman nopeasti.

Vasta kirjoitusvirheen syyn selittämisen jälkeen Ville palaa Paulan kiusoitteeluun ja vitsailee näppäilleensä itseään näppäimistön sijaan (*no näppäilin kuule itteeni*, rivi 9). Vuoro sisältää seksuaalisen konnotaation itsensä koskettelemisesta ja esittää liioitellun, vaikkakin ei-vakavan, kuvauksen siitä, mitä Ville olisi tehnyt kirjoittaessaan viestiään. Jotta hän on pystynyt kirjoittamaan ja lähettämään viestin keskusteluun, hänen sormiensä on täytynyt olla näppäimistöllä oman kehonsa sijaan. Vuorollaan Ville ilmaisee olevansa ärtynyt kirjoitustaitoihinsa kohdistuvasta kiusoittelestusta eikä osoita sen huvittavan häntä, koska viesti ei sisällä esimerkiksi hymiötä ilmaisemassa sen humoristisuutta. Vuoro sisältää myös dialogipartikkelin *no* ja huomionkohdistimen *kuule*, jotka tuovat siihen affektiivisen sävyn. Tämän jälkeen keskustelussa seuraa yli 1,5 minuutin tauko, jonka aikana Paula ei jatka Villen kiusoittelevaa. Tämä voi johtua siitä, ettei Ville ole osoittanut sen huvittavan häntä yhtymällä vitsailuun. Tauon jälkeen rivillä 10 Ville tuo keskusteluun uuden topiikin kertomalla ikävöivänsä tyttöystävänsä Niinaa ja keskustelua jatketaan vakavassa moodissa. Topiikinvaihdos voi motivoitua keskusteluun syntyneestä tauosta ja edeltävästä seksuaalisen konnotaation sisältävästä vitsailusta.

Virhelyönnin syntymiseen voi siis vaikuttaa keskustelijan kirjoitusnopeus – edellisessä esimerkissä myös virheellisen muodon kirjoittanut keskustelija itse mainitsi nopeuden olleen syy tapahtuneeseen sormen lipsahdukseen. Hän korjasi väärän muodon, vaikka sanan merkitys olisikin ollut pääteltävissä ympäröivästä keskustelusta ja vuorosta, jonka osana se on. Huomionarvoista esimerkissä on myös se, että virheentekijä eksplikoi tekemänsä korjauksen vielä seuraavassa vuorossaan. Kuten aiemmin on nähty (esimerkit 2 ja 4), pelkkä oikean muodon lähettäminen seuraavassa viestissä virheellisen muodon jälkeen riittää verkkokeskustelussa ilmaisemaan, että kyseessä on korjaus. Edeltävässä katkelmassa keskustelija näytti varmistavan korjausta eksplikoineella vuorollaan, että kumppani tulkitsee edellisen viestin olleen korjaus ja osaa paikantaa sen kohteen. Vastaanottajaa huvitti enemmän virhelyönnin tekeminen kuin sen seurauksena syntynyt väärä muoto, mikä johtuu todennäköisesti siitä, ettei virheellinen muoto ollut merkitykseltään huvittava. Virheen tekeminen johti myös tekijänsä kiusoitteeluun.

Alaluvun esimerkeissä virheentekijä osoitti tekemänsä kirjoitusvirheen vaativan korjausta sen vuoksi, että hän koki väärin kirjoitetun muodon vaarantavan vuoronsa tulkinnan, vaikka vastaanottaja olisikin voinut päätellä oikean muodon aikaisemmasta keskustelusta. Virheiden korjaus motivoitui osaltaan luultavasti siitä, että vastaanottaja ilmaisi virheen tekemisen huvittavan häntä ja kiusoittelee lipsahduksesta, jolloin virheentekijä halusi korjauksellaan osoittaa huomanneensa lyöntivirheensä ja osaavansa oikeinkirjoitussäännöt. Virheellisen muodon huvittavuus perustui siis virheen tekemiseen ja kirjoitusasuun, ei sen merkitykseen. Tuntemattoman ja kirjoitusasultaan vieraan sanan korjaus lähetettiin sellaisenaan keskusteluun ilman korjausta ennakoivaa ainesta (esimerkki 4) tai korjausta implikoiva partikkeli sijoittui korjaavan viestin loppuun (esimerkki 5). Näyttää siis siltä, että kun kyseessä on lyöntivirheen seurauksena syntynyt suomen kielessä tuntematon sana, sen korjaus voidaan tehdä lähettämällä oikea muoto keskusteluun ilman merkkiä korjauksen alkamisesta, sillä muodon virheellisyys on myös vastaanottajan havaittavissa.

2.3 Lyöntivirheellä leikittely myöhemmin keskustelussa

Kaikissa edellä esitellyissä esimerkeissä (1–5) keskustelijat unohtivat virheellisen muodon sen korjauksen ja huvittuneisuuden ilmaisun jälkeen. Tässä viimeisessä alaluvussa tarkastelen tapauksia, joissa keskustelijat palaavat tahattomasti syntyneeseen kirjoitusvirheelliseen muotoon myöhemmin keskustelussa ja käyttävät sitä leikittelyn keinona. Vitsailun kohteena oleva sanamuoto on syntynyt hetkeä aikaisemmin keskustelussa, jolloin keskustelijat ovat ilmaisseet sen huvittavuuden. Tästä syystä se kantaa humoristista merkitystä, jota voidaan käyttää vitsailukeinona. Toiseen keskustelukontekstiin tai toisten keskustelijoiden välille siirrettynä väärin kirjoitettu muoto ei välttämättä olisi humoristinen, jolloin sitä ei myöskään voitaisi käyttää leikittelyssä. Aineistossani on kolme tällaista tapausta, joista esittelen seuraavaksi kaksi.

Seuraavassa esimerkissä 6 kirjoitusvirhe, jota käytetään myöhemmin humoristisessa merkityksessä, korjataan sen tapahtumahetkellä ja osoitetaan huvittavaksi. Katkelmassa sisarukset Heidi ja Riikka keskustelevat viesteistä, joita Riikka lukee Internetistä ja lähettää niitä samalla Heidille luettavaksi. Keskustelu on juuri alkanut, ja Riikka lähettää Heidille ensimmäisessä viestissään lainauksen lukemastaan viestistä. Vastatessaan tähän Heidi tekee tahattoman lyöntivirheen (rivi 4).

ESIMERKKI 6

1	23:40:09	Riikka	Teijänki poppoo näemmä tulossa Lahteen, kai nää nyt
2			sinne aidan toiselleki puolen tuut käymään? Mitäpä
3			muuten kuuluu Petelle?
4	23:40:42	Heidi 1 =>	JOO LUEN JUST HUPRA
5	23:40:46	Heidi =>	HUORA
6	23:40:50	Heidi =>	SIIS :D:D:D:D
7	23:40:51	Heidi	HUPRA :D:D:D:
8	23:40:54	Riikka	HUPRA :D:D:D:D:D
9	23:40:55	Heidi	D.D.D.:D:D:D:D:D
10	23:40:57	Riikka	AHAHAHAHA :D:D:D:D:D
11	23:41:21	Riikka	Julia Beck hauskaa juhannusta ja toivottavasti
12			vestivaalit saattaa meidät samoille viheriöille=)
13	23:41:29	Riikka	siis ei vittu ku kaikki muijat kyselee toltä kaikkee
14	23:42:29	Heidi	lol
15	23:42:31	Heidi 2 =>	hupra
16	23:42:41	Riikka	joo ja vitu noloo kiitellä keikast

17	23:43:22	Heidi	lol
18	23:43:26	Heidi 3 =>	vitun huprat
19	23:43:29	Riikka	nii just

Heidi vastaanottaa Riikan lähettämän viestin vuorollaan *JOO LUEN JUST HUPRA* (rivi 4), joka implikoi Riikan viestin häirinneen hänen lukemistaan. Heidn affektista suhtautumista kuvaavat isojen kirjainten avulla jäljitelty voimakas äänenpaino ja vuoron lopussa sijaitseva haukkumasanaaksi tulkittava *HUPRA*. Haukkumasanaan on kuitenkin lipsahtanut kirjoitusvirhe, jonka Heidi korjaa seuraavissa viesteissään *HUORA* ja *SIIS :D:D:D:D* (rivit 5–6). Kahdessa erillisessä viestissä tehty korjaus korvaa lyöntivirheen sisältämän haukkumasanan sen oikeinkirjoitetulla muodolla. Heidi lähettää ensin korvaavan muodon keskusteluun sellaisenaan ilman merkkiä korjauksen alkamisesta, kuten aineistossani on tapana. Seuraavassa viestissä sijaitseva partikkeli *siis* puolestaan implikoi edellisen viestin olleen korjaus. Usealla nauruhymiöllään Heidi osoittaa lisäksi nauravansa kirjoitusvirheelleen erityisen runsaasti.

Heidin kirjoitusvirhe selittyy näppäimistöä, sillä *o*-kirjain sijaitsee sen tilalle lipsahtaneen *p*:n vasemmalla puolella. Myös se, että hän implikoi ensimmäisessä viestissään tekevänsä keskusteluhetkellä jotain muuta, selittää lyöntivirhettä: hän ei ole keskittynyt vuoron kirjoitushetkellä vain keskusteluun. Heidi toistaa vielä nauraen seuraavassa viestissään kirjoitusvirheen (*HUPRA :D:D:D:D*, rivi 7), kuten tekee myös Riikka viestissään (rivi 8), johon hän on kirjoittanut lisäksi viisi nauravaa tunneikonia. Toistamalla kirjoitusvirheellisen sanan ja käyttämällä nauruhymiöitä he käsittelevät virhettä huvittavana. Näin väärin kirjoitettu muoto saa humoristisen sävyn, jota käytetään hyväksi vielä myöhemmin keskustelussa.

Nauraminen jatkuu yhä Heidn vuorossa *D.D.D.:D:D:D:D:D* (rivi 9) ja Riikan naurupartikkeleita ja nauruhymiöitä sisältävässä vuorossa *AHAHAHA AAAA :D:D:D:D:D* (rivi 10). Heidn vuoron alussa olevissa hymiöissä on todennäköisesti kirjoitusnopeudesta johtuvia lyöntivirheitä, koska ensimmäisestä puuttuvat kokonaan silmät ja kahdesta seuraavasta toista silmää kuvaava piste. Tunneikonit ovat kuitenkin kontekstissaan ymmärrettävissä nauraviksi hymiöiksi. Keskustelijoiden huvittuneisuus näyttää johtuvan virhelyönnin lisäksi myös siitä, että Heidn rivin 4 kirjoitusvirheen myötä vuoron vakava implikaatio kumoutuu: Riikka ei tulkitse sen ilmaisemaa häirityksi tulemistä vakavasti.

Kirjoitusvirheeseen palataan uudestaan rivillä 15. Sitä ennen Riikka on lähettänyt keskusteluun toisen lukemansa viestin (rivit 11–12), jota Heidi kommentoi ensin kirjoittamalla lyhenteen *lol* (rivi 14), jonka voi tulkita ilmaisevan hänen teennäistä huvittuneisuuttaan. Seuraavaksi hän lähettää keskusteluun viestin, jossa hän käyttää keskustelun alussa syntynyttä muotoa *hupra* (rivi 15) kuvaamaan Riikan lähettämän viestin kirjoittajaa. Tällä kertaa muoto on kirjoitettu tarkoituksella ja sitä käytetään keskustelussa leikitelyn keinona ja huumorin luomiseen. Keskustelijat eivät kuitenkaan ilmaise huvittuneisuuttaan eksplisiittisesti esimerkiksi nauruhymiöin, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että he ovat jo aikaisemmin keskustelussa antaneet väärin kirjoitetulle muodolle humoristisen merkityksen. Muotoa ei siis ole tarkoitettu vakavasti tulkittavaksi haukkumasanaksi, vaikka se voikin implikoida Heidän suhtautumista viestin kirjoittajaa kohtaan (kts. esim. Norrick 1993a: 133).

Riikka osoittaa samanmielisyyttään Heidän kanssa vuorossaan (*joo ja vitu nolo* *kiitellä keikast*, rivi 16), jonka jälkeen Heidi lähettää keskusteluun uudestaan lyhenteen *lol* (rivi 17). Seuraavaksi hän käyttää lyöntivirheellisestä muodosta johdettua monikko-muotoa *huprat* (rivi 18) yleistäessään haukkumasanan tarkoittamaan kumpaakin Riikan lähettämän viestin kirjoittajaa. Myöskään tässä kohtaa keskustelijoiden vuorojen lopussa tai erillisissä viesteissä ei ole merkkiä huvittuneisuudesta, mutta ilmauksen humoristisuus aktivoituu jälleen aikaisemman keskustelun perusteella: se toimii Riikan ja Heidän välillä keskustelussa tunnusmerkkisenä muotona kantaen ei-vakavaa merkitystä. Katkelma päättyy Riikan osoittaessa jälleen samanmielisyyttään Heidän käyttämää väärin kirjoitettua ilmausta kohtaan vuorossaan *nii just* (rivi 19).

Esimerkin riveillä 15 ja 18 esiintyvää kirjoitusvirheellistä muotoa ei voi käsittää humoristiseksi, ellei ota huomioon sen syntykontekstia: vitsailuun käytetty sana *hupra* oli tuotettu vain muutamaa minuuttia aiemmin ja silloin kumpikin keskustelija osoitti virheen ja muodon olevan huvittava. Myöhemmin muodon humoristisuutta ei tarvinnut enää ilmaista esimerkiksi nauruhymiöin, vaan virheellinen muoto itsessään riitti ilmaisemaan, että sen käyttäjä vitsaili – vaikka tarkoituksella käytettynä virheelliset muodot saattoivatkin ilmaista myös virheentekijän asenteita kommentoitavien viestien kirjoittajia kohtaan.

Esimerkki 7 eroaa edellisestä siten, ettei virheellistä muotoa, jota käytetään keskustelussa myöhemmin vitsailuun, korjata sen syntyhetkellä. Keskustelijat osoittavat kuitenkin havainneensa virheen tapahtuneen ja ilmaisevat sen olevan huvittava nauruhymiöillä. Kirjoitusvirheellä leikittely ja sen korjaus toimivat esimerkissä myös toisin-

päin: kirjoitusasultaan oikea muoto korjataan aikaisemmin keskustelussa esiintyneeksi virheelliseksi muodoksi. Keskustelukatkelma on tilanteesta, jossa Paula ilmoittaa ystävälleen Villelle menevänsä tupakalle ja poistuvansa tietokoneen äärestä. Aineistossani pidemmäksi aikaa keskustelusta poistuminen ilmoitetaan tavallisesti keskustelukumppanille, jottei hän ihmettele keskustelun yhtäkkistä pysähtymistä. Paula tekee ilmoituksensa lopussa kirjoitusvirheen (rivi 1), jota hän ei kuitenkaan korjaa ja jota keskustelijat käyttävät vitsailun keinona myöhemmin keskustelussa.

ESIMERKKI 7

1	23:36:32	Paula	=>	oota käyn tupakalal
2	23:36:35	Ville		selkeesti :D
3	23:36:39	Ville		ok
4	23:36:40	Paula		:D
5	23:36:42	Ville		:D
6	23:36:43	Ville		tupakala :D
7	23:36:45	Ville		:P
8	23:36:46	Paula		:D:D:D:D:D:D
9	23:36:51	Ville		no mee
10	23:37:00	Paula		Paula on
11	23:37:10	Paula		joo toi oli Henna
12	23:37:26	Ville		ööööh
13	23:37:27	Paula		meen nyt sinne röökille :D
14	23:37:51	Ville		selvä :D

15	23:45:07	Paula		noniii
16	23:45:15	Paula	=>	nyt on käyty Hennan kaa tupakal :D
17	23:45:23	Paula	=>	tai siis tupakala
18	23:45:28	Ville		hehee.. :D
19	23:45:40	Ville		mä käyn vesasa sit, jos te kävitte tupakalalla
20	23:45:54	Paula		no käy vesasa
21	23:45:58	Paula		:D

22	23:47:41	Ville		no ni
23	23:47:54	Paula		noni!
24	23:47:55	Paula		:D
25	23:48:22	Ville		joo.. ihme sanoja kyl tol Poisonilla muuten.. asiasta
26				toiseen :D
27	23:48:50	Paula		no mut ne on just hyvii

Paula ilmoittaa poistuvansa hetkeksi keskustelusta ja pyytää Villeä odottamaan sen aikaa vuorollaan *oota käyn tupakalal* (rivi 1). Vuorossa on tahaton kirjoitusvirhe sen viimeisessä sanassa *tupakalal*, jossa adessiivin tunnuksen *-lla* kaksi viimeistä kirjainta ovat vaihtaneet paikkaa: Paula on painanut *a-* ja *l-*kirjainta väärässä järjestyksessä kirjoittaessaan sanaa. Ville kiusoittelee ensin Paulaa kirjoitusvirheestä vuorollaan *selkeesti :D* (rivi 2), minkä jälkeen hän vastaanottaa Paulan ilmoituksen dialogipartikkelilla *ok* (rivi 3). Myös Paula itse on havainnut virhelyöntinsä, minkä hän ilmaisee nauruhymiöllä (*:D*, rivi 4). Hän ei kuitenkaan pysähdy korjaamaan virhettä todennäköisesti sen vuoksi, että on poistumassa tietokoneelta. Muoto ei myöskään vaadi korjausta sen ymmärtämisen kannalta, koska sanan merkitys on pääteltävissä sen alkuosasta ja kontekstista, jossa se esiintyy.

Myös Ville nauraa tapahtuneelle kirjoitusvirheelle (*:D*, rivi 5) ja leikittelee sillä seuraavassa vuorossaan tekemällä siitä substantiivimuodon *tupakala :D* (rivi 6). Leikittelestä merkinä on lisäksi hänen seuraavassa viestissään sijaitseva hymiö *:P* (rivi 7). Paulakin nauraa Villen lähettämälle mielikuvalle (*:D:D:D:D:D:D*, rivi 8), ja näin keskustelijat osoittavat naurullaan virhelyönnin seurauksena syntyneen muodon ja siitä johdetun mielikuvan huvittavaksi ja leikkittelyn arvoiseksi. Tämän jälkeen keskustelussa seuraa Paulan poistumiseen liittyviä vuoroja, ja myös Paulan sisko Henna kirjoittaa keskusteluun (rivit 9–14). Palattuaan takaisin Paula ilmoittaa olevansa jälleen keskustelussa läsnä vuoroillaan *noniii ja nyt on käyty Hennan kaa tupakal :D* (rivit 15–16).

Mielenkiintoista on, että Paula korjaa seuraavassa vuorossaan rivillä 17 *tai siis tupakala* edellisessä viestissään (rivi 16) ollutta kirjoitusvirheetöntä puhekielistä adessiivimuotoa *tupakal*. Hän kirjoitti sanan samassa sijamuodossa myös rivin 1 vuoroonsa (*tupakalal*), jossa puolestaan sijapäätteen tunnuksen kaksi kirjainta vaihtoivat paikkaa. Puhekielisen adessiivimuodon *tupakal* korjausta ennakoi partikkeliketju *tai siis*. *Tai*-partikkelille ominaista korjauksen aloituskeinona on sen vaihtoehtoisuus: se jättää myös korjattavan muodon voimaan (Sorjonen & Laakso 2005: 255–256). Tässä tapauksessa vaihtoehtoisuus on erityisen selvää, koska korjaus kohdistuu oikein kirjoitettuun muotoon, jonka korjaus vaihtaa keskustelun alussa esiintyneeksi virheelliseksi muodoksi. Koska korjausta käytetään keskustelussa ilmenevien ongelmien ratkaisukeinona, on sen käyttö ongelmattoman vuoron kohdalla huomionarvoista: sen avulla leikitellään ja luodaan keskusteluun huumoria.

Ville nauraa Paulan korjaukselle *hehee.. :D* (rivi 18). Seuraavassa vuorossaan *mä käyn vesasa sit, jos te kävitte tupakalalla* (rivi 19) hän osoittaa samanlinjaisuutta Paulan

vitsailun kanssa poistuessaan myös hetkeksi tietokoneelta: hän jättää tarkoituksella käyttämästään sanasta *vesasa* inessiivin sijapäänteen toisen *s*-kirjaimen pois. Ville myös esittää substantiivin *vessa* yksinäisissäällisenä kenties siksi, että muoto olisi mahdollisimman leikittelevä. Vuoron lopussa sijaitsee lisäksi Paulan aikaisemmasta kirjoitusvirheestä johdettu adessiivimuoto *tupakalalla*, joka jatkaa vitsailevaa moodia. Tekemällä samankaltaisen virheen, joka on ollut keskustelussa naurun kohteena, keskustelija voi kehystää vuorovaikutuksen humoristiseksi ja jatkaa leikittelyä (Glenn 2003: 131; Norrick 1993b: 397). Myös Paula osallistuu yhä leikittelyyn vuorossaan *no käy vesasa*, jossa hän vastaa Vilelle käyttämällä tämän kanssa substantiivia *vesasa* samassa muodossa. Tämän jälkeen Ville poistuu vessaan, mikä näkyy keskusteluun syntyvästä noin kahden minuutin tauosta. Villen palattua takaisin tietokoneelle keskustelu siirtyy vakavaan moodiin ja topiikki vaihtuu *Poison*-nimisen yhtyeen lyriikoihin.

Itsekorjausta voidaan käyttää verkkokeskustelussa siis myös korjaamaan oikein kirjoitettu sanamuoto väärällä silloin, kun sen avulla on tarkoitus leikitellä. Väärin kirjoitettua muotoa ei korjattu sen syntyhetkellä, mutta se osoitettiin huvittavaksi muilla keinoin, kuten hymiöillä. Korjausta käytettiin hyväksi vasta myöhemmin keskustelussa (rivi 17), kun kirjoitusvirheellisellä muodolla luotiin huumoria. Virheellinen muoto motivoi esimerkissä lisäksi lisää samanlinjaista leikittelyä. Korjaus aloitettiin todennäköisesti *tai*-partikkelilla sen vuoksi, ettei keskustelijan ollut tarkoitus hylätä kokonaan oikeaa muotoa, vaan esittää sille leikittelevä vaihtoehto. Tässäkään esimerkissä virheellisellä muodolla vitsailua ei voi siirtää toiseen keskustelukontekstiin, vaan se on relevanttia vain tässä yhteydessä: se motivoituu aikaisemmasta keskustelusta.

2.4 Yhteenveto

Tarkastelin tässä luvussa lyöntivirheitä, jotka syntyivät tahattomasti nopeasti etenevässä verkkokeskustelussa ja jotka loivat keskusteluun huumoria yhdessä niihin kohdistuvan korjauksen kanssa. Tahattomille kirjoitusvirheille naurettiin silloin, kun lyöntivirheen seurauksena sanan merkitys muuttui toiseksi: tällöin myös koko vuoron implikaatio muuttui (alaluku 2.1). Toisen alaluvun (2.2) tapauksissa huumori aiheutui virheen tekemisestä ja lyöntivirheen seurauksena syntyneestä kirjoitusasultaan poikkeavasta muodosta – virheellinen sana ei ollut merkitykseltään huvittava. Viimeisessä alaluvussa (2.3) kirjoitusvirheen seurauksena syntyneitä muotoja käytettiin puolestaan tarkoituksella vitsailun keinona ja huumorin luomiseen myöhemmin keskustelussa. Lähes kaikissa

tapauksissa toinen keskustelija ja itse virheen tekijä ilmaisivat virheen olevan huvittava; vain kerran (esimerkki 3) sen tekijä ei pysähtynyt tekemäänsä virheeseen korjauksensa lisäksi. Kirjoitusvirheen tekijä nauroi itse todennäköisesti osassa tapauksista myös siksi, että naurulla voidaan peittää virheen tekemisestä aiheutuvaa mahdollista nolostumista (Norrick 1993a: 33–34).

Tahattomat kirjoitusvirheet sijoittuvat aineistossani usein vuorojen loppuun. Tämä osoittaa, että aineistossani lähetettävien viestien alkuosan tuottamiseen kiinnitetään enemmän huomiota. Vahingossa tapahtuneet kirjoitusvirheet korjataan usein lähettämällä korvaava muoto seuraavassa vuorossa sellaisenaan keskusteluun ilman korjausta ennakoidaan aineista (esimerkit 2, 4, 5 ja 6). Korjausta implikoiva tai eksplikoiva aines sijoittuu sen sijaan korvaavan muodon jälkeen joko virheentekijän samaan tai seuraavaan viestiin (esimerkit 2, 5 ja 6). Virhelyöntien korjauksen tekemisen ilman puhutun keskustelun korjauksen aloituskeinoja mahdollistaa keskustelun kirjoitettu muoto: korjauksen kohde havaitaan helpommin, sillä se on luettavissa tietokoneen ruudulla. Korjausta kuitenkin myös ennakoidaan partikkelien avulla, mutta tämä näyttäisi olevan aineistossani vähemmän käytetty keino: keskustelijat tekivät niin vain kahdessa tapauksessa (esimerkit 1 ja 7).

Tarkastelemissani esimerkeissä myös oikeinkirjoituspyrkimys motivoi käsitykseni mukaan virheentekijää korjaamaan väärin lipsahtaneen muodon: keskustelija varmistaa, ettei keskustelukumppani epäile hänen kirjoitustaitojaan. Kirjoitusvirheiden syytä selitettiin lisäksi usein verbaalisesti, koska syntynyt muoto kiinnitti vastaanottajankin huomion: tämä saattoi kiusoitella virheentekijää tapahtuneesta lyöntivirheestä. Lyöntivirhe selitettiin vahingoksi (esimerkit 1 ja 2), tai virheentekijä vetosi kirjoitusnopeuteensa (esimerkki 5). Myös se, että keskustelija teki viestinsä kirjoitushetkellä muuta, on lyöntivirhettä selittävä tekijä: huomio jakautui useaan toimintaan (esimerkit 4 ja 6). Lyöntivirhe – ja sen korjaamattomuus tapahtumahetkellä – saattoi selittyä myös sillä, että keskustelija oli poistumassa hetkeksi keskustelutilanteesta (esimerkki 7). Ainoastaan silloin, kun meneillään oleva vuorovaikutustoiminta oli ensisijaisempaa kuin pysähtymisen korjaukseen, ei lyöntivirhettä selitetty (esimerkki 3).

3. Tarkoituksella kirjoitetut väärät muodot vitsailussa

Edellisessä luvussa analysoin tapauksia, joissa sormen lipsahduksista johtuvat kirjoitusvirheet ja niiden korjaaminen loivat tahattomasti huumoria keskusteluun ja saattoivat pysäyttää vuorovaikutuksen virheen käsittelyyn. Tässä luvussa tarkasteltavana ovat sellaiset vuorot, joissa väärin kirjoittaminen ja sen korjaus on tahallista. Koska viestejä voidaan muotoilla ennen niiden lähettämistä toisen keskustelijan luettavaksi, on väärän sanan näkyviin jättämisellä ja siihen kohdistuvalla korjauksella erityinen tehtävä keskustelussa: niiden avulla luodaan huumoria ja vitsaillaan.

Tahalliset väärinkirjoitukset poikkeavat tahattomista kirjoitusvirheistä siinä, että niiden syntymistä ei voi selittää esimerkiksi vahingossa tapahtuneeksi kirjaimen puuttumiseksi tai kirjaimen painamiseksi väärässä kohtaa sanaa: korvattava sana tai rakenne muodostuu usein kokonaan eri kirjaimista kuin korvaava. Toki kirjaimiakin voidaan jättää tarkoituksella pois, jolloin sanasta syntyy toinen, eri merkitystä ilmaiseva lekseemi, mutta seuraavaksi käsiteltävät tapaukset vaativat keskustelijalta enemmän suunnittelua ja se, miten vitsi itsekorjauksen avulla rakennetaan, edellyttää tietoista toimintaa. Juuri tästä harkitusta tilanteeseen sopimattomuudesta ja sopimattomuuden jättämisestä viestiin näkyviin syntyy käsiteltävien esimerkkien humoristisuus: keskustelija viittaa ensin leikkisästi väärällä muodolla tarkoitteeseen, jonka täsmentää korjauksella. Korjauksen jälkeen keskustelussa voi seurata lisää leikittelyä tai paluu takaisin vakavaan moodiin.

Korjauksen suunnitelmallisuus näkyy aineistoni esimerkeissä myös siinä, miten keskustelija aloittaa itsekorjauksen. Esimerkiksi korvaavan muodon kirjoittaminen heti väärän muodon perään ilman minkäänlaista merkkiä korjauksen alkamisesta ei näytä olevan riittävää, vaan tahallisten väärinkirjoittamisten korjaus vaatii seurakseen enemmän, kuten esimerkiksi korjauspartikkelin (*eiku, tai, siis*). Tarkoituksella väärin kirjoitettuja sanoja ja niiden korjauksia esiintyy aineistossani sekä aivan keskustelun alussa että keskellä keskustelua. Tällaisia tapauksia on aineistostani 12. Aineistostani ei kuitenkaan löytynyt yhtään sellaista tapausta, jossa korjausta huumorin keinona olisi esiintynyt keskustelun lopetuksessa, vaikka siinäkin esiintyy leikittelyä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että tällöin meneillään on toiminta, jonka tarkoituksena on lopettaa keskustelu ja mahdollistaa keskustelijoiden poistuminen vuorovaikutustilanteesta. Tätä meneillään olevaa toimintaa keskustelijat eivät tahdo viivästyttää vitsailemalla keinoaan itsekorjaus, vaan se pyritään saamaan päätökseen. Tarkastelen seuraavaksi tahalli-

sia väärin kirjoittamisia ja niihin kohdistuvia korjauksia ensin keskustelun alussa ja sen jälkeen muualla meneillään olevassa keskustelussa.

3.1 Keskustelun alussa

Keskustelun alussa sijaitsevia vitsailevia vuoroja, joissa keskustelija käyttää itsekorjausta huumorin luomiseen, on aineistossani kolme. Esimerkeissä vuorovaikutustilanne on juuri alkanut, ja keskustelijoiden tehtävänä on keskustelun avaaminen esimerkiksi erilaisia tervehdyksiä käyttäen. Verkkokeskusteluiden ja suomenkielisten puhelinkeskusteluiden avaukset ovat luonteeltaan samankaltaisia siten, että keskustelijat eivät näe toisiaan, mutta ne eroavat toisistaan siten, että puhelinkeskustelun aloittajan täytyy esittäytyä mainitsemalla nimensä, koska pelkkä ääninäyte ei aina riitä puhekeskustelun tunnistamiseen (Hakulinen 2001: 173–175). Matkapuhelinkeskusteluissa keskustelun aloitus ei tosin välttämättä aina sisällä soittajan esittäytymistä, jos hänen nimensä on tallennettu vastaajan puhelimen muistiin.

Messenger-keskustelussa viestin lähettäjän voi havaintojeni mukaan tunnistaa keskusteluikkunassa olevasta nimestä ja kuvasta, joten keskustelijoiden ei aina tarvitse esittäytyä verbaalisesti aloittaessaan keskustelun, vaan tunnistaminen tapahtuu visuaalisten vihjeiden avulla. Verbaalista esittäytymistä ei esiinnykään aineistossani. Puhelinkeskusteluiden avaukset rakentuvat esittäytymisen lisäksi usein tervehdyksestä, johon vastaaja tuottaa vastatervehdyksen (Hakulinen 2001: 172). Aineistossani tervehtimiskäytännöt vaihtelevat eikä niitä välttämättä aina esiinny rutiininomaisesti keskustelun alussa. Keskustelun aloittaja voi ohittaa keskustelun erillisen avaamisen kokonaan, mikä näyttää johtuvan esimerkiksi yhteydenoton syystä: jos asia on tärkeä, keskustelu aloitetaan suoraan sillä.

Esimerkissä 8 Paula hyödyntää konventionaalisia keskustelun avauskäytänteitä ja itsekorjausta vitsailussaan. Keskustelu on juuri alkanut ja yhteydenottajana on Ville. Paula käyttää ensimmäisen mahdollisen keskustelupaikkansa leikittelyyn, ja tervehtimisen lisäksi hän hyödyntää myös Messenger-keskustelulle tyypillisiä keskustelukumppanin tunnistamiskeinoja vitsinsä luomiseen (rivit 2–3).

ESIMERKKI 8

1	23:46:24	Ville		haha.. Paula.. ei vittu :D
2	23:46:35	Paula	=>	moi lauriiii!

3	23:46:38	Paula	=>	eiku ville :(
4	23:46:39	Paula		:D:D:D::D:D
5	23:46:41	Ville		anteeks? :D
6	23:46:45	Ville		voi vitu
7	23:46:49	Paula		AHAHHAAAAHHAHA :D
8	23:46:50	Ville		en mä puhukaansulle
9	23:47:00	Paula		no eiku kerro vaan :D
10	23:47:11	Ville		no joo.. se mimmi, jonka luona mä olin yötä soitti mulle
11	23:47:19	Ville		ja kysy suoraan, et onks jotain juttuu
12	23:47:19	Paula		voi eiinii..ja sit?

Ville aloittaa keskustelun vuorollaan *haha.. Paula.. ei vittu :D* (rivi 1), jossa hän implikoi, että tulossa on jotakin uutisarvoista. Hän haluaa kertoa asiansa nimenomaan juuri Paulalle mainitsemalla tämän nimen ja kohdistamalla siten tämän huomion itseensä ja asialleen. Ville myös houkuttelee Paulaa tarjoutumaan olemaan kuulolla ja kysymään lisää: tauot ja viestin päivittelevä sävy implikoivat tätä. Vuoron lopussa sijaitseva lausuma *ei vittu :D* ilmaisee Villen suhtautumista johonkin hänelle äsken tapahtuneeseen asiaan, joka ilmenee myöhemmin keskustelussa (rivit 10–11): tyttö, jonka luona Ville on ollut yötä, on ottanut yhteyttä. Vuoron lopussa oleva naurua kuvaava tunneikoni ilmaisee Villen lisäksi olevan huvittunut ja implikoi, ettei myöhemmin keskustelussa esille tuleva asia ole vakava.

Vaikka Villen keskustelun avaava vuoro ei sisällä rutiininomaista tervehdystä, Paula tervehtii Villeä ensimmäisessä vuorossaan kirjoittamalla *moi lauriiiiii!* (rivi 2). Ville on kyllä maininnut Paulan nimen kohdistakseen tämän huomion, mutta ilman tervehdyssanaa. Paula käyttää hyväkseen nimensä mainitsemista ja tulkitsee Villen vuoron tervehdykseksi. Monenkeskisessä IRC-keskustelussa keskustelijan nimen mainitseminen voi toimia tervehdyksenä, jos keskustelijat tuntevat toisensa entuudestaan (Rintel & Mulholland & Pittam 2001): näin näyttäisi olevan myös kahdenkeskisessä Messenger-keskustelussa. Paula kohdistaa oman tervehdyksensä Laurille, joka on keskustelijoiden yhteinen tuttu. Erisnimen lopussa on useita *i*-kirjaimia, joilla Paula pyrkii jäljittelemään puhutun keskustelun äänenpainoa: tervehdys voidaan tulkita innostuneeksi. Puhe-linkeskusteluissa soittajan nimen mainitseminen voi lisäksi kertoa puhelun olevan erityisen mieluinen (ISK § 1077), joten Laurin nimen mainitsemisen voikin tulkita ilmaisevan Paulan halukkuutta keskustella tämän kanssa.

Koska puhujan identifiointi Messenger-pikaviestinohjelmassa voi tapahtua keskusteluikkunassa olevista nimestä ja kuvasta, on epätodennäköistä, että kysymyksessä olisi tilanne, jossa Paula ei olisi huomannut tai tunnistanut sitä, kuka hänelle lähetti viestin: väärä erisnimi on siis kirjoitettu tarkoituksella. Seuraavassa viestissään *eiku ville* :((rivi 3) Paula tekee korjauksen, joka kohdistuu tervehdyksen kohteeseen. Korjaava viesti alkaa partikkelilla *eiku*, joka implikoi, että tulossa on korjaus, jolla korvataan jotakin aiemmin esitettyä. Korjauksensa myötä Paula osoittaa tervehdyksensä Villelle Laurin sijaan. Vuoron lopussa on vielä surua ja pettymystä kuvaava tunneikoni (kts. liite 1), joka ilmaisee Paulan harmia siitä, ettei hänen keskustelukumppaninsa olekaan Lauri vaan Ville.

Väärän muodon tahallisuutta vahvistaa myös Paulan seuraava viesti *:D:D:D::D:D* (rivi 4), jossa hän ilmaisee nauravansa. Vuoron tunneikoneista yhdellä on lisäksi kahdet silmät, mikä voi kertoa siitä, että Paula on kirjoittanut ja lähettänyt hymiöt nopeasti osaksi keskustelua: hänen korjaavan vuoronsa (rivi 3) ja naurun välillä keskustelussa on vain yksi sekunti. Hymiöitä ei kuitenkaan pysähdytä keskustelussa korjaamaan eivätkä ne vaikeuta vuoron ymmärrettävyyttä. Naurullaan Paula näyttää varmistavan, että Ville osaa tulkita hänen kaksi ensimmäistä viestiään keskustelussa vitsiksi eikä esimerkiksi loukkaannu niistä.

Preferoitu reaktio vitsin vastaanottajalta on nauru (kts. esim. Haakana 1995: 367–368; Norrick 1993a: 122–123; Norrick 2003: 1344–1345), mutta sen sijaan Ville reagoi korjausaloitteella *anteeks? :D* (rivi 5), joka kohdistuu Paulan käyttämään väärään erisnimeen. Korjausaloitetta ei ole kuitenkaan tarkoitettu vakavaksi: sen lopussa on naurava hymiö. Puhutussa vuorovaikutuksessa tällainen toisen keskustelijan tekemä korjausaloite esitetään tavallisesti heti ongelmavuoron jälkeen (Schegloff & Sacks & Jefferson 1977: 367; Sorjonen 1997: 124), mutta verkkokeskustelussa se voi sijaita myöhemmin, koska ongelmavuoron esittäjä on voinut lähettää uusia viestejä osaksi keskustelua ennen kuin vastaanottaja on ehtinyt osoittaa jonkin aikaisemman viestin tai sen osan jollain tapaa ongelmalliseksi. Ville ei osoita olevansa huvittunut Paulan leikittelystä (*voitu*, rivi 6), mutta Paula jatkaa yhä nauramista vitsilleen (*AHAHHAAAAHHAHA :D*, rivi 7).

Villen vakavasta reaktiosta on osoituksena myös hänen seuraava vuoronsa *en mä puhukaansulle* (rivi 8). Hän ilmaisee vetäytyvänsä vuorovaikutustilanteesta, koska Paula ei ole asettunut kuulolle vaan ryhtynyt vitsailemaan ja näin estänyt Villeä kertomasta hänelle tapahtuneesta asiasta. Paula tarjoutuu kuitenkin olemaan kuulolla viestissään *no*

eiku kerro vaan :D (rivi 9). Vuoronloppuinen nauruhymiö ilmaisee yhä Paulan humoristista suhtautumista, mutta vuoron aloittava lausuma kutsuu Villeä kertomaan asiansa. Viesti myös palauttaa keskustelun moodin vakavaksi *eiku*-korjauksen myötä: vuoronalkuinen kielto voi merkitä siirtymistä edeltävästä ei-vakavasta puheesta vakavaan (kts. esim. Schegloff 2001: 1948). Rivillä 10 Ville pääseekin vihdoinkin kertomaan syynsä keskustelun aloittamiseen.

Myös seuraava esimerkki 9 on keskustelun alusta, ja siinäkin keskustelija vitsailee ja kiusoittelee vastaanottajaa tietoisesti kirjoitetulla väärällä muodolla ja siihen kohdistuvalla itsekorjauksella. Leikittely sijaitsee paikassa, jossa esimerkiksi puhelinkeskusteluissa voi sijaita jakso, jonka aikana vaihdetaan kuulumisia (Hakulinen 2001: 173). Rintel, Mulholland ja Pittam (2001) ovat havainneet samanlaisia jaksoja esiintyvän myös IRC-keskustelussa. Keskustelu on jälleen Paulan ja Villen välinen ja yhteydenottaja on Ville. Hän on aloittanut seurustelun ja on aikaisemmin kertonut, että hänen uusi tyttöystävänsä on tulossa yöksi hänen luokseen. Tervehdysten jälkeen Paula vitsailee ensiksi sillä, kenelle kohdistaa kysymyksensä, ja tekee korjauksen jo saman viestin sisällä (rivi 4). Myöhemmin hän vitsailee sillä, kenelle osoittaa direktiivinsä, ja korjaus sijaitsee hänen seuraavaksi keskusteluun lähettämässään viestissä (rivit 14–15).

ESIMERKKI 9

1	0:59:26	Ville	Moro poro :)
2	0:59:35	Paula	NO MOOOOI :D:D:D
3	1:00:10	Ville	No heiiiii :D
4	1:00:41	Paula =>	ette oo eiku et oo viel nukkumas :DD::D:D
5	1:01:13	Ville	Nii
6	1:01:58	Ville	Oho, miten se nyt lipsahti noin ;)
7	1:02:14	Paula	emmä vaan tiä miten pääs lipsahtaa :D
8	1:02:28	Ville	Jotenkin se vaan tuli sieltä :P
9	1:04:33	Ville	Ihme piruilua
10	1:04:34	Paula	ompas sul kiva kuva tos meses :D
11	1:04:41	Paula	no en mä vinoile
12	1:04:44	Ville	Niin on joo, piti vaihtaa ;)
13	1:04:45	Paula	oikeesti
14	1:04:48	Paula =>	älä pelkää
15	1:04:58	Paula =>	tai alkää pelätkö
16	1:05:01	Paula	:D
17	1:05:03	Paula	oho taas
18	1:05:06	Ville	No haloo.. mulle on sama, et mitä mieltä muut on ;)

Humoristista moodia aletaan luoda ja aivan keskustelun alussa. Ville lähettää keskusteluun ensimmäisen viestin, jossa hän tervehtii Paulaa (*Moro poro* :), rivi 1). Paula reagoi vastatervehdyksellä (*NO MOOOOI :D:D:D*, rivi 2), jossa hän implikoi humoristiseen moodiin siirtymistä usealla nauruhymiöllään ja jäljittelemällä innostunutta äänenpainoa kirjainten toistolla. Ei-kasvokkaisissa keskusteluissa, kuten esimerkiksi puheluissa, tervehdysten ja soittajan identifioinnin jälkeen voi seurata soittajan rutiininomainen, esimerkiksi vastaanottajan vointia tai yhteydenoton aiheuttamaa mahdollista häiriötä tiedusteleva kysymys (Hakulinen 2001: 173). Ville ei kuitenkaan siirry keskustelussa eteenpäin kysymällä kuulumisia tai kertomalla syytä yhteydenottoonsa vaan esittää Paulan vastatervehdykseen tervehdyksen (*No heiiiii* :D, rivi 3). Tervehdyksellään hän liittyy humoristiseen moodin ja siirtää puheenvuoron takaisin Paulalle.

Paula jatkaakin keskustelua 30 sekunnin kuluttua itsekorjauksen sisältävällä vuorolla *ette oo eiku et oo viel nukkumas :DD::D:D* (rivi 4). Viesti käsittelee Villen hereillä olemista poikkeuksellisen myöhäisenä kieltomuotoisen kysymyksen avulla: se implikoi, että vastaavan myönteisen lauseen ilmaisema asiointi olisi odotuksenmukaisempi. Paula leikittelee viestissään sillä, kenelle osoittaa kysymyksensä. Hän korvaa vuoronalkuisen kieltoverbin 2. persoonan monikkomuodon (*ette*) *eiku*-partikkelia käyttäen yksikön 2. persoonan muodolla (*et*). Tämä vaihtaa kysymyksen kohteen Villestä ja hänen tyttöystävästään pelkäksi Villeksi. Nukkuminen tyttöystävän kanssa sisältää myös mahdollisen seksuaalisen konnotaation, sillä vasta seurustelun aloittaneiden odotetaan olevan tiiviisti yhdessä.

Ville vastaa vakavassa moodissa kysymykseen ja vahvistaa sen ilmaiseman asian tilan paikkansapitävyyden dialogipartikkelilla *Nii* (Sorjonen 2001: 66–72). Hän kuitenkin palaa keskustelussa vitsailuun, mutta vasta, kun aikaa hänen edellisestä viestistään on ehtinyt kulua lähes minuutti. On mahdollista, että Ville puhuu tässä välissä esimerkiksi tyttöystävälleen tai tekee tietokoneella ollessaan jotain muuta, eikä siksi jatka heti keskustelua. Toisaalta hän voi myös odottaa Paulan jatkavan, onhan hän vastannut Paulalle vahvistamalla tämän väitteen, jolloin vuoron siirtyminen takaisin Paulalle on mahdollista. Paula ei kuitenkaan reagoi Villen vahvistukseen tai ota puheenvuoroa itselleen: hän saattaa yhä odottaa Villen reaktiota leikittelyynsä. Tauon jälkeisellä kysymyksellään *Oho, miten se nyt lipsahti noin ;)* (rivi 6) Ville ilmaiseekin ymmärtävänsä Paulan kiusoittelun ja olevansa huvittunut siitä. Vuoronloppuista silmää iskevää tunneikonia

käytetään verkkokeskustelussa merkitsemään vuoro vitsailuksi (kts. liite 1), joten kysymykseen ei välttämättä odoteta vakavaa vastausta – jos vastausta ollenkaan.

Paula kuitenkin vastaa Villen kysymysmuotoiseen lausumaan vuorollaan *emmä vaan tiiä miten pääs lipsahtaa :D* (rivi 7), jolla hän leikkimielisesti ilmaisee muodon olleen vahinko. Myös Ville esittää yhä teennäistä tietämättömyyttään virheen syyhyn vuorossaan *Jotenkin se vaan tuli sieltä :P* (rivi 8), jolla hänen voidaan myös katsoa hakevan Paulalta selitystä väärän verbimuodon käyttöön. Ville palaa keskustelussa vakavaan moodin seuraavassa viestissään *Ihme piruilua* (rivi 9), joka on sävyiltään syyttävä. Lähes samaan aikaan Paula lähettää keskusteluun viestin, jossa hän kiinnittää huomionsa Villen uuteen kuvaan Messengerin keskusteluikkunassa (rivi 10).

Paula kieltää vinoilun ja puolustautuu vuoroissaan *no en mä vinoile ja oikeesti* (rivit 11 ja 13). Syytökseksi kokeminen johtuu luultavasti siitä, että piruilu ja kiusoittelu eroavat toisistaan niiden sisältämän aggressiivisuuden suhteen. Kiusoittelu on leikkimielistä toisen loukkaamista, kun taas piruilu ja ivailu mielletään aggressiivisemmaksi toiminnaksi. Aggressiivisuus kuitenkin vähenee sitä mukaa, mitä läheisempi suhde keskustelijoilla on. (Norrick 1993a: 134–135.) Ville näyttää siis tässä vaiheessa keskustelua tulkitsevan Paulan kiusoittelemisen aggressiivisemmaksi kuin Paula oli sen tarkoittanut, vaikka hän ilmaisikin aikaisemmin ymmärtävänsä tämän vitsailevan.

Paula vakuuttaa hyväntahtoisuuttaan imperatiivimuotoisella direktiivillä *älä pelkää* (rivi 14). Samalla se, kenelle direktiivi osoitetaan, luo Paulalle jälleen tilaisuuden vitsailla. Seuraavassa viestissään *tai älkää pelätkö* (rivi 15) Paula korjaa vuoronsa persoonaviittausta: yksikön 2. persoonan kielto muoto (*älä pelkää*) korvautuu monikolliseksi (*älkää pelätkö*). Itsekorjauksen aloittaa partikkeli *tai*, jolle on ominaista korjauksen aloituskeinona vaihtoehdon tarjoaminen. Puhutussa keskustelussa se ei aloita korjausta yksin, vaan sen seurana on esimerkiksi tauko tai sanan katkaiseminen kesken (Sorjonen & Laakso 2005: 255), mutta kuten on havaittu, verkkokeskusteluaineistossani *tai*-partikkeli voi aloittaa korjauksen yksinkin. Korjauksellaan Paula kohdistaa kehotuksensa olla pelkäämättä Villelle ja hänen tyttöystävälleen pelkän Villen sijaan.

Paulan leikkisyydestä ja vitsailusta kertoo myös hänen seuraavaksi lähettämänsä nauruhymio *:D* (rivi 16). Paula pitää kiusoittelemiaan esillä yhä seuraavalla vuorollaan *oho taas* (rivi 17), jolla hän esittää olevansa hämmästynyt väärästä verbimuodosta itsekin. Ville ei kuitenkaan osallistu vitsailuun enää samalla tavalla kuin keskustelun alussa: hän osoittaa viestillään *No haloo.. mulle on sama, et mitä mieltä muut on ;)* (rivi 18) vitsailun riittävän ja sen, etteivät häntä kiinnosta muiden mielipiteet asiasta. Vuoron

lopussa sijaitseva silmää iskevä tunneikoni pehmentää kuitenkin Villen mielipiteenilmausta. Viestillään hän siirtyy vakavaan moodiin, johon Paulakin liittyy (rivi 19) eikä keskustelu vitsistä enää jatku.

Keskustelukatkelma sisälsi kaksi itsekorjausta, joita käytettiin vitsailun osana. Kummankin tapauksen humoristisuus perustui kieltoverbin lukuun kohdistuvista korjauksista. Väärät muodot eivät vaatineet korjausta esimerkiksi vuoron ymmärtämisen vuoksi, joten korjaus johtui niiden vuorovaikutustehtävästä: niiden avulla vitsailtiin ja kiusoiteltiin vastaanottajaa. Ensimmäinen itsekorjauksen avulla rakennettu vitsailu pysäytti vuorovaikutustoiminnan etenemisen monen vuoron ajaksi vitsin käsittelyyn ja motivoi myös toisen samanlinjaisen, itsekorjauksen avulla luodun vitsin keskustelussa. Esimerkin itsekorjaukset poikkesivat toisistaan kuitenkin siten, että ensimmäinen itsekorjaus (rivi 4) aloitettiin ja tehtiin vuoronsisäisesti, kun taas jälkimmäinen (rivi 15) sijaitsi puhujan seuraavassa keskusteluun lähettämässä viestissä. Ne myös aloitettiin eri partikkeleilla: ensimmäisessä tapauksessa korjausta implikoi partikkeli *eiku* ja toisessa partikkeli *tai*.

Vitsailu ja leikittely sijaitsivat edellisissä esimerkeissä heti keskustelun alussa, jolloin määritellään se, millainen vuorovaikutustilanne ollaan aloittamassa. Leikittelyn sijainti heti keskustelun aloitusrutiineiden paikalla tai tervehdysten jälkeen näyttää kertovan myös keskustelijoiden läheisestä suhteesta. Esimerkissä 8 keskustelija vitsaili ensimmäisessä viestissään keskeyttäen yhteydenottajan, ja vuorovaikutus pysähtyi vitsailuun ja sen käsittelyyn myös esimerkissä 9, kunnes kiusoittelemisen kohde ilmaisi kiusoittelemisen riittävän siirtymällä keskustelussa vakavaan. Väärät keskusteluun lähetetyt muodot kirjoitettiin molemmissa esimerkeissä tarkoituksella ja niiden korjaus implikoitiin partikkeleilla, jotta korjauksen alkaminen oli selvää myös vastaanottajalle.

3.2 Keskellä keskustelua

Tarkoituksella väärin kirjoitettuja muotoja ja niiden korjauksia voi esiintyä myös missä tahansa keskellä keskustelua. Tällainen leikittely motivoituu seuraavissa esimerkeissä spontaanisti meneillään olevasta vuorovaikutustoiminnasta ja keskustelukontekstista, ja vitsin muodostumiseen tarvitaan jälleen ensiksi keskusteluun lähetetty väärä, korjattava ilmaus. Tällaisia esimerkkejä on aineistossani yhdeksän, joista esittelen seuraavaksi kolme.

Tahallisella väärinkirjoituksella ja sen korjauksella voidaan leikitellä ehdotuksessa, kuten esimerkissä 10. Keskustelu on sisarusten, Heidi ja Riikan, välinen. Katkelmassa Heidi on kirjoittamassa sähköpostia tuttavalleen ja pyytää sisareltaan apua viestissään kysyttäviin asioihin, mikä puolestaan luo Riikalle tilaisuuden vitsailla kysymyksen aiheesta (rivi 11). Esimerkki on uudemmassa aineistostani, joten viestien lähetysajat näkyvät vain minuutin tarkkuudella, mutta kuten esimerkistä huomaa, keskustelu on hyvin reaaliaikaista: yhden minuutin kuluessa keskustelijat ehtivät lähettää useita viestejä. Uudemmassa aineistossani hymiöt ovat tallentuneet graafisesti. Keskusteluohjelma muuttaa ne automaattisesti tähän muotoon, kun niitä vastaava pikakoodi kirjoitetaan viestissä.

ESIMERKKI 10

1	21:03	Heidi	20:20 niinhän se menee 😊
2			Argh, tulossa näköjään vielä pitkä yö näitten
3			koulujuttujen kanssa. Huomenna pitäis olla pirteänä
4			ruotsin suullisessa...Tää viikko on ihan kamala.
5			Täälläkin on ihan järkyttävän kauhee ilma, että ihan
6			mielelläänhän tässä sisällä on! 😊 Linnut jaksaa laulaa
7			kyl vähän liikaa. Noh, kai ne kohta lopettaa jo :P
8	21:03	Heidi	mä laitan noin vaan
9	21:01	Heidi	mut en oikein tiä mitä voisin kysyy
10	21:05	Heidi	vai kysynkö että mitäs mikä sillä on aineena?
11	21:05	Riikka =>	kysy et mitäs aineita sä käytät eiku opiskelet 😊
12	21:05	Riikka	eheheheee 😊😊
13	21:06	Riikka	eikä tääl muuten Heidi oo kauhee ilma
14	21:06	Heidi	NIIN MUT SE LAITTO NÄIN
15	21:06	Heidi	wah, takaisin käännösten pariin. onneksi ulkona on ihan
16			kauhea ilma, ettei vaan houkuttelis lähteä minnekään.
17			katkera hymiö ;/
18	21:07	Heidi	SE ON KÄÄNNÖSPSYKOLOGIAA VITUN PÖNTTÖ
19	21:07	Heidi	se oot välillä kyl niin siple
20	21:07	Heidi	simple
21	21:08	Riikka	aaa okei no en mä muistanu 😊

Heidi ilmaisee katkelman alussa, ettei tiedä, mitä kysyisi tuttavaltaan ja pyytää sisarensa mielipidettä asiasta vuoroillaan *mut en oikein tiä mitä voisin kysyy* (rivi 9) ja *vai kysyn-*

kö että mitäs mikä sillä on aineena? (rivi 10). Hän on sitä ennen lähettänyt viestin, jonka aikoo tuttavalleen lähettää ja jossa aiheena on opiskelu. Rivin 10 vuoro sisältää itsekorjauksen, jonka alkamisesta ei ole erillistä merkkiä, eikä Heidi myöskään ole pyyhkinnyt väärää kysymyssanaa *mitäs* pois, vaan jatkanut kirjoittamistaan suoraan korvaavalla kysymyssanalla *mikä*. Korjauksen alkamista ilmaisevien ainesten puuttuminen johtuu todennäköisesti keskustelun kirjoitetusta muodosta: korjauksen kohde on havaittavissa sen perusteella, että korvaava aines seuraa vuorossa heti korjattavan muodon jälkeen. Korvaamalla partitiivimuotoisen kysymyssanan *mitäs* nominatiivimuodolla *mikä* Heidi tarkentaa, että haluaa tietää tuttavansa pääaineen yliopistossa kaikkien mahdollisten aineiden sijaan.

Riikalle tarjoutuu tilaisuus leikitellä vastatessaan Heidin kysymykseen. Hänen viestinsä *kysy et mitäs aineita sä käytät eiku opiskelet* 😊 (rivi 11) on imperatiivimuotoinen direktiivi, jossa hän ehdottaa kysymyksen aihetta. Se sisältää myös vuoronsisäisen itsekorjauksen. Viestinsä alussa Riikka ehdottaa, että Heidi kysyisi tuttavaltaan, mitä aineita tämä käyttää (*kysy et mitäs aineita sä käytät*). Aineiden käytön voi tulkita tarkoittavan erilaisia huumausaineita ja niiden väärinkäyttöäkin, joten Riikka implikoi leikkisästi vuoronsa alussa, että Heidin tuttava käyttäisi näitä huumausaineita. Kysymys hakisi tällöin tarkempaa tietoa siitä, mitkä nimenomaiset aineet ovat kyseessä.

Tämän jälkeen viestissä seuraa korjaus, joka alkaa partikkelilla *eiku*. Se sijaitsee heti 2. persoonan verbimuodon *käytät* jälkeen ja merkitsee sen korjauksen kohteeksi. Partikkelia seuraa korvaava verbi *opiskelet*, joka on samassa luvussa ja persoonamuodossa korjattavan verbin kanssa. Näin viestissä ehdotetun kysymyksen implikaatio muuttuu: aineilla voidaan viitata sekä huumeisiin että oppiaineisiin, ja niiden yhteydessä käytettävästä verbistä riippuu, kuinka substantiivi tulkitaan. Vuoron humoristisuus syntyy ensiksi ehdotetun kysymyksen irrationaalisuudesta asiayhteydessään, koska huumausaineiden käytöstä kysyminen ei ole – ilman syytä epäillä sitä – tavanomaista. Leikkisyyttä on vahvistamassa lisäksi viestin lopussa oleva naurava tunneikoni 😂 (kts. liite 1).

Riikka nauraa vielä seuraavassa viestissään vitsailulleen (*eheheheee* 😊😊, rivi 12). Naurullaan hän pyrkii todennäköisesti merkitsemään edellisen vuoronsa vitsiksi, koska Heidi ei ole ilmaissut odotuksenmukaista huvittunutta reaktiota siihen. Seuraavalla viestillään *eikä tääl muuten Heidi oo kauhee ilma* (rivi 13) Riikka palaa keskustelussa taaksepäin ja merkitsee vitsailunsa taka-alaiseksi toiminnaksi: hän jatkaa Heidin sähkö-

postin kommentointia. Vuorossaan Riikka kritisoi Heidän katkelman alussa lähettämän viestin sisällön paikkansapitävyyttä (vrt. rivit 5 ja 13). Huomionarvoista on, ettei Heidi reagoi seuraavassa keskusteluun lähettämässään viestissä Riikan vitsailuun. Reagoimattomuus voi johtua siitä, että Riikan merkityksessä vitsailunsa taka-alaiseksi toiminnaksi ei Heidikään osoita huvittuneisuuttaan sitä kohtaan. Sähköpostin sisällöstä keskustelu on myös Heidistä ensisijaisempaa, minkä hän osoittaa lähettämällä keskusteluun seuraavaksi viestin *NIIN MUT SE LAITTO NÄIN* (rivi 14), jonka jälkeen keskustelu jatkuu vakavassa moodissa.

Kielellinen leikittely motivoitui esimerkissä spontaanisti keskustelukontekstin tarjoamasta tilaisuudesta. Keskustelija vitsaili ehdottaessaan vastausta kumppanin esittämään kysymykseen, ja viesti sisälsi vuoronsisäisen itsekorjauksen, jolla hän korjasi humoristisen ehdotuksensa vakavaksi. Esimerkki poikkeaa aiemmista esimerkeistä siten, ettei vitsin vastaanottaja osoittanut minkäänlaista reaktiota korjauksen avulla luotuun leikittelyyn, vaikka itse vitsin esittäjä niin tekikin. Esimerkistä näkyy siis vitsailun mahdollinen toissijaisuus keskustelussa: meneillään ollut laajempi vuorovaikutustoiminta osoitettiin tärkeämmäksi.

Korjauksen avulla vitsailua voidaan käyttää myös keskustelukumppanin kiusoitte- luun. Esimerkissä 11 kiusoitte- luu sijaitsee kannanotossa, jossa Ville esittää Paulan tuoh- tuneisuudesta leikkimielisen tulkintansa, jonka korjaa seuraavassa viestissään (rivit 16– 17). Katkelman alussa Ville on kertonut viimeaikaisista ikävistä tapahtumista elämäs- sään, jotka ovat hänen mielestään kuin elokuvasta *The Cube*. Hän kehottaa myös Paulaa katsomaan kyseisen elokuvan. Paula kertoo pyytävänsä veljeään lataamaan elokuvan Internetistä, koska tämä lataa parhaillaankin sieltä tiedostoja Internet-yhteyden hitauden perusteella.

ESIMERKKI 11

1	1:17:13	Paula	no mut ei painajaisetkaan ikuisesti kestä
2	1:17:28	Ville	ei niin.. tää on vähän kuin se The cube
3	1:17:33	Ville	jos oot leffan nähnyt
4	1:17:37	Ville	aivan loistava pätkä
5	1:17:49	Paula	en vissiin oo nähny sitä
6	1:17:52	Paula	en ainakaan muista
7	1:18:02	Ville	no jumalauta Paula!
8	1:18:06	Paula	:D
9	1:18:08	Ville	käy hakee se

10	1:18:13	Ville		hanki se jostain
11	1:18:33	Paula		pitää pyytää broidii hakee se joku päivä
12	1:18:43	Paula		KUN SE PERKELE LATAA NYTKI JOTAIN KU
13				NETTI ON NIIN HIDAS!
14	1:18:49	Paula		:D
15	1:18:54	Ville		hmm :D
16	1:18:59	Ville	=>	ongelmia elämässä :D
17	1:19:03	Ville	=>	eiku netissä siis ;)
18	1:19:08	Ville		köh köh :P
19	1:19:09	Paula		joo ihan todellisii ongelmii :D
20	1:19:13	Ville		puhuin omastani siis ;)
21	1:19:30	Ville		kertoo joukosta ihmisii, jotka on joutuneet kuution sisään
22	1:19:41	Ville		kaikki on eri ammateista
23	1:19:53	Ville		on poliisia, lääkäreitä, jne. ja yks vajaa
24	1:20:06	Paula		ja sit?

Villen kiusoittelun motivoi Paulan tuohtuneisuus, jonka tämä ilmaisee viestissään *KUN SE PERKELE LATAA NYTKI JOTAIN KU NETTI ON NIIN HIDAS!* (rivit 12–13). Toisen keskustelijan valitukset voivatkin olla keskustelussa kiusoittelun aiheena (Drew 1987: 237). Paula on kirjoittanut viestinsä isoilla kirjaimilla, joilla hän pyrkii jäljittelemään voimakasta äänenpainoa yhdessä huutomerkin kanssa. Seuraavassa viestissään Paula kuitenkin lähettää keskusteluun nauruhymiön (:D, rivi 14), jolla hän lieventää tuohtuneisuuden ilmaustaan ja merkitsee sen myös ei-vakavasti esitetyksi. Ville reagoi Paulan vuoroon interjektioilla ja nauruhymiöllä (*hmm :D*, rivi 15). *Hmm* ilmaisee harkitsemista (ISK § 856), joten Ville implikoi viestissään, että jotakin on vielä tulossa. Näin hän pitää puheenvuoron itsellään.

Villen seuraava viesti *ongelmia elämässä :D* (rivi 16) seuraakin vain viiden sekunnin kuluttua. Kyseessä on verbitön kannanotto, jolla Ville esittää tulkintansa puheena olevasta asiasta ja kiusoittelee Paulaa ongelmien vakavuudesta. Vuoro implikoi, että hänen näkökulmastaan yhteyden hitaus vaikuttaa suureltakin ongelmalta Paulan elämässä. Tahallinen väärinymmärrys on myös keino luoda keskusteluun huumoria (Schegloff 1987: 212–215). Ville kuitenkin korjaa edellistä viestiään vuorollaan *eiku netissä siis ;)* (rivi 17), jossa korjauksen alkamista implikoi partikkeli *eiku*. Sen jälkeen vuorossa seuraa korjaava muoto *netissä*, joka on samassa sijamuodossa, inessiivissä, korvattavan osan (*elämässä*) kanssa. Korjauksen lopussa on lisäksi partikkeli *siis*, jota esiintyy puhuttujen keskustelujen itsekorjauksissa aloittamassa korjausta yhdessä jonkin muun kor-

jausaloitteen kanssa (Sorjonen & Laakso 2005: 257) mutta joka Villen vuorossa on si-
joittunut korjausaloitteen jälkeen. Vuoron päättävällä hymiöllä ;) Ville merkitsee vies-
tinsä leikitteleväksi. Vitsin syntymisen tarvitaan näkyviin sekä korjattava osa että siihen
kohdistuva korjaus, jotka Ville rinnastaa keskenään. Hän leikittelee sanojen viittaussuh-
teella: Ville kiusoittelee Paulaa siitä, että tämän elämä tapahtuisi Internetissä.

Villen seuraava vuoro *köh köh :P* (rivi 18) koostuu kahdesta yskintää kuvaavasta
onomatopoeettisesta sanasta. Kirjoitetulla yskällään Ville todennäköisesti yrittää peittää
tuottamansa kiusoittelemisen yskinnän alle ikään kuin hän ei olisikaan kiusoitellut Paulaa.
Hän myös merkitsee viestin lopussa olevalla hymiöllä vuoronsa pilailuksi. Paula reagoi
kiusoitteluun lähettämällä keskusteluun samanmieliseksi merkityn kannanoton *joo ihan
todellisii ongelmii :D* (rivi 19), joka alkaa samanmielisyyttä ilmaisevalla dialogipartik-
kelilla *joo*. Hän siis vastaa ensin vakavasti ongelmien laatuun, mutta merkitsee vastauk-
sensa vuoron lopussa olevalla nauruhymiöllä ei-vakavaksi. Vastaanottaja voi keskuste-
lussa ilmaista naurullaan tunnistavansa kiusoittelemisen, mutta samalla hän voi vastata sii-
hen vakavasti ja hylätä sen, mitä kiusoittelemisella ehdotetaan (Drew 1987: 222–223): näin
näyttää tekevän myös Paula. Lisäksi hänen viestinsä verbaalinen sisältö ja vuoron tul-
kintavijheenä toimiva hymiö ovat ristiriidassa keskenään, jolloin vuoro voidaan tulkita
myös ironiseksi.

Ville selittää vitsailuaan vielä seuraavassa vuorossaan *puhuin omastani siis ;)* (rivi
20), jossa hän kieltää tarkoittaneensa ongelmien olevan Paulan elämässä ja väittää leik-
kisästi puhuneensa koko ajan omasta elämästään – onhan hän aikaisemmin keskustelus-
sa kertonut omasta elämäntilanteestaan. Tämä voi johtua siitä, ettei Paula osoittanut
olevansa huvittunut Villen kiusoittelemisesta ironisella viestillään. Keskusteluun syntyy 17
sekuntia kestävä tauko, jonka aikana Paula ei ota vuoroa itselleen eikä käsittele vitsiä
enempää. Se, yhdessä Paulan ei-huvittuneen vastaanoton kanssa, kertoo siitä, ettei Ville
onnistunut vitsailussaan. Hän merkitseekin kiusoittelemisen olevan toissijaista: seuraavassa
viestissään *kertoo joukosta ihmisii, jotka on joutuneet kuution sisään* (rivi 21) Ville pa-
laa keskustelussa vakavaan ja takaisin elokuvaan.

Itsekorjausta voidaan käyttää siis kiusoittelemisen keinona verkkokeskustelussa. Edel-
lisessä esimerkissä 11 kiusoittelemisen humoristisuus perustui korjattavan sanan ja korjauk-
sen rinnastukseen keskenään: vitsailija viittasi niillä samaan tarkoitteeseen. Korjausta
voidaan käyttää vitsailun keinona myös tarjottaessa ymmärrysehdokasta keskustelu-
kumppanin edeltävästä vuorosta, kuten esimerkissä 12. Katkelmassa Ville aloittaa kes-
kustelun, ja konventionaalisten keskustelun avausrutiinien jälkeen keskustelijat siir-

tyvät vaihtamaan kuulumisia. Villen kertoessa kuulumisiaan Paula tekee ensin korjausaloitteen, jolla pyytää tarkennusta Villen edeltävään vuoroon. Hän kuitenkin esittää itse leikittelevän ymmärryshedokkaan, jonka korjaa seuraavassa viestissään (rivit 9 ja 11).

ESIMERKKI 12

1	23:25:35	Ville	moooooooooooooooooooooo :D
2	23:44:42	Paula	katos moooooiiii :D
3	23:45:41	Ville	mooooo
4	23:45:44	Ville	mitä äijä?
5	23:46:51	Paula	no mitäs täs vähä väsyttää mitä ite?
6	23:47:21	Ville	no tota :D
7	23:47:40	Ville	kohta ne muijat tappelee musta :D
8	23:48:05	Paula	öö ketkä :D
9	23:48:10	Paula =>	huoravuoren vai :D
10	23:48:12	Ville	ne Metsävuoren :D
11	23:48:14	Paula =>	oho eiku metsävuoren :D
12	23:48:14	Ville	ne just :P
13	23:48:17	Ville	hihi
14	23:48:26	Ville	olin yhdellä eilen yötä

Paulan tiedustellessa Villen kuulumisia tämä kertoo naisten kilpailevan huomiostaan (*kohta ne muijat tappelee musta :D*, rivi 7). Paula pyytää seuraavassa viestissään tarkennusta siihen, keitä naisia Ville tarkoittaa, korjausaloitteella *öö ketkä :D* (rivi 8). Kyseessä on toisen keskustelijan tekemä korjausaloite, joka sijaitsee heti ongelmavuoron jälkeen (Schegloff & Sacks & Jefferson 1977: 367; Sorjonen 1997: 124). Paula kuitenkin tarjoaa itse seuraavassa viestissään ymmärryshedokkaan *huoravuoren vai :D* (rivi 9), jolla hän viittaa naisten asuinpaikkaan. Vuoro sisältää asuinpaikan nimessä halventavan alkuosan *huora*, mutta hymiö vuoron lopussa implikoi sen olevan ei-vakava.

Ville tarkentaa vuorossaan *ne Metsävuoren :D* (rivi 10) kenestä naisista hän puhuu. Viesti on vastaus Paulan korjausaloitteeseen ja ymmärryshedokkaaseen (rivit 8–9) – vaikkakin ymmärryshedokkaan ja Villen tarkennuksen välissä on vain kaksi sekuntia. Kahden sekunnin kuluttua tästä puolestaan seuraa Paulan itsekorjaus *oho eiku metsävuoren :D* (rivi 11), joka kohdistuu hänen omaan rivin 9 ymmärryshedokkaaseensa ja on lähetetty neljä sekuntia sen jälkeen. Viestien tiheä liittyminen keskusteluun kertoo siitä, keskustelijat todennäköisesti kirjoittavat viestejään samanaikaisesti toistensa tulevista vuoroista tietämättä, jolloin vierusparit limittyvät keskenään.

Paulan rivin 11 korjaavan viestin alussa oleva interjektio *oho* ilmaisee hänen yllättyneisyyttään käyttämäänsä väärää nimen alkuosaa kohtaan ja implikoi sen leikkisästi tahattomaksi. Virheen tahallisuudesta kertoo kuitenkin se, etteivät asuinpaikan alkuosat *huora* ja *metsä* selity esimerkiksi tahattomalla kirjainten lipsahtamisella väärään kohtaan sanaa. Interjektion jälkeen vuorossa seuraa korjausta implikoiva partikkeli *eiku*, ja korvaava asuinpaikan nimi *metsävuoren* hylkää Paulan ymmärrysehdokkaassa tarjoaman paikannimen *huoravuoren*. Kirjoittamalla asuinpaikan alkuosaksi halventavan määritteen Paula saattaa ilmaista myös omaa suhtautumistaan kyseisessä paikassa asuvia ihmisiä kohtaan (kts. esim. Norrick 1993a: 133). Vuoronloppuinen nauruhymiö kuitenkin ilmaisee hänen leikittelevän.

Villen seuraava viesti *ne just :P* (rivi 12) on lähetetty keskusteluun samaan aikaan Paulan itsekorjauksen kanssa. Tämän vuoksi se on tulkittavissa vahvistukseksi Paulan ymmärrysehdokkaaseen rivillä 9, jossa tämä haki tarkennusta. Ville osoittaa näin ymmärtävänsä Paulan vitsailusta huolimatta, keitä naisia Paula tarkoittaa. Hän myös ilmaisee olevansa huvittunut väärästä erisnimen alkuosasta seuraavassa viestissään *hihi* (rivi 13), minkä jälkeen hän palaa vakavaan moodiin ja takaisin topiikkiin vuorollaan *olin yhdellä eilen yötä* (rivi 14).

Vaikka itsekorjauksen avulla luotu vitsailu esiintyi esimerkissä 12 keskustelun alkupuolella, se ei ole samankaltainen luvun 3.1 tapausten kanssa, koska se sijaitsi jaksossa, jossa keskustelija teki korjausaloitteen ja esitti siihen tämän jälkeen itse ymmärrysehdokkaan. Ymmärrysehdokas sisälsi tarkoituksella väärin kirjoitetun osan, joka muodosti vitsin yhdessä keskustelijan myöhemmin tekemän korjauksen kanssa – vitsailu syntyi siis jälleen spontaanisti keskustelun tarjoamasta tilaisuudesta.

Tässä alaluvussa tarkastellut tapaukset osoittivat, että tarkoituksella kirjoitettuja vääriä muotoja ja niiden korjauksia voi esiintyä missä kohtaa meneillään olevaa keskustelua ja millaisessa toiminnassa tahansa: esimerkiksi ehdotuksessa (esimerkki 10), kannanotossa (esimerkki 11) tai ymmärrysehdokkaassa (esimerkki 12). Tällainen leikittely voi motivoitua spontaanisti edeltävästä keskustelusta. Korjaus aloitettiin kaikissa alaluvun tapauksissa partikkelilla *eiku*, jonka avulla vitsaileva keskustelija osoitti käyttämänsä muodon vääräksi ja hylkäsi sen, vaikka väärä muoto tarvittiinkin näkyviin vitsin muodostamiseksi.

3.3 Yhteenveto

Tässä luvussa tarkastelluissa esimerkeissä keskustelija käytti vitsailussaan tarkoituksellista väärinkirjoitusta ja itsekorjausta. Kaikki korjattavat vuorot lähetettiin ensin keskusteluun, jotta niissä sijaitseva väärä sana ja siihen kohdistuva korjaus yhdessä loisivat vitsin. Korjauksen kohteena olevat vuorot merkittiin humoristisiksi – ja näin myös jollain tapaa virheellisiksi – usein jo hymiöillä, mutta sen lisäksi keskustelija teki itsekorjauksen, jolla osoitti käytetyn muodon olevan väärä. Myös korjaava viesti sisälsi hymiöitä tai sellainen lähetettiin keskusteluun seuraavassa viestissä osoittamaan vitsailijan humoristista suhtautumista. Korjattavan sanan tahallisuus näkyi aineistossani siinä, ettei sen syntymistä voinut selittää sormen lipsahdukseksi, koska se erosi kirjoitusasultaan korvaavasta sanasta usein lähes kokonaan.

Ensimmäisen alaluvun (3.1) tapauksissa vitsailtiin heti vuorovaikutustilanteen alussa. Keskustelija käytti vitsailussaan hyväkseen keskustelun aloitusrutiineja, kuten esimerkiksi keskustelukumppanin tervehtimistä, ja myös Messenger-keskusteluohjelman tarjoamia omia keskustelukumppanin tunnistusvihjeitä (esimerkki 8). Humoristiseen moodiin voitiin siirtyä myös jo tervehdyksissä, jonka jälkeen keskustelija ryhtyi vitsailemaan paikassa, jossa saatetaan vaihtaa kuulumisia (esimerkki 9). Vitsailu keskustelun alussa kertoo keskustelijoiden läheisestä suhteesta: leikittely tai toisen kiusoittelu aloitettiin keskustelussa heti ensimmäisessä mahdollisessa paikassa. Toisen alaluvun (3.2) tapaukset osoittivat puolestaan sen, että tarkoituksellista leikittelyä itsekorjauksen avulla voi esiintyä missä kohtaa keskustelua ja millaisessa toiminnassa tahansa – esimerkiksi ehdotuksessa, kannanotossa tai ymmärrysehdokkaassa – lukuun ottamatta keskustelun lopetuksia, joissa itsekorjausta huumorin keinona ei aineistossani esiintynyt. Vitsailu voi tämän luvun tapauksissa olla joskus myös toissijaista toimintaa, mikä näkyy esimerkiksi keskustelijoiden reaktioissa: vuorovaikutustoiminnassa voidaan palata pian takasin siihen, missä ennen leikittelyä oltiin (esimerkit 8, 10, 11 ja 12). Toisaalta vitsailun myötä keskustelu voi siirtyä myös humoristiseen moodiin ja siitä voi motivoitua lisää leikittelyä (esimerkki 9).

Aineistossani tarkoituksella kirjoitetun väärän muodon korjaus aloitettiin kaikissa tapauksissa partikkelilla. Näyttää siis siltä, että tarkoituksella kirjoitetut väärät muodot vaativat partikkelin osoittamaan sen, että tulossa on korjaus toisin kuin tahattomat kirjoitusvirheet. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että väärän muodon virheellisyyttä ja sopimattomuutta kontekstiin halutaan korostaa implikoimalla tuleva korjaus. Eniten

esiintyi partikkelia *eiku*, jota käytettiin kuudesta tapauksesta viisi kertaa. Ainoastaan kerran korjaus aloitettiin partikkelilla *tai*, jolloin korjattava muoto jäi vaihtoehtona voimaan. Korjattavat muodot voivat olla korjauksen kanssa rakenteeltaan samankaltaisia: ne saattoivat olla esimerkiksi samassa sijassa (esimerkki 11) tai saman verbin eri persoonamuotoja (esimerkki 9). Myös verbin käytöllä substantiivin yhteydessä saatettiin leikitellä, jolloin samalla substantiivilla viitattiin kahteen eri toimintaan (esimerkki 10). Korjattava muoto ja korjaus voitiin myös rinnastaa semanttisesti keskenään (esimerkki 11). Lisäksi erisnimellä tai sen osalla voitiin leikitellä kirjoittamalla se ensin väärin (esimerkit 8 ja 12). Korjaus tämän luvun esimerkeissä kohdistui vuoron yhteen osaan. Seuraavaksi tarkastelen sellaisia tapauksia, joissa yhdellä kiteytyneellä ilmauksella voidaan korjata ja kumota koko keskustelijan edeltävä vuoro ja osoittaa se humoristiseksi.

4. *Noei* kumoamassa keskustelijan oma edellinen vuoro

Edellisissä luvuissa tahaton kirjoitusvirhe ja tarkoituksella kirjoitettu väärä sana tai rakenne loivat korjauksen kanssa huumoria keskusteluun. Seuraavaksi tarkastelen tapauksia, joissa yhdellä kiteytyneellä ilmauksella voidaan verkkokeskustelussa kieltää ja kumota koko edeltävä vuoro ja osoittaa se ei-vakavasti tulkittavaksi. Keskustelijat käyttävät aineistossani tällaiseen tarkoitukseen dialogipartikkelista *no* ja kieltosanasta *ei* koostuvaa ilmausta *noei*. Dialogipartikkelin *no* yksi esiintymisympäristö on lausuman alku, ja se osoittaa keskustelussa eräänlaista siirtymää, mutta jättää avoimeksi sen, millaisesta siirtymästä on kyse (Raevaara 1989: 147–148). *No* voi myös aloittaa vuoron, jolla esimerkiksi kielletään jotakin edeltävää keskustelussa (mts. 154). Ilmauksen toinen osa, kieltosana *ei*, kytkeytyy puolestaan keskustelussa taaksepäin, ja sen avulla keskustelija voi korjata omaa aiempaa puhettaan (Tuppurainen 1991: 38, 49). Kieltomuoto *ei* lausuman alussa voi lisäksi ilmaista äänessäolijan ei-vakavaa suhtautumista edeltävään lausumaansa ja siirtymää ei-vakavasta vakavaan (vrt. Schegloff 2001).

Sekä ilmauksen konsonanttien että vokaalien määrä voi vaihdella. Aineistossani *noei* esiintyy muun muassa muodoissa *noooooooooiiiiiii*, *nnnoooooooooeeeeiii*, *noeiii* ja *noei*. Lisäksi ilmauksen osat voidaan kirjoittaa yhteen tai erikseen, kuten esimerkiksi *no ei* tai *no eiii*. Aineistossani ne esiintyvät useimmiten yhteen kirjoitettuna, mikä kertoo siitä, että keskustelijat käsittelevät sitä yhtenä kokonaisuutena. Kirjoitusasun varioiminen toimii tyyli- ja tehokeinona, johon vaikuttavat myös keskustelijan omat konventiot. Kirjoitusasu ei muuta ilmauksen korjaavaa ja edeltävän humoristisuutta ilmaisevaa tehtävää. Kiteytymän seurana voi vuorossa esiintyä lisäksi partikkeli *kai* (*noei kai*) tai toinen lausuma. *Kai* esiintyy kielteisissä yhteyksissä, ja esimerkiksi ilmauksessa *ei kai* sen merkitys on ’tuskin’ (ISK § 1603). *Noei*-ilmausta seuraava lausuma puolestaan osoittaa, kuinka laajan jakson *noei* kumoaa edeltävästä keskustelusta. Aineistossani ilmauksen seurana esiintyy usein myös vuoronloppuinen hymiö.

Noei:tä käytetään aineistossani ainoastaan kumoamaan keskustelijan edellinen vuoro ja osoittamaan se vitsiksi. *Noei* voi seurata heti keskustelijan seuraavassa viestissä hänen korjattavan vuoronsa jälkeen tai vastaanottajan reagoitua vitsiksi tarkoitettuun vuoroon. *Noei*:n sijainti vitsailevan keskustelijan seuraavassa vuorossa on merkityksellistä: hän antaa ensin ymmärtää olevansa jossain määrin vakavissaan ennen kuin korjaa edeltävää keskusteluun lähettämäänsä viestiä. Ilmaus sijaitsee kuitenkin mahdollisimman lähellä korjattavaa viestiä, jotta toiselle keskustelijalle on selvää, mihin sillä tehty

korjaus ja humoristiseksi merkitseminen kohdistuu. Jos näin ei ole, *noei* tarvitsee seurakseen lausuman, joka selventää, mitä kumotaan ja kielletään. Alla oleva kaavio havainnollistaa *noei*:n mahdollisia sijaintipaikkoja aineistossani:

Keskustelija 1: vuoro

Keskustelija 1: *noei*

Keskustelija 1: vuoro

Keskustelija 2: reaktio edelliseen

Keskustelija 1: *noei*

Usein korjattava vuoro sisältää aineistossani hymiöitä implikoimassa sen ei-vakavuutta, mutta tästä huolimatta keskustelija lähettää seuraavassa viestissään korjaavan ilmauksen *noei*. Yksi syy ilmauksen käyttöön on nähdäkseni keskustelun kirjoitettu muoto: vitsailija varmistaa, että kumppani on ymmärtänyt hänen edellisen vuoronsa ei-vakavuuden, vaikka hän olisikin merkinnyt sen humoristiseksi hymiöllä. Myöskään puhutussa keskustelussa ei aina vitsailtaessa esiinny esimerkiksi naurua ilmaisemassa vuoron humoristisuutta (kts. esim. Schegloff 2001: 1951), mutta kirjoitetussa keskustelussa väärinymmärryksen riski on suurempi.

Noei voidaan siis nähdä kirjoitetulle keskustelulle ominaisena korjauskäytänteenä silloin, kun keskustelija vitsailee tarkoituksella edellisellä vuorollaan. Se on myös aineistossani eniten vitsailussa käytetty korjauskeino: se esiintyy 39 kertaa kaikista aineistoni 71 vitsailevasta korjaustapauksesta. *Noei*:llä tehty korjaus kohdistuu sekä viestin sisältöön että sen tarkoitukseen: vuoroa ei ollut tarkoitettu paikkansapitäväksi ja vakavasti tulkittavaksi, vaikka keskustelija antoikin jossain määrin niin ensin ymmärtää. Tarkastelen seuraavaksi *noei*:n sijaintia keskustelussa, ja miten sen avulla tehty korjaus osallistuu huumorin luomiseen. Ensimmäinen alaluku käsittelee tapauksia, joissa keskustelija on lähettänyt *noei*-vuoronsa heti oman korjattavan ja vitsailevan vuoronsa jälkeen. Toisen alaluvun tapauksissa *noei* seuraa vasta, kun keskustelukumppani on reagoinut korjattavaan vuoroon.

4.1 Noei heti korjattavan vuoron jälkeen

Keskustelija voi lähettää korjaavan *noei*-ilmauksen heti korjattavan vuoronsa jälkeen lähettämässään viestissä. Tällöin keskustelukumppani ei ole ehtinyt reagoida vitsailevaan viestiin ennen keskustelijan korjausta, mutta hän kuitenkin osoittaa myöhemmin huvittuneisuuttaan sitä kohtaan. Aineistossani on 33 tällaista tapausta. Korjattavan vuoron ja sitä seuraavan *noei*-korjauksen välissä on alaluvun kahdessa ensimmäisessä esimerkissä vain muutama sekunti. Kolmannessa esimerkissä *noei*-vuoro seuraa hieman myöhemmin, ja sillä kumotaan laajempi osa edeltävää keskustelua. Korjattavissa vuoroissa on kaikissa tapauksissa myös vuoronloppuinen hymiö, joka implikoi osaltaan vuoron mahdollista humoristisuutta.

Noei:tä käytetään vitsailevan vastauksen jälkeen palauttamaan keskustelun moodi vakavaan esimerkissä 13 – tosin vain hetkeksi. Ystävykset Paula ja Ville keskustelevat siitä, miksi Paula on käynyt ostoksilla Anttilassa. Paula vastaa esitettyyn kysymykseen ensin ei-vakavasti, minkä jälkeen hän kumoaa vastauksensa *noei*:llä osoittaen sen humoristiseksi (rivit 2–3).

ESIMERKKI 13

1	23:54:11	Ville		mitä sä tänään oikein Anttilas teit?
2	23:54:36	Paula	=>	ryöstin sen :D
3	23:54:38	Paula	=>	noeiii
4	23:54:50	Paula		kattelin kaikkii juttui
5	23:55:04	Paula		käytiin Suvn kaa vähän jouluostoksil
6	23:55:23	Ville		:D
7	23:55:25	Ville		repesin
8	23:55:30	Ville		ryöstin sen :D
9	23:55:35	Ville		jep jep :)
10	23:55:37	Paula		nii et soitit vähän pahaan aikaan :D
11	23:55:55	Ville		mä tajusin sun aikeet.. sen takia koitin puhua
12				mahdollisimman pitkään ;)
13	23:56:16	Paula		nii et mut tilaisuus meni :D
14	23:57:12	Ville		Kiinni sä oisit jääny kumminkin ;)
15	0:00:40	Paula		tuskin xD

Paula vastaa Villen kysymykseen Anttilassa olon syystä vuorollaan *ryöstin sen :D* (rivi 2). Hän ilmaisee ryöstäneensä kaupan, mutta vuoron lopussa oleva naurava tunneikoni

merkitsee hänen olevan ei-vakavissaan. Kaupan ryöstäminen siellä asioitaessa on toimintana epäuskottavaa, minkä vuoksi vastaus on jo sisältönsä vuoksi tulkittavissa vitsailevaksi. Kahden sekunnin kuluttua Paula kuitenkin lähettää keskusteluun uuden viestin *noeiii* (rivi 3), jolla hän kumoaa edeltävän viestinsä ja ilmaisee vastauksensa olleen ei-vakava. Korjauksen kieltosana on yksikön 3. persoonassa, jolloin ilmauksella tehty korjaus kohdistuu myös keskustelun moodiin sen sijaan, että korjaus kumoaisi vain vuoron ilmaiseman toiminnan (vrt. *noen*). Korjauksellaan Paula siis varmistaa, että Ville ymmärsi hänen vastauksensa moodin oikein. *Noei:n* myötä hän palaa keskustelussa myös vakavaan ja vastaa seuraavaksi Villelle kertomalla todellisen syyn Anttilassa oloonsa vuoroissaan *kattelin kaikkii juttui ja käytiin Suvin kaa vähän jouluostoksil* (rivit 4–5).

Antamalla ensiksi vastauksen, joka on tarkoitettu vitsiksi, Paula näyttää implikoiden Villen kysymyksen olevan jokseenkin itsestäänselvyyttä tiedusteleva: kaupoissa tehdään ostoksia. Vuoron huvittavuus syntyy siitä, ettei kaupan ryöstäminen ole siellä asioitaessa odotuksenmukaista toimintaa eikä näin ollen odotuksenmukainen vastaus Villen kysymykseen. Ville reagoi Paulan vuoroon nauruhymiöllä *:D* (rivi 6), jonka jälkeen hän osoittaa kahdella seuraavalla vuorollaan olevansa huvittunut Paulan ensiksi tarjoamasta vitsailevasta vastauksesta. Viestillään *repesin* (rivi 7) Ville ilmaisee nauravansa (Paunonen 2000: s.v. *repeillä*), ja toistamalla kokonaisuudessaan samassa muodossa viestin *ryöstin sen :D* (rivi 8) hän osoittaa vitsin olevan hänen mielestään erityisen hauska. Tämän jälkeen Ville kuittaa Paulan ilmaiseman syyn Anttilassa käymiseen riittäväksi vastaukseksi kysymykseensä vuorollaan *jep jep :) (rivi 9)*.

Esimerkin humoristisuutta tarkasteltaessa mielenkiintoista on se, että Paula palaa vitsiinsä, vaikka Ville onkin osoittanut sen ja vakavassa moodissa tuotetun vastauksen käsittelyn olevan riittävää. Vuorossaan *nii et soitit vähän pahaan aikaan :D* (rivi 10) Paula esittää kuvitteellisen tilanteen kuvauksen, jossa hän implikoi leikkisästi Villen puhelun häirinneen hänen ryöstöpuuhiaan. Yksi kielellisen leikittelyn muoto onkin yhdessä fantasiointi ja kuvitteellisen tilanteen luominen yhteistyössä (Kotthoff 2006: 293–299). Ville yhtyy kuvitteellisen tilanteen luontiin vuorossaan *mä tajusin sun aikeet.. sen takia koitin puhua mahdollisimman pitkään ;)* (rivit 11–12). Paula implikoi ryöstöaikomuksensa menneenkin pilalle juuri Villen puhelun vuoksi (*nii et mut tilaisuus meni :D*, rivi 13), jonka jälkeen keskustelu jatkuu Paulan mahdollisesta kiinnijäämisestä.

Vitsailu syntyi esimerkissä 13 spontaanisti keskustelutilanteesta, mutta itse vitsin tuottaminen vaati suunnittelua. Leikittely motivoitui kysymyksestä, johon keskustelija vastasi ensin humoristisesti, mutta antoi sitten vakavan vastauksen *noei*-korjauksen jäl-

keen. Ensiksi keskusteluun lähetetty vitsaileva vastaus oli keskustelun kannalta toisista toimintaa: vitsailija ei odottanut kumppaninsa reaktiota vitsailuunsa vaan palautti keskustelun *noei*:n avulla vakavaan.

Noei:tä voidaan käyttää myös siirtämään keskustelu humoristiseen moodiin. Esimerkissä 14 ilmausta käytetään laajemmassa ei-vakavassa sekvenssissä useaan otteeseen. Esimerkki havainnollistaa myös sitä merkitystä, jonka keskustelijat antavat *noei*-ilmaukselle: toinen keskustelijoista osoittaa sen olevan tarpeellinen, jotta vuoron humoristinen tulkinta on mahdollista. Katkelmassa Paulan ja Villen puheenaiheena on Villen tapailu erään tytön kanssa. Keskustelua käydään ensin vakavassa moodissa, mutta Ville siirtää sen humoristiseksi, kun hän vitsailee omalla vastustamattomuudellaan (rivit 5–6), minkä jälkeen jatkaa yhä vitsailuaan (rivit 8–10).

ESIMERKKI 14

1	14:48:54	Paula		nii ja koko ajan se alkaa haluu enemmän sitä mitä
2				haluu
3	14:49:04	Paula		mitä enemmän te näätte jne
4	14:49:45	Ville		no mä kyl tiedän sen
5	14:49:50	Ville	=>	no mut onks ihme? :D
6	14:49:53	Ville	=>	noeiiiii ;:D
7	14:50:07	Paula		no hyvä et sanoit ton noeiiiii tohon :DD:D:D
8	14:50:30	Ville	=>	hehe.. no joo.. tiedän markkina-arvoni, mut en lähe
9			=>	lesoo :D
10	14:50:32	Ville	=>	noeiiiii :D
11	14:50:37	Paula		vittu :D:D:
12	14:50:55	Paula		koht ei paljoo noi noeiiiiiit auta :
13	14:50:57	Paula		:D
14	14:51:00	Ville	=>	noeeiiiii :D
15	14:51:04	Ville		nii :D

Paula esittää näkemyksensä Villen ja tytön tapailusta kahdessa ensimmäisessä viestissään *nii ja koko ajan se alkaa haluu enemmän sitä mitä haluu* ja *mitä enemmän te näätte jne* (rivit 1–3). Ville ilmaisee tietävänsä tämän ja osoittaa samanmielisyyttään vuorossaan *no mä kyl tiedän sen* (rivi 4). Seuraavassa viestissään hän vitsailee sillä, minkä vuoksi tyttö tahtoo nähdä häntä. Kysymyksellään *no mut onks ihme? :D* (rivi 5) Ville esittää, että tytön halu olla tämän kanssa olisi itsestäänselvyys. Se implikoi Villen olevan niin vastustamaton, että mitä enemmän tyttö tapailee häntä, sitä enemmän hän halu-

aa olla tämän kanssa – vuoro on itsekehuinen. Sen lopussa sijaitseva naurava tunneikoni kuitenkin ilmaisee, ettei Ville ole vakavissaan kehuessaan omaa vetovoimaansa.

Hymiöstä huolimatta Ville lähettää seuraavaksi keskusteluun edellistä viestiään korjaavan vuoron *noeiiiii ;:D* (rivi 6). Vuoro kumoo hänen näkemyksensä omasta vastustamattomuudestaan, ja sen lopussa sijaitseva naurua ilmaiseva tunneikoni kuvaa myös hänen suhtautumistaan vitsailuunsa. Tunneikonin alun tuottamisessa on tapahtunut huolimattomuusvirhe (kahdet silmät (::)), jota ei kuitenkaan pysähdytä korjaamaan, koska se ei vaaranna hymiön ymmärrettävyyttä. Se, että Ville tuottaa jo humoristiseksi merkityn rivin 5 vuoronsa jälkeen sitä korjaavan vuoron *noeiiiii ;:D* näyttäisi tässä tapauksessa motivoituvan siitä, että hän varmistaa Paulan ymmärtävän hänen olevan ei-vakavissaan kehuessaan itseään: itsensä kehumista pyritään välttämään keskustelussa (Pomerantz 1978: 88–92).

Paula reagoi Villen leikillisesti itseä kehuvaan vuoroon viestillensä *no hyvä et sanoit ton noeiiiii tohon :DD:D:D* (rivi 7). Vuoro implikoi, ettei hän ole samaa mieltä Villen vetovoimasta, ja ilmaisee, että ilman korjausta Villen vuoro olisi tulkittavissa itsekehuksi. Siitä ilmenee myös se, miten keskustelijat itse käsittävät *noei:n* merkityksen ja tehtävän keskustelussa edeltävää kumoavana ja kieltävänä: sen esittäminen vitsaillevan vuoron jälkeen voi olla tarpeellista, ettei vuoroa tulkita vakavaksi. Useat nauruhymiöt Paulan viestin lopussa voivat olla reaktio Villen vitsailuun tai toisaalta ne voivat liittyä myös hänen oman vuoronsa implikaatioon siitä, ettei hän ole samaa mieltä Villen kanssa tämän vastustamattomuudesta.

Keskustelu jatkuu Villen vuorolla *hehe.. no joo.. tiedän markkina-arvoni, mut en lähe lesoo :D* (rivit 8–9), jolla hän implikoi yhä kehuvaan itseään ja vetovoimaansa, vaikka vuoron verbaalisen sisällön perustella kieltääkin tekevänsä niin (*mut en lähe lesoo :D*). Vuoro on tuotettu ei-vakavaksi, mistä merkinä on vuoronloppuinen naurava tunneikoni. Varmistaakseen Paulan ymmärtävän hänen yhä jatkavan viestissään leikitteilyä Ville tuottaa kahden sekunnin kuluttua jälleen edellistä vuoroaan korjaavan ilmauksen *noeiiiii :D* (rivi 10), joka merkitsee sen myös leikitteleväksi. Paula reagoi Villen toistuvaan vitsailuun kiroilemalla (*vittu :D:D:*, rivi 11), mutta hymiöt kertovat hänen olevan huvittunut.

Seuraavaksi Paula lähettää keskusteluun *noei*-ilmausta käsittelevän vuoron *koht ei paljoo noi noeiiiiiit auta :* (rivi 12), jonka sisältämän vuoronloppuisen hymiön oikeinkirjoituksen hän korjaa seuraavassa vuorossaan *:D* (rivi 13). Rivin 12 vuorossaan Paula ilmaisee leikkisästi, etteivät Villen toistuvat *noei*:illä tehdyt korjaukset ole pian enää

uskottavia, vaan hän voisi tulkita Villen vuorot vakavasti. Ville tuottaa vielä yhden *no-ei*-ilmauksen (*noeeiii :D*, rivi 14), jolla hän ilmaisee samanmielisyyttään korjausten tehottomuuden kanssa. Ilmaus ei kohdistu hänen edeltävään vuoroonsa eikä kumoa hänen edeltävää puhettaan, vaan *noei* on leikittelevä ja sen tarkoitus on kiusoitella Paulaa. Tämän jälkeen Ville lähettää keskusteluun yhä samanmielisyyttään ilmaisevan viestin *nii :D* (rivi 15).

Esimerkissä 14 *noei*:llä tehty korjaus siirsi keskustelun moodin edellisestä esimerkistä poiketen humoristiseksi ja vitsaileva keskustelija käytti samaa korjauskeinoa jatkaessaan leikittelyään. Leikittelyssä hyödynnettiin itsekehun preferoimattomuutta, sillä vitsailija esitti ensin itseään kehuvan vuoron, jonka kumosi seuraavassa viestissään. Keskustelukumppanin kommentit *noei*:n käytöstä vitsailevien viestien jälkeen kertoivat osaltaan siitä merkityksestä ja tehtävästä, joka ilmauksella on kirjoitetussa keskustelussa: se kumoo ja kieltää edeltävän vuoron ja merkitsee sen ei-vakavaksi. Katkelmasta näkyy myös, kuinka itse ilmausta käytettiin kiusoittelemisen keinona, jolloin sen kieltä ei kohdistunut edeltävään keskusteluun, eikä se näin myöskään kumonnut sitä. Kyseessä on kuitenkin ainoa kerta aineistossani, jolloin *noei* ei korjaa edeltävää, joten sen voi tulkita olleen keskustelukontekstin sallima poikkeustapaus, jossa itse ilmausta käytettiin leikittelyyn.

Noei-ilmauksen seurana viestissä voi esiintyä myös toinen lausuma, kuten esimerkiksi 15. Tämän vuoksi se muistuttaa *eiku*-partikkelilla aloitettuja korjauksia, jotka hylkäävät edeltävää ja joiden jälkeen seuraa se, mihin keskustelijan korjaus kohdistuu (Haakana & Kurhila 2009: 158; Sorjonen & Laakso 2005: 254). *Noei* ja *eiku* eroavat toisistaan kuitenkin siten, että *noei* voi korjata edeltävän vuoron yksin toisin kuin *eiku*. Esimerkki poikkeaa edeltävistä esimerkeistä: siinä *noei*:llä tehty korjaus kohdistuu laajempaan osaan edeltävää keskustelua, mikä puolestaan ilmenee tarkemmin vasta ilmausta seuraavassa lausumassa. *Noei*:tä seuraavan lausuman avulla voidaan siis palata keskustelussa useita vuoroja taaksepäin. Tällaisia tapauksia on aineistossani kolme, joista analysoin seuraavaksi yhtä.

Katkelmassa sisarukset Heidi ja Riikka keskustelevat siitä, miksi Heidi ei voi viettää aikaa sisarensa kanssa Messengerissä. Riikka yrittää aloittaa keskustelun, mutta Heidi ilmoittaa lukevansa. Keskustelu etenee nopeasti, ja keskustelijoiden viestien välissä on alussa vain muutamia sekunteja, mikä kertoo heidän kirjoittavan vuorojaan samanaikaisesti. Riikka pyrkii keskustelun aikana ensin leikkisästi estämään Heidin lu-

kemisen, mutta siirtyy sitten vakavaan moodiin ja päättää keskustelun *noei*:llä tehdyn korjauksen myötä (rivit 10–11).

ESIMERKKI 15

1	19:26:15	Riikka	onko mukavaa lukea?
2	19:26:40	Heidi	nyt lopeta
3	19:26:41	Heidi	mä luen
4	19:26:45	Heidi	pakko oikeesti
5	19:26:48	Riikka =>	etkä lue :)
6	19:26:52	Heidi	luen nyt puoltoista tuntia
7	19:26:53	Riikka =>	juttelet mun kanssa :)
8	19:26:56	Heidi	moi moi
9	19:26:59	Riikka =>	joopajoo koita vaan :D
10	19:27:32	Riikka =>	noei mäkin alan lukee sellasta kirjaa ku hyvää yötä – 11
		=>	nukkumisen ihana taito
12	19:27:33	Riikka	:D::DD

13	19:31:11	Heidi	:D

Keskustelu alkaa Riikan tiedustellessa Heidiltä, onko tästä mukava lukea (*onko mukavaa lukea?*, rivi 1). Heidi ilmaisee keskustelun aloittamisen häiritsevän häntä vuoroiltaan *nyt lopeta*, *mä luen* ja *pakko oikeesti* (rivit 2–4). Riikka yrittää kieltää Heidiä lukemasta vuorollaan *etkä lue :*) (rivi 5), jonka jälkeen Heidi kuitenkin ilmoittaa jatkavansa (*luen nyt puoltoista tuntia*, rivi 6). Lähes samaan aikaan Riikka on lähettänyt keskusteluun viestin (*juttelet mun kanssa :*), rivi 7), jolla hän pyrkii yhä pitämään Heidinkin keskustelussa. Jakso rakentuu väittelyksi keskustelun jatkamisesta imperatiivien (rivit 2 ja 5) ja kontekstissaan direktiivisten väitelauseiden kautta (rivit 3, 6 ja 7). Heidi ilmaisee poistuvansa keskustelusta ja lopettavansa vuorovaikutustilanteen hyvästelyllään *moi moi* (rivi 8). Riikka ei kuitenkaan reagoi odotuksenmukaisesti hyvästelemällä Heidiä, vaan implikoi yrittävänsä estää tämän lukemisen viestissään *joopajoo koita vaan :D* (rivi 9). Vuoro on kuitenkin ei-vakava, josta osoituksena on sen lopussa oleva hymiö.

Tiheän viestien lähettämisen jälkeen Riikka lähettää keskusteluun korjaavan vuoronsa *noei mäkin alan lukee sellasta kirjaa ku hyvää yötä – nukkumisen ihana taito* (rivit 10–11). Viesti alkaa edellistä keskustelua korjaavalla ilmauksella *noei*, jonka jälkeen se jatkuu toisella lausumalla. Jälkimmäinen lausuma (*mäkin alan lukee sellasta kirjaa ku hyvää yötä – nukkumisen ihana taito*) ilmaisee myös Riikan alkavan lukea

kirjaa nukkumisesta, mutta toisaalta se voi myös leikkisästi implikoida hänen alkavan nukkua. *Noei*:tä seuraava lausuma osoittaa, mikä on kiellon vaikutusala ja mitä ilmauksella keskustelussa kumotaan ja osoitetaan humoristiseksi. Se palaa keskustelussa aikaisempaan ja kohdistuu kaikkiin vuoroihin, joilla Riikka on pyrkinyt estämään sisartaan lukemasta. Vaikka Riikan edellisissä estelevissä vuoroissa on hymiöitä merkitsemässä ne affektiltaan positiivisiksi, varmistaa hän korjauksellaan Heidn ymmärtävän hänen olleen ei-vakavissaan yrittäessään kieltää lukemisen ja kehottaessaan tätä keskustelemaan kanssaan. Korjaavan vuoronsa myötä Riikka sallii Heidn jatkaa.

Noei:n tilalla korjausta aloittamassa voisi olla myös partikkeli *eiku*. *Noei* eroaa kuitenkin vaikutusalaltaan *eiku*:sta: sen avulla kielletään jotain rakenteellisesti tai sisällöllisesti kokonaista, kun taas *eiku*-partikkeli voi hylätä vain osan edeltävästä vuorosta tai keskustelusta, kuten esimerkiksi sanan (Haakana & Kurhila 2009: 157–158; Sorjonen & Laakso 2005: 251–255). Riikan korjaava vuoro ilmaisee myös keskustelun lopettamisen hyväksymistä. Korjaus motivoituu keskustelun aloituksen epäonnistumisesta ja siitä, että Heidi on osoittanut viesteissään pysyvänsä vakavassa moodissa. Riikka lähettää vielä seuraavassa viestissään useita nauruhymiöitä (:D::DD, rivi 12), joilla hän ilmaisee huvittuneisuuttaan edeltävää viestiään kohtaan. Keskustelu päättyy Heidn huvittuneisuuden ilmaukseen (rivi 13), joskin naurava hymiö :D seuraa keskustelussa vasta lähes neljän minuutin kuluttua. Tämä voi johtua siitä, että Heidi on lopettanut keskustelun seuraamisen hyvästelynsä jälkeen ja jatkanut lukemistaan.

Noei voi siis esiintyä myös yhdessä muun lausuman kanssa, jolloin sillä tehty korjaus kohdistuu laajempaan osaan edeltävää keskustelua. Tällöin sen käyttö muistuttaa partikkelia *eiku*, jonka kiellon ja hylkäyksen kohde ilmenee siinä, mitä lausumassa seuraavaksi seuraa. *Noei*:n vaikutusala yhdessä sitä seuraavan lausuman kanssa ulottui esimerkissä 15 useita vuoroja taaksepäin: se kielsi kaikki keskustelijan aikaisemmat vuorot ja osoitti, että moodi, jossa ne esitettiin, ei ollut vakava.

Tämän alaluvun esimerkeissä *noei* on seurannut heti keskustelijan seuraavassa vuorossa vitsailevan ja korjattavan vuoron jälkeen, jolloin toinen keskustelija ei ole vielä reagoinut tai ehtinyt reagoida vitsiin. Kahdessa ensimmäisessä esimerkissä korjattavan vuoron ja korjauksen välissä oli vain muutamia sekunteja. Tämä kertoo siitä, ettei vitsailija jäänyt odottamaan keskustelukumppaninsa reaktiota, esimerkiksi naurua, leikkittelyynsä. Se voi johtua esimerkiksi siitä, että vitsailu oli tuotettu keskustelussa toissijaiseksi toiminnaksi (esimerkki 13): tärkeämpää oli meneillään oleva vuorovaikutustointa eikä vitsin onnistuminen tai sen käsittely. Toisaalta vitsailun aihe, itsekehu, saat-

toi olla sellainen, että keskustelija halusi korjata viestinsä ennen kuin kumppani tulkitsee hänen vuoronsa jossain määrin vakavasti (esimerkki 14). Esimerkki 15 erosi kahdesta edellisestä siten, että siinä korjaus tehtiin myöhemmin, jolloin *noei*:n seurana vuorossa oli toinen lausuma, joka osoitti sen, mihin tehty korjaus kohdistui.

4.2 *Noei* toisen keskustelijan reaktion jälkeen

Vitsailevaksi tarkoitetun vuoron ja *noei*-korjauksen välissä voi olla myös toisen keskustelijan vuoro. Tämä toisen keskustelijan vuoro ei kuitenkaan ole korjausaloite, jolla hän ilmaisisi esimerkiksi kumppanin vuoron ymmärtämiseen kohdistuvaa ongelmaa (vrt. esim. Schegloff & Sacks & Jefferson 1977: 367–368; Sorjonen 1997: 124), vaan se on hänen tulkintansa vitsiksi tarkoitetusta vuorosta. Tämä tulkinta on jossain määrin vakava, ja se saattaa osaltaan motivoida leikittelevän keskustelijan korjauksen, vaikka hän halusikin tarkoituksella vuoronsa tulkittavan ensin väärin. Vitsaileva keskustelija antaa ensin toiselle keskustelijalle tilaisuuden kommentoida ei-vakavaksi tarkoitettua vuoroaan ennen kuin kumoaa ja kieltää sen. Todennäköisesti tästä syystä korjattavan vuoron ja siihen tulevan korjauksen välissä voi tarkastelemissani esimerkeissä olla jopa 20 sekuntia. Tällaisia tapauksia on aineistossani kuusi.

Esimerkissä 16 Ville käyttää tilaisuutta hyväkseen ja vitsailee ehdottaessaan vastausta Paulan retoriseen kysymykseen ihmisen täydellisyydestä. Korjaus ei seuraa heti vitsiksi tarkoitetun vuoron jälkeen, vaan Ville implikoi ensin olevansa jossain määrin vakavissaan vastauksessaan, vaikka se sisältääkin naurua kuvaavan hymiön. Korjattavan vuoron (rivi 3) ja korjauksen (rivi 6) välissä olevan tauon aikana Paulalla on mahdollisuus esittää oma reaktionsa Villen viestiin. Esimerkissä korjaava ilmaus *no ei* on kirjoitettu erikseen eikä vuoro sisällä hymiötä implikoimassa humoristisen moodin jatkumista.

ESIMERKKI 16

1	0:14:44	Paula		kaikis on pienii vikoi mut kukapa ois täydellinen
2	0:15:09	Ville		niinpä.. kröhöm :D
3	0:15:11	Ville	=>	mä ? :D
4	0:15:22	Paula		LOL
5	0:15:25	Paula		:D
6	0:15:31	Ville	=>	no ei
7	0:15:40	Ville		Type O Negative - Love you to death

8	0:15:45	Ville	vittu tää on HYVÄÄ
9	0:15:52	Ville	ja tol on porno ääni :P
10	0:16:00	Paula	se on aika porno :D

Paula esittää katkelman alussa retorisen kysymyksen ihmisen täydellisyydestä (*kaikis on pienii vikoi mut kukapa ois täydellinen*, rivi 1). Retoriselle kysymykselle ominaista ovat esimerkiksi konditionaalin käyttö ja sävyartikkeli *-pA*, eikä siihen odoteta välttämättä vastausta (Yli-Vakkuri 1986: 222–224). Ville kuitenkin vastaa kysymykseen ja esittäessään vastausehdokasta hänelle tarjoutuu paikka vitsailla. Vuorossaan *niinpä.. kröhöm :D* (rivi 2) hän osoittaa ensin samanmielisyyttä esitettyyn mielipiteeseen. Tämän jälkeen vuorossa seuraa yskäisyä kuvaava ilmaus ja naurava tunneikoni. Yskäisyyn voidaan nähdä toimivan tässä kontekstissa siten, että sen avulla kiinnitetään toisen keskustelijan huomio asiaan, joka tulisi itsestään selvästi ymmärtää – kuten juuri se, että Ville olisi täydellinen. Seuraavaksi Ville ehdottaakin itseään täydelliseksi ihmiseksi vuorossaan *mä ? :D* (rivi 3). Ehdotus on kuitenkin osoitettu ei-vakavaksi viestin lopussa olevalla hymiöllä.

Ennen kuin Ville kumoaa ehdotuksensa ja osoittaa sen olevan tarkoitettu vitsiksi, Paula lähettää keskusteluun kaksi viestiä, joissa reagoi Villen vastausehdotukseen ja osoittaa tunnistaneensa vitsin. Ensimmäinen niistä, naurua kuvaava lyhenne *LOL* (rivi 4), on kirjoitettu isoilla kirjaimilla, jolloin se voidaan tulkita erityisen voimakkaasti esitettyksi. Sen voi tässä yhteydessä myös nähdä ilmaisevan sarkastista huvittuneisuutta: Paula pidä Villeä täydellisenä. Seuraavassa viestissään olevalla tunneikonilla *:D* (rivi 5) hän todennäköisesti ilmaisee omaa huvittuneisuuttaan sarkastista kommenttiaan kohtaan, mutta hymiö voi toimia myös reaktiona Villen vitsailuun.

Villen korjaava vuoro *no ei* (rivi 6) seuraa 20 sekunnin kuluttua hänen viestiään (*mä ? :D*, rivi 3), johon korjaus kohdistuu. Kiteytymän osat on kirjoitettu erikseen, mutta se ei vaikuta ilmauksen korjaavaan tehtävään: *no ei* kumoaa Villen ehdottaman oman täydellisyytensä. Vuorollaan Villen voi ymmärtää reagoivan Paulan vastaukseen: Paula ei osoittanut olleensa erityisen huvittunut vitsistä kommentoidessaan sitä sarkastisesti. Tämän vuoksi Ville saattaa kumota vuoronsa ja osoittaa sen korjauksellaan selkeästi olleen ei-vakava. Myös se, että vitsailun aiheena oleva itsekehu on keskustelussa sopimatonta, voi motivoida korjauksen. *Noei*-korjaus palauttaa keskustelun moodin vakavaan: sen lopussa ei ole tunneikonia jatkamassa humoristista moodia. Korjauksensa

tia. Tämä voi olla myös syy siihen, että toinen keskustelija on ennättänyt ryhtyä reagoimaan vitsiksi tarkoitettuun vuoroon.

Katkelmassa sisarukset Heidi ja Riikka sopivat päivän suunnitelmista ja aikataulusta. Heidi vitsailee ja kiusoittelee Riikkaa sillä, ettei hän lähtisi Riikan mukaan viemään tämän opintotukilomaketta (rivi 8), mutta korjaa seuraavaksi vuoronsa paikkansa-pitämättömäksi ja osoittaa sen vitsiksi ilmauksella *noei* (rivi 10). Samaan aikaan Riikka lähettää vastauksensa vitsiksi tarkoitettuun vuoroon. Esimerkki poikkeaa kaikista tässä luvussa esitellyistä esimerkeistä siten, ettei korjattava vuoro sisällä minkäänlaista merkkiä siitä, että se voitaisiin tulkita humoristiseksi tai että se olisi sellaiseksi tarkoitettu.

ESIMERKKI 18

1	11:11:20	Heidi		vois tehdä niin, että luetaan pari tuntii ja sit lähetään
2				käymään lenkillä niin käydään samalla tulostaa mulle
3				meijän koulusta sitä tenttimateriaalia
4	11:11:20	Heidi		ei siinä mee kauaa
5	11:11:44	Riikka		AHA TAAS ON OMA LEHMÄ OJASSA!
6	11:11:51	Heidi		kui?
7	11:12:00	Riikka		viedään mun opintotukilomake kans
8	11:16:54	Heidi	=>	miks? vie ite apina
9	11:17:03	Riikka		no mee ite tulostaa
10	11:17:03	Heidi	=>	noei :D:D:D
11	11:17:09	Riikka		hahaaa
12	11:17:13	Heidi		nyt luetaan
13	11:17:29	Heidi		lähetään joskun n. 13 jälkeen :)
14	11:17:34	Heidi		

Heidi ehdottaa ensimmäisessä viestissään riveillä 1–4 Riikalle suunnitelmaa päivän ohjelmaksi ja aikatauluksi: milloin he lähtisivät ulkoilemaan ja tulostamaan Heidille tenttimateriaalia hänen koululleen. Sen sijaan, että Riikka hyväksyisi ehdotuksen, hän ilmaisee vuorossaan *AHA TAAS ON OMA LEHMÄ OJASSA!* (rivi 5) ymmärtävänsä, että ehdotukseen lenkille lähdöstä liittyy taka-ajatuksena myös Heidin asioiden hoitaminen. Riikka tekee vastaehdotuksen oman opintotukilomakkeensa viennistä (*viedään mun opintotukilomake kans*, rivi 7), jonka Heidi kuitenkin kyseenalaistaa seuraavassa vuorossaan *miks? vie ite apina* (rivi 8). Viesti alkaa kysymyksellä, joka hakee syytä opintotukilomakkeen vientiin, ja se implikoi, että tilanteen tulisi olla kysyjän mielestä toisin (ISK § 1688). Tämä näkyy myös vuoron imperatiivimuotoisesta lausumasta (*vie ite api-*

na), jolla Heidi kehottaa Riikkaa viemään lomakkeensa yksin. Lausuma sisältää haukumasanaksi tarkoitetun ilmauksen *apina*, jollaiseksi Heidi nimittää sisartaan: vuoro implikoi hänen ärtymystään. Viestistä ei voi päätellä, että kyseessä olisi vitsiksi tai humoristiseksi tarkoitettu vuoro, ennen kuin Heidi kumoaa sen myöhemmin keskustelussa *noei*:tä käyttäen.

Riikka vastaa Heidin kysymykseen imperatiivimuotoisella vuorollaan *no mee ite tulostaa* (rivi 9), jolla hän implikoi Heidin ehdotuksen hyväksynnän ehtona olevan, että Heidi hyväksyy hänen ehdotuksensa. Koska Heidin vuoro ei sisällä mitään kirjoitetulle keskustelulle tyypillistä huumorin kontekstivihjettä, kuten esimerkiksi hymiötä, Riikka ei voi välttämättä päätellä vuoron olevan vitsi: hänen vakava reaktionsa on odotuksenmukainen. Heidi on kuitenkin lähettänyt samanaikaisesti Riikan kanssa keskusteluun edellistä viestiään (*miks? vie ite apina*) korjaavan ja sen humoristisuutta osoittavan viestin *noei :D:D:D* (rivi 10), joka sijaitsee yhdeksän sekunnin päässä korjattavasta vuorosta. Korjauksellaan Heidi implikoi Riikan ehdotuksen hyväksymistä.

Heidin *noei*-vuoro motivoituu tässä tapauksessa siitä, että ilman sitä Riikka ei välttämättä osaisi tulkita Heidin edellistä, rivin 8 viestiä humoristiseksi. Riikka osoittaa seuraavassa vuorossaan naurupartikkeleilla (*hahaaa*, rivi 11) ymmärtäneensä huumorin, mutta koska vuoro ei sisällä naurupartikkeleiden lisäksi esimerkiksi hymiötä, sitä ei voi tulkita kovinkaan huvittuneeksi. *Noei*-korjaus palauttaa keskustelun takaisin vakavaan moodiin, ja sopiminen päivän tulevasta aikataulusta jatkuu riveillä 12–14. Heidi ilmoittaa jatkavansa lukemista, lähtöajankohdan ja lähettää vilkuttavan hymiön keskusteluun poistumisen merkiksi.

Esimerkissä 18 humoristiseksi tarkoitettu vuoro vaati vitsiksi osoittamisen erillisessä viestissä, koska sitä ei sellaisenaan voitu keskustelukontekstissaan tulkita välttämättä ei-vakavaksi keskustelun moodin ollessa vakava. Kumppanin vakavan vastauksen ja vitsailijan korjauksen järjestys keskustelussa oli sattumaa, koska kumpikin lähetti viestinsä samaan aikaan. Korjauksellaan keskustelija kumosi edeltävän vuoronsa vakavan implikaation ja osoitti vitsailevansa. Se, että vitsailija lähetti ensin keskusteluun vakavasti tulkittavan vuoron johtui todennäköisesti siitä, että hän tahtoi tarkoituksella kiusoitella keskustelukumppaniaan. Kiusoitelu osoittautui kuitenkin toissijaiseksi, hetkelliseksi toiminnaksi, minkä osoitti se, että korjauksensa jälkeen keskustelija palasi takaisin aikataulusta sopimiseen. Korjaus esitettiin esimerkissä hieman aikaisemmin kuin alaluvun kahdessa muussa tapauksessa, joissa korjattavan vuoron ja korjauksen välissä oli lähes puolet enemmän aikaa. Tämä voi johtua keskustelijoiden omasta kirjoi-

tus- ja reaktionopeudesta, mutta luultavasti myös siitä, että keskustelija on ollut aikeissa korjata vuoronsa vitsiksi mahdollisimman pian sen lähettämisen jälkeen, jottei vastaanottaja tulkitsisi sitä vakavasti ja kokisi vuoroa riidanhakuiseksi.

4.3 Yhteenveto

Analysoiduista esimerkeistä näkyy, kuinka *noei* on yksi verkkokeskustelussa esiintyvä korjauskeino, jota keskustelijat käyttävät kumotessaan edeltävää vuoroaan tai laajempaa osaa edeltävästä keskustelusta. Samalla he osoittavat ilmauksella korjauksen kohteena olevan keskustelun osan vitsiksi ja sen ilmaiseman väitteen paikkansapitämättömäksi. *Noei*:tä ei esiinny aineistossani muissa tehtävissä. Sen esiintyminen vitsailun yhteydessä verkkokeskustelussa näyttää johtuvan siitä, että kirjoitetusta keskustelusta puuttuvat puhutulle keskustelulle ominaiset huumorin kontekstivihjeet, kuten esimerkiksi eleet, prosodia ja nauru – joiden ilmaisuun verkkokeskustelussa on tosin kehittynyt oma keinostonsa. Tästä syystä vitsiksi tai humoristiseksi tarkoitettu vuoro tulee merkitä ja osoittaa sellaiseksi kirjoitetun keskustelun mahdollistamin keinoin, kuten juuri esimerkiksi seuraavassa vuorossa sijaitsevalla ilmauksella *noei*. Esimerkeissä korjauksen kohteena oleva vuoro oli suunniteltu ja tarkoituksella tuotettu, mutta sitä ei kuitenkaan osoitettu samassa vuorossa paikkansapitämättömäksi ja vitsailevaksi: keskustelija antoi ensin ymmärtää, että olisi vakavissaan esittämänsä kanssa.

Korjattava vuoro sisälsi esimerkeissä usein vuoronloppuisen tunneikonin, mutta se ei aina riittänyt ilmaisemaan vastaanottajalle, että kyseessä on vitsi. Hymiö voikin olla esimerkiksi keskustelijan oma huvittunut reaktio vuoroonsa tai se voi ilmaista, että kyseessä on mahdollisesti jotakin huvittavaa. Varmistaakseen vuoronsa oikean tulkinnan, keskustelija korjasi ja osoitti vuoronsa vitsiksi seuraavassa viestissään lähettämällä *noei*:n. *Noei* on lyhyt ilmaus ja sen vuoksi nopea kirjoittaa, joten sillä voi nopeasti kumota edeltävän viestin. Ilmauksen lähettäminen heti korjattavan vuoron jälkeen oli yleisempää aineistossani kuin se, että keskustelija odotti vastaanottajan reaktiota vitsailevaan vuoroonsa. Toinen keskustelija oli kuitenkin saattanut ryhtyä kirjoittamaan reaktiotaan vitsiksi tarkoitettuun viestiin ja lähettää sen samanaikaisesti korjauksen kanssa keskusteluun, jolloin reaktio sijaitsi sattumalta ennen *noei*:tä (esimerkki 18).

Ilmauksella voidaan korjata ja osoittaa vitsaileviksi erilaisia vuoroja. *Noei* esimerkiksi kumosi vuoron, jossa vitsailun aiheena olivat keskustelijan omat ominaisuudet (esimerkit 14, 16 ja 17). Korjattavat itsekehuiset vuorot saattoivat olla myös kysymys-

muotoisia (esimerkit 14 ja 16). Kehumalla itseään keskustelijat siis käyttivät vitsailusaan hyväkseen toimintaa, joka käsitetään sopimattomaksi keskustelussa. Lisäksi *noei*:llä voitiin osoittaa humoristiseksi sellaiset viestit, joissa vitsailija esitti omaa tai toisen toimintaa koskevan näkemyksen tai ehdotuksen (esimerkit 15 ja 18). Myös leikkisä vastaus kysymykseen saatettiin kumota ja osoittaa vitsiksi (esimerkki 13).

Noei:llä tehty korjaus voi kohdistua paitsi keskustelijan juuri edeltävään vuoroon, myös kieltää hänen useita aikaisempia vuorojaan. Yksin esiintyessään *noei* kohdistuu keskustelijan yhteen viestiin, mutta jos sen seurana vuorossa on toinen lausuma, sillä voidaan osoittaa vitsiksi laajempi osa aiemmasta keskustelusta (esimerkki 15). *Noei*:n jälkeen vuorossa seuraava lausuma ilmaisee, miten laajaan osaan edeltävää keskustelua korjaus kohdistuu. Kyseessä voi siis olla yksi tai useampi vuoro, jonka ilmaus kumoaa kokonaisuudessaan – ei vain esimerkiksi yhtä osaa siitä, kuten esimerkiksi partikkelilla *eiku* aloitetut korjaukset voivat tehdä. *Noei*-korjaus kohdistuu myös keskustelun moodiin ja sillä voidaan siirtää keskustelu vakavaan (esimerkit 13, 15, 16 ja 18). Samalla topiikkikin voi vaihtua. *Noei*:n jälkeen keskustelussa voidaan siirtyä myös humoristiseen moodiin, jolloin sen seurana vuorossa esiintyy usein lisäksi hymiöitä (esimerkit 14 ja 17).

5. Päätelmät

Olen tässä työssä tarkastellut, kuinka yhtä keskustelun perusjäsenystä, korjausta, voidaan käyttää verkkokeskustelussa toimintaan, jonka tarkoitus on paitsi editoida aikaisempaa keskustelua, myös luoda huumoria. Tavoitteeni oli selvittää, millaisista tahattomista lyöntivirheistä ja tarkoituksella kirjoitetuista vääristä muodoista tai vuoroista syntyy huumoria ja millä keinoin keskustelija tekee itsekorjauksen. Havaitsin, että keskustelijat käyttävät korjauksen implikoimiseen verkkokeskustelussa kiteytyneen ilmauksen *noei* lisäksi partikkeleita *eiku*, *tai* ja *siis*. Pohdin myös sitä, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että keskustelijat käsittelevät korjattavan vuoron ja sitä seuraavan korjauksen muodostavaa vitsiä humoristisena.

Tahattomat kirjoitusvirheet loivat huumoria 20 tapauksessa aineistoni 71 esimerkistä (luku 2). Korjausta implikoiva partikkeli oli usein sijoittunut vasta korjaavan muodon jälkeen joko keskustelijan samaan tai hänen seuraavaksi keskusteluun lähettämäänsä viestiin – toisin kuin puhutussa keskustelussa, jossa partikkelit sijaitsevat usein ennakoidussa korjausta. Lyöntivirheiden korjaus saatettiin lähettää keskusteluun myös kokonaan ilman korjausta ennakoivaa ainesta, jolloin vastaanottajan pääteltäväksi jäi, mihin keskustelijan vuoron osaan korjaus kohdistui. Usein kohde oli pääteltävissä kontekstistaan, sillä jokin sana edeltävässä viestissä ei ollut siihen sopiva tai kirjoitusasultaan selkeä. Poikkeava kirjoitusasu saattoi myös olla syy siihen, ettei korjausta implikoitu muilla keinoin: virheen tapahtuminen voitiin havaita aikaisemmasta keskustelusta, jossa väärinkirjoitus oli näkyvissä.

Tahattomien kirjoitusvirheiden korjaukset kertovat verkkokeskustelun prosessoinnista ja siitä, että keskustelijat tarkkailevat aktiivisesti omaa kirjoittamistaan. Suurin syy tahattomien lyöntivirheiden esiintymiseen on kirjainten läheisyys näppäimistössä ja se, etteivät keskustelijan sormet pysy aina ajatusten mukana. Lyöntivirheellisiä sanoja esiintyi eniten viestien lopussa, mikä kertoo siitä, että viestien alkuosan kirjoittamiseen kiinnitetään enemmän huomiota. Tahaton lyöntivirhe saattoi muuttaa sanan merkityksen kontekstiin sopimattomaksi, mikä huvitti keskustelijoita. Virheen tekeminen ja syntyneen muodon kirjoitusasu puolestaan huvittivat keskustelijoita enemmän silloin, kun sanasta tuli suomen kielessä tuntematon, jolloin sen huvittavuus ei näin voinut perustua sanan merkitykseen. Lyöntivirheitä tapahtui myös hymiöissä, ja tällaisten virheiden korjaus implikoitiin partikkelilla, koska ilman korjausta ennakoivaa ainesta vastaanottaja ei välttämättä osaisi päätellä tulevan hymiön olevan korjaus. Lyöntivirheen seurauk-

sena muodostuneella sanamuodolla voitiin myös leikitellä tarkoituksella myöhemmin keskustelussa tai oikea muoto saatettiin korjata virheelliseksi, jotta sen avulla voitiin luoda huumoria. Virheellisellä muodolla leikiteltäessä, kuten muussakin spontaanissa huumorissa, tärkeää on konteksti: väärä muoto oli osoitettu humoristiseksi aikaisemmin keskustelussa.

Kaikkien tahattomien kirjoitusvirheiden korjauksella keskustelija osoitti havainneensa lyöntivirheensä ja näytti samalla osaavansa oikeinkirjoituksen: kirjoitusvirheiden korjaus vaikuttaa siis olevan myös kunniakysymys. Tämän lisäksi virheentekijä saattoi myös eksplikoida syyn siihen, miksi kirjoitti väärin, jolloin hän siirsi vastuun virheellisestä muodosta pois itseltään. Virheentekijää voitiin myös kiusoitella tapahtuneesta lyöntivirheestä, ja virheet huvittivat keskustelijoita – useammin vastaanottajaa kuin itse sen tekijää. Näyttääkin siltä, että sormen lipsahdukset ovat yksi verkkokeskustelussa huumoria luova tekijä, aivan kuten puhutussa keskustelussa tapahtuvat lipsahduksetkin. Tämän osoittaa myös se, että tahattomien lyöntivirheiden seurauksena syntyneitä muotoja käytettiin tarkoituksella keskustelussa myöhemmin leikittelyn keinona.

Tarkoituksella keskusteluun lähetettyjen väärin muotojen ja ilmausten korjaamista ennakoitiin partikkeleiden *eiku* ja *tai* avulla (luku 4), ja ne osallistuivat huumorin luomiseen 12 tapauksessa. Niitä ei aineistossani korjattu ilman korjausta ennakoivaa aineista, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että väärä sana tai rakenne pyrittiin osoittamaan selkeästi kontekstiin sopimattomaksi tai vaihtoehtoiseksi: väärän muodon vitsaillevuutta korostettiin ennakoimalla tuleva korjaus partikkelilla. Humoristisuus perustui väärän muodon ja siihen kohdistuvan korjauksen rinnastamiseen, ja usein korjattava ja korjaus olivatkin esimerkiksi samassa sijamuodossa tai saman verbin eri persoonamuotoja, ja niillä voitiin viitata leikkisästi samaan tarkoitteeseen. Väärin muotojen suunnitelmallisuudesta kertoi myös se, ettei niiden syntyyn voinut vaikuttaa esimerkiksi kirjainten läheisyys, vaikka tarkoituksella kirjoitettu väärä muoto saatettiin joissain tapauksissa selittääkin kirjoitusvirheeksi tai lipsahdukseksi.

Tahallisia väärinkirjoituksia voi esiintyä verkkokeskustelussa keskustelun alussa tai sen keskellä. Ainoastaan keskustelun lopetuksissa tällaista leikittelyä ei esiintynyt aineistossani, mikä näyttää johtuvan siitä, että keskustelijat ovat orientoituneet vuorovaikutustilanteesta poistumiseen eikä sitä haluta tarkoituksella viivyttää. Keskustelun alussa vitsailija hyödynsi keskustelun avausrutiinien (esim. tervehdykset) lisäksi myös pikaviestinohjelman leikittelyyn tarjoamia mahdollisuuksia, joita ovat esimerkiksi keskustelukumppanin tunnistamiskeinona toimivat kuva ja nimi. Keskustelijat ovat siis

innovatiivisia leikitellessään verkkokeskustelussa. Leikittelyn sijainti keskustelun alussa näyttää kertovan lisäksi keskustelijoiden läheisestä suhteesta: keskustelukumppania ryhdyttiin kiusoittelemaan heti ensimmäisessä mahdollisessa paikassa. Väärin kirjoitettujen ilmausten ja niiden korjausten avulla leikittelyn spontaanius näkyi myös siinä, että tällaista vitsailua esiintyi esimerkiksi ehdotuksessa, kannanotossa ja ymmärrysehdokkaassa.

Työni toi esille lisäksi sen, kuinka verkkokeskustelussa edeltävä vuoro voidaan kumota ja osoittaa humoristiseksi myös kiteytyneellä ilmauksella *noei* (luku 4). *Noei*:llä tehty korjaus voi kohdistua myös keskustelun moodiin, jonka ilmaus saattaa siirtää humoristiseksi tai vakavaksi. Ilmauksen kirjoitusasu vaihtelee, mutta vaihtelu toimii ainoastaan keskustelijan tyylikeinona. *Noei* oli aineistossani eniten käytetty korjauskeino vitsailun yhteydessä: *noei* esiintyi peräti 39 kertaa kaikista 71 vitsailevasta korjaustapauksesta. Ilmaus vaikuttaa siis olevan erityisen käyttökelpoinen korjaustapa reaaliaikaisessa verkkokeskustelussa lyhyen muotonsa vuoksi: se on nopea kirjoittaa ja lähettää humoristiseksi tarkoitetun vuoron jälkeen.

Noei ei tarvitse seurakseen korjaavaa ainesta, koska se kumoo ja kieltää koko keskustelijan edeltävän vuoron merkiten sen humoristiseksi – se tekee korjauksen yksin. Toisen lausuman kanssa esiintyessään ilmauksella voidaan kuitenkin kumota laajempi jakso edeltävästä keskustelusta ja ilmaista sen olleen ei-vakavaa. Tällöin se muistuttaa *eiku*-partikkelilla aloitettuja korjauksia, joiden jälkeen seuraa se, mihin korjaus kohdistuu. Olisikin mielenkiintoista selvittää tarkemmin, millaisia yhtäläisyyksiä mahdollisten eroavaisuuksien lisäksi partikkelin *eiku* ja ilmauksen *noei* käytössä korjauskeinona on sekä puhutussa että kirjoitetussa keskustelussa.

Noei:llä korjattava vuoro lähetettiin siis tarkoituksella keskusteluun ja sen kirjoittaja esitti ensin olevansa vakavissaan, ennen kuin kumosi vuoronsa ja osoitti sen vitsiksi. Ilmaus saattoi sijaita heti kumottavan vuoron jälkeen, tai vasta keskustelukumppanin reaktion jälkeen, jolloin keskustelija näytti antaneen kumppanilleen tilaa reagoida vitsiinsä. Vitsaileva vuoro sisälsi usein hymiöitä ilmaisemassa humoristisuutta, mutta varmistaakseen vastaanottajan oikean tulkinnan keskustelija lähetti *noei*-korjauksen seuraavassa viestissään. Mielenkiintoista on, että *noei*:llä korjattiin vuoroja, joissa vitsailu kohdistui keskustelijoiden ominaisuuksiin tai toimintaan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että keskustelijat välttävät leimautuvansa itserakkaiksi tai toisen tahallista loukkaamista – samalla he kuitenkin käyttivät vitsailussaan hyväkseen esimerkiksi itsekehun preferoimattomuutta. Korjaamalla itseä kehuja vuoroja keskustelijat myös osoittivat

tunnistaneensa sen olevan sopimatonta toimintaa keskustelussa. *Noei*:llä korjattiin aineistossani lisäksi sellaisia vitsejä, jotka eivät onnistuneet: keskustelijat merkitsivät *noei*:llä vitsailunsa taka-alaiseksi toiminnaksi.

Verkkokeskustelussa keskustelijoilla on enemmän mahdollisuuksia editoida kirjoitustaan, koska viesti lähetään yhtenä kokonaisuutena keskusteluun ja sitä voidaan tätä ennen muokata. Kirjoitetussa keskustelussa todennäköisesti siis vitsaillaan enemmän suunnitelluilla virheellisyyksillä ja niiden korjauksilla kuin puheessa, koska puhutussa keskustelussa vastaanottaja kuulee puheen sitä mukaa, kun kumppani puhuu, jolloin vuorojen suunnittelumahdollisuudet ovat tietyllä tapaa rajallisemmat. Itsekorjaus voi toisaalta olla myös kehittynyt vain verkkokeskustelussa yleisemmin käytetyksi leikitte-lykeinoksi, koska kyseinen vuorovaikutusympäristö on luonut muitakin sille ominaisia tapoja leikitellä. Koska tutkimusta korjausten käytöstä vitsailukeinona puhutussa keskustelussa ei ole, arvelut esimerkiksi tarkoituksella sanottujen väärin muotojen tai vuorojen korjauksista on esitettävä varoen. Sen selvittäminen, onko virheellisten muotojen itsekorjaus samassa määrin myös puheessa käytetty leikittelyn keino, olisikin yksi tulevaisuuden tutkimuskohde. Omien havaintojeni mukaan *noei*:tä käytetään puhutussakin keskustelussa, mutta se, millaiseen toimintaan se tällöin osallistuu ja eroaako sen käyttö verkkokeskustelusta, on vielä toistaiseksi selvittämättä.

Myös erilaiset naurupartikkelit (esim. *heh*, *ehe*, *hah*) kiinnittivät huomioni analysoidessani aineistoani. Kirjoitetussa keskustelussa niitä käytetään kuvaamaan aitoa naurua, vaikka puheessa ne ilmaisevat pääasiassa teennäistä naurua. Naurupartikkeleiden merkityserot verkkokeskustelussa kaipaivatkin tutkimusta, vaikka niiden lopullinen sävy on kenties tulkittava kontekstista käsin. Konteksti muokkaa merkityksiä myös verkkokeskustelussa käytettyjen lyhenteiden kohdalla: puhutussa keskustelussa käytettynä ne ovat saaneet uudenlaisia merkityksiä alkuperäisten lisäksi. Olisikin mielenkiintoista selvittää, kuinka erilaiset lyhenteet ovat levinneet erityisesti nuorten puhekieleen ja millainen käyttötarkoitus ja merkitys niillä voi kulloinkin olla.

Tutkimukseni esitteli yhden tavan luoda huumoria ja leikitellä verkkokeskustelussa. Vaikka verkkokeskustelu on puhuttuun keskusteluun verrattuna monella tapaa erilaista, se on vuorovaikutusta, johon keskusteluntutkimusta voidaan soveltaa. Ihmisten välinen vuorovaikutus voidaan nykyään käsittää laajemmin ja pyrin tutkielmassani osoittamaan, kuinka tietoa puhutusta keskustelusta voidaan hyödyntää kirjoitetun vuorovaikutuksen tutkimuksessa. Verkkokeskustelua tulee siis tarkastella sen omista lähtökohdista käsin, ei puhutun keskustelun tarjoamien valmiiden jäsennysten tai kategorioi-

den kautta. Toivottavasti työni innostaa tulevaisuudessa muitakin tarkastelemaan verkkovälitteistä vuorovaikutusta keskustelunanalyttisin menetelmin.

LÄHTEET

- BELL, NANCY 2009: Responses to failed humor. – *Journal of Pragmatics* 41 s. 1825–1836.
- CHIARO, DELIA 1992: *The language of jokes: Analysing verbal play*. New York: Routledge.
- CRYSTAL, DAVID 2001: *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DANET, BRENDA – RUEDENBERG-WRIGHT, LUCIA – ROSENBAUM-TAMARI, YEHUDIT 1997: Hmmm...Where's that smoke coming from: Writing, play and performance on Internet Relay Chat. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 2(4). <http://jcmc.indiana.edu/vol2/issue4/danet.html> 20.4.2010.
- DANET, BRENDA 2001: *Cyberpl@y. Communicating online*. Oxford: Berg.
- DREW, PAUL 1987: Po-faced receipts of teases. – *Linguistics* 25 s. 219–253.
- FREUD, SIGMUND 1961: *Arkielämän psykopatologiaa*. 2. painos. Helsinki: Otava.
- GARCIA, ANGELA – JACOBS, JENNIFER 1999: The eyes of the beholder: Understanding the turn-taking system in quasi-synchronous computer-mediated communication. – *Research on Language and Social Interaction* 32(4) s. 337–367.
- GLENN, PHILLIP 2003: *Laughter in interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HAAKANA, MARKKU 1995: Vitsi keskustelussa: kontekstualisointi, tunnistaminen ja sekventiaalisuus. – *Virittäjä* 3/2005 s. 359–379.
- HAAKANA, MARKKU 2001: Laughter as a patient's resource: Dealing with delicate aspects of medical interaction. – *Text* 21(1–2) s. 187–219.
- HAAKANA, MARKKU (tulossa): Laughter in conversation: The case of 'fake' laughter. Teoksessa Anssi Peräkylä & Marja-Leena Sorjonen (toim.): *Emotion in interaction*. Oxford: Oxford University Press.
- HAAKANA, MARKKU – KURHILA, SALLA 2009: Other-correction in everyday conversation: some comparative aspects. Teoksessa Haakana, Markku & Laakso, Minna & Lindström, Jan (toim.): *Talk in interaction: Comparative dimensions* s. 152–179. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- HAKULINEN, AULI 1997a: Johdanto. Teoksessa Liisa Tainio (toim.): *Keskustelunalyysin perusteet* s. 13–17. Tampere: Vastapaino.

- HAKULINEN, AULI 1997b: Vuorottelujäsennys. Teoksessa Liisa Tainio (toim.): *Keskustelunanalyysin perusteet* s. 32–55. Tampere: Vastapaino.
- HAKULINEN, AULI 2001: Aloituvuorojen kielioppia. Teoksessa Laitinen, Lea & Nuolijärvi, Pirkko & Sorjonen, Marja-Leena & Vilkkuna, Maria (toim.): *Lukemisto. Kirjoituksia kolmelta vuosikymmeneltä* s. 166–183. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- HERITAGE, JOHN 1984: *Garfinkel and ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA-RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. SKST 950. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- JEFFERSON, GAIL 1985: An exercise in the transcription and analysis of laughter. Teoksessa van Dijk, Teun (toim.): *Handbook of discourse analysis*. Vol 3 s. 25–32. London: Academic Press.
- JEFFERSON, GAIL – SACKS, HARVEY – SCHEGLOFF, EMANUEL 1987: Notes on laughter in the pursuit of intimacy. Teoksessa Lee, Graham & Button, John (toim.): *Talk and social organization* s. 152–205. Clevedon: Multilingual Matters.
- Kielitoimiston sanakirja*. 2006. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KORPELA, JUKKA 2006: Hankalat merkit on helppo kirjoittaa. – *MircoPC* 10/2006 s. 46–47.
- KOTTHOFF, HELGA 2006: Pragmatics of performance and the analysis of conversational humor. – *Humor* 19(3) s. 271–304.
- KULKULA, OUTI 2003: Korjausjäsennys IRC-keskustelussa. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- LAIHANEN, KAISA 1999: Suomenkielisten IRC-keskustelujen piirteitä. Kirjoittamalla välitettyä puhetta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- LÄHTEVÄNOJA, HANNA 2002: Vuorottelu verkossa: chat-keskustelun aloitusvuorojen analyysiä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisten kirjallisuuden laitos.
- MULKAY, MICHAEL 1988: *On humour. Its nature and its place in modern society*. Oxford: Polity Press.
- NORRICK, NEAL 1993a: *Conversational joking: Humor in everyday talk*. Bloomington: Indiana University Press.

- NORRICK, NEAL 1993b: Repetition in canned jokes and spontaneous conversational joking. – *Humor* 6(4) s. 385–402.
- NORRICK, NEAL 2003: Issues in conversational joking. – *Journal of Pragmatics* 35(9) s. 1333–1359.
- Nykysuomen sanakirja*. 1951–61. Porvoo: WSOY.
- PAUNONEN, HEIKKI 2000: *Tsennaaks stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suur-sanakirja*. Helsinki: WSOY.
- POMERANTZ, ANITA 1978: Compliment responses. Notes on the co-operation of multiple constraints. Teoksessa J. Schenkein (toim.): *Studies in the organization of conversational interaction* s. 79–112. New York: Academic Press.
- RAEVAARA, LIISA 1989: No – vuoronalkuinen partikkeli. Teoksessa Auli Hakulinen (toim.): *Suomalaisen keskustelun keinoja I*. Kieli 4 s. 147–161. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- RAEVAARA, LIISA 1997: Vierusparit – esimerkkinä kysymys ja vastaus. Teoksessa Liisa Tainio (toim.): *Keskustelunanalyysin perusteet* s. 75–92. Tampere: Vastapaino.
- RAHTU, TOINI 2006: *Sekä että. Ironia koherenssina ja inkoherenssina*. SKST 1096. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- RINTEL, SEAN – MULHOLLAND, JOAN – PITTAM, JEFFERY 2001: First things first: Internet Relay Chat openings. *Journal of Computer-Mediated Communication* 6(3). <http://jcmc.indiana.edu/vol6/issue3/rintel.html> 20.4.2010
- SACKS, HARVEY 1992a [1964–1968]: *Lectures on conversation*. Volume I. Toimittanut Gail Jefferson. Cambridge: Blackwell Publishers.
- SACKS, HARVEY 1992b [1968–1972]: *Lectures on conversation*. Volume II. Toimittanut Gail Jefferson. Cambridge: Blackwell Publishers.
- SACKS, HARVEY – SCHEGLOFF, EMANUEL – JEFFERSON, GAIL 1974: A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. – *Language* 50(4) s. 696–735.
- SCHEGLOFF, EMANUEL 1987: Some sources of misunderstanding in talk-in-interaction. – *Linguistics* 25 s. 201–218.
- SCHEGLOFF, EMANUEL 2001: Getting serious: Joke → serious ‘no’. – *Journal of Pragmatics* 33 s. 1947–1955.

- SCHEGLOFF, EMANUEL – JEFFERSON, GAIL – SACKS, HARVEY 1977: The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. – *Language* 53 s. 361–382.
- SIDNELL, JACK 2010: *Conversation analysis: An introduction*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 1997: Korjausjäsenys. Teoksessa Liisa Tainio (toim.): *Keskusteluanalyysin perusteet* s. 111–137. Tampere: Vastapaino.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 2001: *Responding in conversation. A study of response particles in Finnish*. Amsterdam: Benjamins.
- SORJONEN, MARJA-LEENA – LAAKSO, MINNA 2005: Katko vai eiku? Itsekorjauksen aloitustavat ja vuorovaikutustehtävät. – *Virittäjä* 2/2005 s. 244–271.
- TAINIO, LIISA 1997 (toim.): *Keskusteluanalyysin perusteet*. Tampere: Vastapaino.
- TIENSUU, KATRI 2008: Välimerkkien käyttö IRC-kielessä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- TUPPURAINEN, HANNA 1991: Kieltojen merkitys ja käyttö keskustelussa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- VAURAS, ILMARI 2006: Kuvakirjoituksen jälleensyntymä – tunneikonit kirjoitetussa puhekielisessä keskustelussa ^__^. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- WALTHER, JOSEPH – D’ADDARIO, KYLE 2001: The impacts of emoticons on message interpretation in computer-mediated communication. – *Social Science Computer Review* 19(3) s. 324–347.
- YLI-VAKKURI, VALMA 1986: *Suomen kielipillisten muotojen toissijainen käyttö*. TYSYKLJ 28. Turku: Turun yliopisto.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Nykyajan kielenopas 31.1.2010

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kielenopas/4.4.html#ell>

Urbaani sanakirja 16.10.2010

<http://www.urbaanisanakirja.com/word/kinkki/>

<http://www.urbaanisanakirja.com/word/kinkku/>

<http://www.urbaanisanakirja.com/word/lol/>

<http://www.urbaanisanakirja.com/word/painaa/>

<http://www.urbaanisanakirja.com/word/stevari-steve/>

Wikipedia 24.11.2010

<http://fi.wikipedia.org/wiki/IRC>

Hymiösanakirja 28.8.2010

<http://www.airteg.com/tekstiviestit/hymio-sanakirja/>

LIITE 1. Tunneikonien semantiikkaa (Crystal 2001: 37; Vauras 2006: 59–61; <http://www.airteg.com/tekstiviestit/hymio-sanakirja/>).

TUNNEIKONI	SEMANTIikka
:), =), 😊	Hymy, ilo, onnellisuus, huumori
:D, 😄	Leveä hymy, nauru, huumori
;)	Hymy ja silmänisku: kiusoittelu, pilailu, huumori
:P	Kieli ulkona, irvistys; pilailu, innostus
:(, :/	Huono mieli, suru; pahoillaan, pettynyt
:S, :\$	Ymmällään, suu mutrussa; vaikeuksia
xD	Nauraa silmät ristissä

LIITE 2. Suomalainen QWERTY-näppäimistöasettelu (Korpela 2006).

